

**VERSLAG
OVER DE FINANCIËLE TOESTAND EN DE
EVOLUTIE VAN HET PERSONEELSBESTAND VAN
HET HOGER ONDERWIJS IN 2017**

DEEL 1 – sector hogescholen

Inhoudslijst

WOORD VOORAF.....	5
1 LIJST VAN DE HOGESCHOLEN	7
2 BASISGEGEVENS I.V.M. DE HOGESCHOLEN.....	8
2.1 GLOBAAL BEDRAG WERKINGSUITKERINGEN HOGESCHOLEN	8
2.1.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen 2017	8
2.1.2 Effectieve werkingsmiddelen in verhouding tot het aantal studenten onder diplomacontract	9
3 FINANCIËLE ANALYSE VAN DE JAARREKENINGEN VAN DE HOGESCHOLEN	10
3.1 AGGREGATIE EN VERGELIJKBAARHEID	10
3.2 GEAGGREGEERDE RESULTATENREKENING	11
3.2.1 Geaggregeerde bedrijfsopbrengsten	12
3.2.2 Geaggregeerde bedrijfskosten	13
3.2.3 Geaggregeerde bedrijfswinst 70/64 	16
3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat 75 - 65 	17
3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat 76 - 66 	17
3.2.6 De geaggregeerde winst van het boekjaar 70/66 	17
3.3 RESULTATENREKENING: ENKELE KERNGETALLEN PER HOGESCHOOL.....	18
3.3.1 Bedrijfsopbrengsten.....	18
3.3.2 Bedrijfskosten	20
3.3.3 Resultaten per hogeschool.....	22
3.4 GEAGGREGEERDE INVESTERINGEN EN FINANCIERING.....	24
3.4.1 Geaggregeerde investeringen	24
3.4.2 Financiering van de investeringen: analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen jaarrekening 2016 - jaarrekening 2017 - begroting 2017.....	27
3.5 INVESTERINGEN EN FINANCIERINGSMIDDELEN: ENKELE KERNGETALLEN PER HOGESCHOOL.....	28
3.6 GEAGGREGEERDE BALANS.....	30
3.6.1 Activa.....	33
3.6.2 Passiva.....	36
3.7 GEAGGREGEERDE CASHFLOW	39
3.7.1 Geaggregeerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2017	40
3.8 FINANCIËLE RATIO'S.....	41
3.8.1 Overzicht van de geaggregeerde financiële ratio's	41
3.8.2 Liquiditeit	41
3.8.3 Solvabiliteit.....	45

3.8.4	Rentabiliteit.....	46
3.9	CONCLUSIES FINANCIËLE ANALYSE VAN DE JAARREKENINGEN VAN DE HOGESCHOLEN	49
4	Analyse van de gegevens betreffende de personeelsformatie en de loonkosten	52
4.1	INLEIDING	52
4.2	GEAGGREGEERDE PERSONEELSGEGEVENS: EFFECTIEVE TEWERKSTELLING 2017	54
4.2.1	Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling: evolutie 2016-2017 en vergelijking realisatie 2017 met begroting 2017.....	54
4.2.2	Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling van de diverse categorieën op en buiten de statutaire formatie: grafische weergave evolutie 2016 en 2017	56
4.2.3	Evolutie personeelstewerkstelling per hogeschool 2015-2017	58
4.2.4	Statutair OP op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2017 en vergelijking met 2016 per groep en per ambt.....	59
4.2.5	Statutair ATP op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2017 en vergelijking met 2016 per niveau en per graad	61
4.2.6	Personeel buiten de statutaire formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2017 en vergelijking met 2016	64
4.2.7	Gastprofessoren	64
4.2.8	Geaggregeerde procentuele aandelen per subcategorie binnen het OP en het ATP	66
4.2.9	VTE's OP en ATP per subcategorie per hogeschool in 2017	67
4.3	RELEVANTE CIJFERGEGEVENS OP BASIS VAN DE EVOLUTIE VAN DE PERSONEELSTEWERKSTELLING IN DE PERIODE 2013-2017.....	69
4.3.1	Verhouding OP/ATP in de periode 2013-2017	69
4.3.2	Evolutie geaggregeerde aantal VTE's tewerkstelling in de periode 2013-2017	69
4.3.3	Evolutie aantal inschrijvingen in de periode 2013-2017	70
4.3.4	Evolutie aantal studenten per VTE tewerkstelling in de periode 2013-2017	72
4.3.5	Evolutie aantal studenten per VTE OP tewerkstelling 2013-2017	73
4.3.6	Evolutie aantal studenten per VTE ATP tewerkstelling 2013-2017.....	74
4.3.7	Ratio aantal studenten per VTE tewerkstelling per hogeschool in 2017	75
4.4	GEAGGREGEERDE PERSONEELSKOSTEN	77
4.4.1	Geaggregeerde personeelskosten volgens betalingsinstantie: evolutie 2016 versus 2017.....	77
4.4.2	Geaggregeerde personeelskosten 2017: begroting versus realisatie	78
4.4.3	Geaggregeerde personeelskosten versus effectieve werkingsuitkeringen: evolutie in de periode 2013 tot 2017	79
4.4.4	Geaggregeerde personeelskosten per personeelscategorie: evolutie 2016 versus 2017	79
4.4.5	Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2017: de 2,5%-norm	80
4.5	RATIO'S IN VERBAND MET DE PERSONEELSKOSTEN	81
4.5.1	Geaggregeerde 80/20-ratio zonder defiscaliseringsmiddelen	81
4.5.2	Geaggregeerde 80/20-ratio met defiscaliseringsmiddelen.....	82
4.5.3	80/20-ratio per hogeschool in de jaarrekening 2017.....	83
4.5.4	80/20-ratio per hogeschool: evolutie 2013-2017	85
4.5.5	Economische loonnorm per hogeschool: jaarrekening 2017	85
4.5.6	Economische loonnorm norm per hogeschool: evolutie 2013-2017	86

4.6	BENOEMINGSPERCENTAGE ASSISTENTEN, OP EN ATP (BEZETTING)	87
4.6.1	Benoemingspercentage van het aantal assistenten per hogeschool op het niveau van de bezetting 87	
4.6.2	Procentueel aandeel benoemde OP'ers per hogeschool op het niveau van de bezetting	88
4.6.3	Procentueel aandeel benoemde ATP'ers per hogeschool op het niveau van de bezetting	90
4.7	CONCLUSIES ANALYSE PERSONEELSBESTAND EN LOONKOSTEN 2017	93

WOORD VOORAF

Het jaarverslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van de instellingen voor hoger onderwijs in Vlaanderen is aan zijn negende editie toe. Aldus wordt opnieuw uitvoering gegeven aan artikel IV.122 (4de lid, 3°) van de Codex Hoger Onderwijs van 20 december 2013 waarin is bepaald “dat het college van regeringscommissarissen moet rapporteren over de financiële toestand van de universiteiten, hogescholen en associaties en over de evolutie van het personeelsbestand van universiteiten en hogescholen”.¹

Dit jaarverslag behandelt het boekjaar 2017 en het rapporteert over de financiële analyse van de jaarrekeningen en over de evolutie van het personeelsbestand van de hogeronderwijsinstellingen en associaties. Het verslag bestaat uit 3 delen, maar wordt als één geïntegreerd werkstuk gepresenteerd.

In **deel 1 van het jaarverslag** wordt de **sector hogescholen** besproken. Het financiële luik van het jaarverslag 2017 bouwt verder op de lijn die in de vorige het jaarverslagen werd uitgezet en vormt aldus opnieuw een horizontale analyse en een verticale analyse. Er wordt een vergelijking van de reëel geboekte bedragen uit de deelrubrieken van de resultatenrekening gemaakt en een vergelijking met de begroting 2017.

Dit deel bevat ook een hoofdstuk inzake de analyse van de gegevens betreffende de personeelsformaties en de loonkosten.

Deel 2 van het jaarverslag behandelt de **sector universiteiten**. Het bevat een overzicht van de financieringsbronnen van de universiteiten en een financiële analyse van hun jaarrekening. De evolutie van de geldstromen van 2013 tot 2017 is eveneens opgenomen en de vergelijking met de begroting voor het jaar 2017 wordt eveneens gemaakt. Daarnaast bevat dit deel ook een hoofdstuk over de evolutie van het personeelsbestand sinds 1 februari 2014.

Deel 3 van het jaarverslag is ten slotte gewijd aan de financiële toestand van de **associaties**.

Dit verslag is het laatste dat onder mijn verantwoordelijkheid wordt gepubliceerd.

¹ Op 1 maart 2019 werd een nieuw decreet tot wijziging van de regelgeving betreffende het toezicht op en bepaalde organisatorische aspecten van het hoger onderwijs goedgekeurd. De opdracht aan het College van regeringscommissarissen om een jaarverslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van de hogeronderwijsinstellingen te maken, blijft daarin behouden.

Mijn uitdrukkelijke dank gaat uit naar iedereen die in de loop van de voorbije jaren een substantiële bijdrage heeft geleverd bij de totstandkoming van dit globaal verslag.

Johan Dhondt
Voorzitter College van regeringscommissarissen
bij het hoger onderwijs

Brussel, april 2019

1 LIJST VAN DE HOGESCHOLEN

Deze sectoranalyse heeft betrekking op 16 hogescholen. De lijst van hogescholen is onveranderd ten opzichte van vorig boekjaar 2016. De verdeling van de ambtsgebieden van de commissarissen van de Vlaamse Regering bij de hogescholen werd gewijzigd in 2017 via een Besluit van de Vlaamse Regering. Dit besluit van 16 juni 2017 werd gepubliceerd in de bijlagen bij het Belgisch Staatsblad van 11/07/2017.

In uitvoering van art. IV.108 §4 van de Codex Hoger Onderwijs van 20 december 2013 (hierna: 'CHO') en in navolging van het besluit van de Vlaamse regering van 16 juni 2017 tot vaststelling van de ambtsgebieden van de commissarissen van de Vlaamse Regering bij de hogescholen, werden de 16 hogescholen als volgt verdeeld over twee ambtsgebieden.

Ambtsgebied Wim Leybaert - regeringscommissaris		
Hogeschool	Afkorting	Zetel
Arteveldehogeschool	ARTEVELDE	9000 Gent
Hogeschool West-Vlaanderen	Howest	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Vives Zuid	VIVES Zuid	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Vives Noord	VIVES Noord	8000 Brugge
Hogeschool Gent	HoGent	9000 Gent
LUCA School of Arts	LUCA	1030 Brussel
Odisee	ODISEE	1000 Brussel
Erasmushogeschool Brussel	ERASMUS	1070 Brussel

Ambtsgebied Nadine Van Haecke - regeringscommissaris		
Hogeschool	Afkorting	Zetel
Karel de Grote Hogeschool, Katholieke Hogeschool Antwerpen	KdG	2018 Antwerpen
Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen	AP	2000 Antwerpen
Thomas More Kempen	TMK	2440 Geel
Thomas More Mechelen Antwerpen	TMMA	2800 Mechelen
Hogere Zeevaartschool	HZS	2030 Antwerpen
UC Leuven	UCL	3001 Leuven
UC Limburg	UCLi	3590 Diepenbeek
Hogeschool PXL	PXL	3500 Hasselt

2 BASISGEGEVENS I.V.M. DE HOGESCHOLEN

In uitvoering van art. IV.122, 4° lid, 3° CHO brengt het college van regeringscommissarissen bij de hogescholen en de universiteiten jaarlijks verslag uit aan de Vlaamse Regering over de financiële toestand van de universiteiten, hogescholen en associaties en over de evolutie van het personeelsbestand van universiteiten en hogescholen.

2.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen

2.1.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen 2017

In 2017 bedraagt het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de hogescholen 674.458.771,32 euro, ten opzichte van 640.804.187,13 euro in 2016. Dit is een stijging met 5,25% of in absolute cijfers een stijging met 33.654.584,20 euro.

De Vlaamse overheid verhoogde de werkingsuitkeringen in 2017 door de toekenning van een bijkomend budget voor :

- de indexering door een verhoging van het globaal budget met 101,52%
- de versterking van de professionele bacheloropleiding door een budgetverhoging met 3,3 mln. euro
- het toekennen van de “klik” voor de professionele bacheloropleidingen voor een bedrag van 9,1 mln. euro
- het groeipad voor de aanvullende onderzoeksmiddelen voor het hoger kunstonderwijs (HKO) voor een bedrag van 0,98 mln. euro zoals bepaald in art.III.39, §1 CHO.

Daarnaast dienden de hogescholen ook in 2017 nog steeds te werken in een context van besparingen aangezien de lineaire besparingen uit het verleden behouden werden, ook op de toegekende extra's.

Voor de ondersteuning van studenten met specifieke onderwijsbehoeften binnen de hogeschool werden de middelen voor het geïntegreerd onderwijs (GON) in 2017 toegevoegd aan het globale stuvobudget en herverdeeld volgens het bestaande mechanisme. Voor de middelen voor het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (PWO) werd in 2017 een extra budget van 10,7 Mln. euro voorzien.

De opbouw en de verdeling van dit globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de jaren 2015, 2016 en 2017 wordt op de volgende pagina schematisch weergegeven.

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	Decretale basis Codex HO	2015	2016	2017
Effectieve werkingsmiddelen	CHO art. III.23 - III.27	589.481.303,46	600.134.333,59	622.033.142,57
Aanvullende uitkeringen				
. Meester-, vak- en dienstpersoneel	CHO art. III.34, § 1, 1°	2.420.027,37	2.110.947,38	1.753.262,81
. Wachtgeldten personeelsleden centraal fonds	CHO art. III.34, § 1, 2°			
. Kinderbijslagen	CHO art. III.34, § 1, 3°			
. Bevallingsverlof	CHO art. III.34, § 1, 4°	922.711,75	921.966,93	892.548,43
. Recuperatiefonds	CHO art. III.36	77.129,54	85.599,52	42.135,91
. Academisering AHOVOKS	CHO art. III.38	11.432.636,67	12.388.994,25	13.673.695,02
. Brusselmiddelen	CHO art. III.41	4.104.171,09	3.718.574,51	3.814.129,48
. Extra werkingsmiddelen Hogeschool Gent	CHO art. III.40			
Aanmoedigingsfonds	CHO art. III.59 - III.60			
Andere				
. Specifieke lerarenopleiding	CHO art. III.33	1.522.135,16	1.528.832,57	1.552.070,82
. Anciënniteitsloelage	punt 7.3 - CAO III HO	200.000,00	199.999,99	200.000,00
. Bediendenstatuut CAO II en CAO III		58.908,14	74.758,65	54.075,01
. PWO	CHO art. III.44 - III.45	16.400.000,00	16.974.071,34	27.737.078,03
. HBO 5	CHO art. III.55		1.500.000,00	1.522.800,00
. Bijkomende financiering beurs	CHO art. III.41bis	1.161.000,00	1.166.108,40	1.183.833,25
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen		627.780.023,18	640.804.187,13	674.458.771,32
Globaal bedrag werkingsuitkeringen - jaarlijks groeipercentage			2,07%	5,25%
Globaal bedrag werkingskeringen - index 2015 = 100		627.780.023,18	102,07%	107,44%
Effectieve werkingsmiddelen - index 2015 = 100		589.481.303,46	101,81%	105,52%

2.1.2 Effectieve werkingsmiddelen in verhouding tot het aantal studenten onder diplomacontract

EFFECTIEVE WERKINGSMIDDELEN / AANTAL STUDENTEN ONDER DIPLOMACONTRACT - Samenvatting - Aggregatie

Effectieve werkingsmiddelen / Aantal studenten onder diplomacontract	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR17-JR15 evolutie
	2015	2016	2017	
Effectieve werkingsmiddelen	589.481.303	600.134.334	622.033.143	+ 5,52 %
. Jaarlijkse absolute wijziging	+ 8.016.753	+ 10.653.030	+ 21.898.809	
. Jaarlijkse relatieve wijziging	+ 1,38 %	+ 1,81 %	+ 3,65 %	
Aantal studenten onder diplomacontract	121.597,00	123.564,00	125.696,00	+ 3,37 %
. Jaarlijkse absolute wijziging	+ 2.826,00	+ 1.967,00	+ 2.132,00	
. Jaarlijkse relatieve wijziging	+ 2,38 %	+ 1,62 %	+ 1,73 %	
Effectieve werkingsmiddelen / Aantal studenten onder diplomacontract	4.847,83	4.856,87	4.948,71	+ 2,08 %
. Jaarlijkse absolute wijziging	- 47,85	+ 9,04	+ 91,84	
. Jaarlijkse relatieve wijziging	- 0,98 %	+ 0,19 %	+ 1,89 %	

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de betoelaging per student onder diplomacontract vanuit de effectieve werkingsmiddelen ten opzichte van 2016 met 1,89% is gestegen. Over een periode van drie jaar is er een licht stijgende trend. In 2015 bedroegen de effectieve werkingsmiddelen 4.847,83 euro per student onder diplomacontract, terwijl in 2017 4.948,71 euro voorzien werd per student onder diplomacontract.

3 FINANCIËLE ANALYSE VAN DE JAARREKENINGEN VAN DE HOGESCHOLEN

3.1 AGGREGATIE EN VERGELIJKBAARHEID

De financiële analyse werd uitgevoerd op de geaggregeerde² gegevens van 16 hogescholen. Op basis van deze financiële analyse worden per hogeschool enkele financiële kengetallen weergegeven. Dit moet de hogescholen toelaten hun financiële gegevens te positioneren binnen de sector.

² Conform de huidige regelgeving verstrekken de hogescholen geen informatie over de transacties die ze uitvoeren met andere hogescholen. Daardoor is het onmogelijk om de geaggregeerde financiële informatie te corrigeren voor de vorderingen en schulden of de opbrengsten en kosten die verband houden met verrichtingen tussen de hogescholen onderling. Deze onderlinge transacties blijven evenwel beperkt in omvang. Daardoor geeft de geaggregeerde informatie toch een getrouw beeld van het vermogen en de financiële positie van de hogeschoolsector.

3.2 GEAGGREGEERDE RESULTATENREKENING

RESULTATENREKENING					
Resultatenrekening (eenheden euro)	codes	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	JR - Boekjaar 2017	BG - Boekjaar 2017
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	855.027.071	886.546.892	928.796.821	911.557.940
A. Omzet	70	787.522.096	821.147.974	858.380.704	846.488.460
B. Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering (toename +, afname -)	71	272.711	75.048	1.277.655	(14.500)
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	0	0
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	46.725.635	43.991.991	45.088.759	43.680.063
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	20.506.629	21.331.879	24.049.702	21.403.917
II. Bedrijfskosten	(-) 60/64	(848.009.687)	(866.641.147)	(905.700.936)	(919.983.575)
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	15.049.662	16.371.426	16.232.120	16.227.885
1. Inkopen	600/8	15.061.331	16.446.878	16.274.336	16.227.885
2. Wijzigingen in de voorraad (toename -, afname +)	609	(11.669)	(75.452)	(42.217)	0
B. Diensten en diverse goederen	61	152.338.127	156.576.464	165.634.193	171.885.411
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	612.758.969	622.421.117	650.631.796	658.398.791
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	65.704.688	68.424.443	71.244.562	73.092.487
E. Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen (toevoegingen +, terugnemingen -)	631/4	331.169	285.088	483.009	87.821
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen -)	635/8	185.234	630.338	(57.263)	(1.058.316)
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.641.839	1.932.272	1.532.519	1.349.496
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten	(-) 649	0	0	0	0
III. Bedrijfswinst	(+) 70/64	7.017.384	19.905.745	23.095.885	0
Bedrijfsverlies	(-) 64/70	0	0	0	(8.425.635)
IV. Financiële opbrengsten	75	7.920.749	7.525.319	9.961.668	8.663.367
A. Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	0	5.732	28.434	28.904
B. Opbrengsten uit vlottende activa	751	1.940.366	937.310	1.786.483	967.005
C. Andere financiële opbrengsten	752/9	5.980.383	6.582.278	8.146.751	7.667.458
V. Financiële kosten	(-) 65	(11.068.585)	(10.572.077)	(11.384.385)	(10.982.221)
A. Kosten van schulden	650	10.753.554	10.324.129	10.685.802	10.714.345
B. Waardeverminderingen op andere vlottende activa dan bedoeld onder II. E (toevoegingen +, terugnemingen -)	651	(1.966)	7.421	93.451	2.000
C. Andere financiële kosten	652/9	316.997	240.527	605.132	265.875
VI. Winst uit de gewone bedrijfsuitoefening	(+) 70/65	3.869.548	16.858.987	21.673.168	0
Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening	(-) 65/70	0	0	0	(10.744.488)
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	8.222.086	10.405.440	23.899.366	16.360.881
A. Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	760	0	0	0	0
B. Terugneming van waardeverminderingen op financiële vaste activa	761	0	0	0	0
C. Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten	762	0	0	0	0
D. Meerwaarden bij de realisatie van vaste activa	763	965.085	3.364.089	12.237.952	10.884.214
E. Andere uitzonderlijke opbrengsten	764/9	7.257.001	7.041.351	11.661.413	5.476.667
VIII. Uitzonderlijke kosten	(-) 66	(2.560.070)	(1.364.518)	(1.121.225)	(203.148)
A. Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	660	1.776.903	7.667	455.568	203.148
B. Waardeverminderingen op financiële vaste activa	661	0	63.543	50.000	0
C. Voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen -)	662	0	0	0	0
D. Minderwaarden bij de realisatie van vaste activa	663	1.242	412.362	4.844	0
E. Andere uitzonderlijke kosten	664/8	781.924	882.725	496.170	0
F. Als herstructureringskosten geactiveerde uitzonderlijke kosten	669	0	0	114.643	0
IX Winst van het boekjaar	(+) 70/66	9.531.564	25.899.909	44.451.309	5.413.245
Verlies van het boekjaar	(-) 66/70	0	0	0	0

3.2.1 Geaggregeerde bedrijfsopbrengsten

3.2.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2016 – jaarrekening 2017

De horizontale analyse heeft tot doel na te gaan hoe de financiële gegevens evolueerden in de periode 2016 en 2017. De 16 hogescholen realiseerden in het boekjaar 2017 een geaggregeerde bedrijfsopbrengst van 928.796.821 euro. De vergelijking van de belangrijkste rubrieken van de bedrijfsopbrengsten wordt in volgende tabel weergegeven.

Evolutie bedrijfsopbrengsten : ten opzichte van jaarrekening 2016	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	JR17-JR16
		2016	2017	absolute wijziging	relatieve wijziging
		<i>(eenheden euro)</i>			
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	886.546.892	928.796.821	+ 42.249.929	+ 4,77 %
A. Omzet	70	821.147.974	858.380.704	+ 37.232.730	+ 4,53 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	75.048	1.277.655	+ 1.202.607	+ 1602,46 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	43.991.991	45.088.759	+ 1.096.768	+ 2,49 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	21.331.879	24.049.702	+ 2.717.823	+ 12,74 %

Tijdens het boekjaar 2017 stegen de geaggregeerde bedrijfsopbrengsten met 4,77%.

3.2.1.2 Horizontale analyse: begroting 2017 – jaarrekening 2017

Bij het opstellen van de begroting maken de hogescholen meestal een voorzichtige raming van de bedrijfsopbrengsten. We stellen in 2017 vast dat de bedrijfsopbrengsten in realiteit relatief dicht aanleunden bij de begrote bedragen voor dat jaar. De geaggregeerde bedrijfsopbrengsten lagen bij realisatie slechts 1,89% boven de gebudgetteerde bedrijfsopbrengsten. De hogescholen hebben de bedrijfsopbrengsten vrij keurig begroot voor het jaar 2017.

Onderstaande tabel geeft overzichtelijk de begrote en de reële bedrijfsopbrengsten weer voor 2017.

Evolutie bedrijfsopbrengsten : ten opzichte van begroting 2017	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR17-BG17	JR17-BG17
		2017	2017	absolute afwijking	relatieve afwijking
		<i>(eenheden euro)</i>			
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	928.796.821	911.557.940	+ 17.238.881	+ 1,89 %
A. Omzet	70	858.380.704	846.488.460	+ 11.892.244	+ 1,40 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	1.277.655	(14.500)	+ 1.292.155	+ 8911,41 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	45.088.759	43.680.063	+ 1.408.696	+ 3,23 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	24.049.702	21.403.917	+ 2.645.786	+ 12,36 %

De grootse relatieve afwijking stellen we naar jaarlijkse traditie vast bij de rekening 'wijziging in voorraad goederen'. De hogescholen die hun projecten in uitvoering verwerken via activering onder de voorraadpost 'projecten in uitvoering' (code 30 – activa balans) hebben de waarde van de voorraadwijziging m.b.t. deze projecten geraamd. De afwijking tussen de begrote cijfers en de effectief geboekte bedragen is te verklaren door het feit dat de voortgang van een project bij de begrotingsopstelling moeilijk in te schatten is.

3.2.1.3 Verticale analyse: jaarrekening 2016 – jaarrekening 2017

De hogescholen realiseren de geaggregeerde bedrijfsopbrengsten met de opbrengsten van de hierboven reeds vermelde rubrieken. De rubriek 'omzet', waarin de werkingsuitkeringen van de overheid vervat zitten, bleef de belangrijkste opbrengstenbron. De rubriek 'omzet' bedroeg in 2017 92,42% van de totale bedrijfsopbrengsten en is licht gedaald ten opzichte van het vorig boekjaar.

De samenstelling van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2017 benaderde de structuur van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2016.

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2016	2017
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	100,00 %	100,00 %
A. Omzet	70	92,62 %	92,42 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	0,01 %	0,14 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	4,96 %	4,85 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	2,41 %	2,59 %

3.2.1.4 Verticale analyse: begroting 2017 – jaarrekening 2017

De samenstelling van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2017 lag in lijn met de begrote structuur van de bedrijfsopbrengsten. De bedrijfsopbrengsten werden opnieuw vrij correct begroot. We stellen geen belangrijke verschuivingen vast.

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2017	2017
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	100,00 %	100,00 %
A. Omzet	70	92,42 %	92,86 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	0,14 %	- 0,00 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	4,85 %	4,79 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	2,59 %	2,35 %

3.2.2 Geaggregeerde bedrijfskosten³

3.2.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2016 – jaarrekening 2017

Tijdens het boekjaar 2017 besteedden de 16 hogescholen 905.700.936 euro aan bedrijfskosten. Voor de belangrijkste kostenrubrieken wordt in de tabel op de volgende pagina een vergelijking gemaakt tussen de werkelijke kosten opgenomen in de geaggregeerde resultatenrekeningen 2016 en 2017.

³ Een aantal oorspronkelijke inrichtende machten (rechtsvoorgangers) bleven eigenaar van de gebouwen en stellen bijvoorbeeld d.m.v. een *gebruiksovereenkomst om niet* deze gebouwen ter beschikking van de nieuwe hogeschool. Dit leidt tot een onderschatting van de afschrijvingskosten en/of de huurkosten opgenomen in de resultatenrekeningen.

Evolutie bedrijfskosten : ten opzichte van jaarrekening 2016	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	JR17-JR16
		2016	2017	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
II. Bedrijfskosten	60/64	866.641.147	905.700.936	+ 39.059.789	+ 4,51 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	16.371.426	16.232.120	- 139.307	- 0,85 %
B. Diensten en diverse goederen	61	156.576.464	165.634.193	+ 9.057.729	+ 5,78 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	622.421.117	650.631.796	+ 28.210.679	+ 4,53 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	68.424.443	71.244.562	+ 2.820.119	+ 4,12 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	285.088	483.009	+ 197.921	+ 69,42 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	630.338	(57.263)	- 687.601	- 109,08 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.932.272	1.532.519	- 399.752	- 20,69 %

Tijdens het boekjaar 2017 stegen de bedrijfskosten met 4,51%. De stijging in absolute cijfers van de bedrijfskosten situeerde zich vooral bij de kostenrubrieken 'diensten en diverse goederen', 'bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen' en 'afschrijvingen'. De post m.b.t. de loonkosten kende de grootste stijging in absolute cijfers. Meer details over de loonkosten zijn terug te vinden in het luik over personeel.

3.2.2.2 Horizontale analyse: begroting 2017 – jaarrekening 2017

De reële bedrijfskosten lagen in 2017 onder het begrote niveau. Het werkelijke kostenbedrag was 1,55% lager dan het geraamde bedrag. In absolute bedragen stemde dit overeen met een minkost van 14.282.639 euro.

Evolutie bedrijfskosten : ten opzichte van de begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR17-BG17	JR17-BG17
		2017	2017	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
II. Bedrijfskosten	60/64	905.700.936	919.983.575	- 14.282.639	- 1,55 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	16.232.120	16.227.885	+ 4.235	+ 0,03 %
B. Diensten en diverse goederen	61	165.634.193	171.885.411	- 6.251.218	- 3,64 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	650.631.796	658.398.791	- 7.766.995	- 1,18 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	71.244.562	73.092.487	- 1.847.925	- 2,53 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	483.009	87.821	+ 395.188	+ 449,99 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	(57.263)	(1.058.316)	+ 1.001.053	+ 94,59 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.532.519	1.349.496	+ 183.023	+ 13,56 %

Budgetoverschrijdingen hebben zich gemanifesteerd bij de 'aankopen handelsgoederen', de 'waardeverminderingen op voorraden', de 'voorzieningen voor risico's en kosten' en de 'andere bedrijfskosten'. De overschrijdingen op deze rekeningen keren jaarlijks terug.

Voorzieningen voor risico's en kosten zijn vrij moeilijk te begroten. Budgetoverschrijdingen zijn hier dan ook vrij logisch. Vertragingen in de uitvoering van de begrote onderhouds- en herstellingswerken kunnen aanleiding geven tot belangrijke afwijkingen in de aanwending van voorheen gevormde voorzieningen t.a.v. wat begroot was. De rubriek 'andere bedrijfskosten' is moeilijk te begroten en ook hier kan een budgetoverschrijding plaats vinden.

3.2.2.3 Verticale analyse: jaarrekening 2016 – jaarrekening 2017

De structuur van de geaggregeerde bedrijfskosten wordt hieronder weergegeven. Voor elke component van de bedrijfskosten wordt het procentueel aandeel in de totale bedrijfskosten aangeduid. Drie kostencomponenten, nl. de kosten voor diensten en diverse goederen, de bezoldigingskosten en de afschrijvingskosten namen samen 98% van de totale bedrijfskosten voor hun rekening in het jaar 2017.

De samenstelling van de bedrijfskosten in de jaarrekening 2017 benaderde de structuur van de bedrijfskosten in de jaarrekening 2016. De verschuivingen binnen de bedrijfskostenstructuur waren eerder minimaal.

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
% aandeel in de bedrijfskosten		2016	2017
II. Bedrijfskosten	60/64	100,00 %	100,00 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	1,89 %	1,79 %
B. Diensten en diverse goederen	61	18,07 %	18,29 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	71,82 %	71,84 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	7,90 %	7,87 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	0,03 %	0,05 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	0,07 %	- 0,01 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	0,22 %	0,17 %

3.2.2.4 Verticale analyse: begroting 2017 – jaarrekening 2017

De begrote structuur van de bedrijfskosten van het jaar 2017 sloot behoorlijk aan bij de werkelijke kostenstructuur. De uitvoering van de begroting heeft geen fundamentele verschuivingen in de structuur van de bedrijfskosten veroorzaakt.

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
% aandeel in de bedrijfskosten		2017	2017
II. Bedrijfskosten	60/64	100,00 %	100,00 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	1,79 %	1,76 %
B. Diensten en diverse goederen	61	18,29 %	18,68 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	71,84 %	71,57 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	7,87 %	7,94 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	0,05 %	0,01 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	- 0,01 %	- 0,12 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	0,17 %	0,15 %

3.2.3 Geaggregeerde bedrijfswinst | 70/64 |

De geaggregeerde bedrijfswinst is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2017 realiseerde de sector een bedrijfswinst van 23.095.885 euro ten opzichte van 19.905.745 euro vorig boekjaar.

De bedrijfswinst 2017 lag hoger dan het vorig boekjaar 2016 en is gestegen met 3.190.140 euro. De positieve evolutie van het geconsolideerd bedrijfsresultaat in 2017 is in hoofdzaak toe te schrijven aan een grotere stijging van de bedrijfsopbrengsten (+4,77%) ten opzichte van de stijging van de bedrijfskosten (+4,51%). De hogescholensector besteedde in 2017 dus wat minder verkregen middelen aan haar werking. We stellen voor het derde jaar op rij een stijging van de bedrijfswinst vast. Sedert 2015 stijgt de bedrijfswinst jaarlijks. Onderaan deze pagina volgt er een overzicht van de bedrijfswinsten vanaf het jaar 2005 tot en met het jaar 2017.

De bedrijfswinst 2017 was gunstiger dan het in de begroting 2017 voorziene bedrijfsresultaat. Er werd immers door de hogescholen een bedrijfsverlies begroot voor 2017 van -8.425.635 euro. Er is dus een significante afwijking van 31.521.520 euro tussen de in 2017 effectief gerealiseerde bedrijfswinst en het voor 2017 begrote bedrijfsverlies. Dit beantwoordt aan een jaarlijks terugkerende trend.

Bij het opstellen van de begroting nemen de hogescholen enige voorzichtigheid in acht. Dit vertaalt zich doorgaans in lagere bedrijfskosten en hogere bedrijfsopbrengsten dan begroot. Wanneer door het effect van een dergelijke politiek het spanningsveld tussen de begrote cijfers en de gerealiseerde cijfers te groot wordt, kan dit de waarde van de begroting als beleidsinstrument in het gedrang brengen. Het is aangewezen om sneller bij te sturen in de loop van het boekjaar.

Evolutie bedrijfswinst / bedrijfsverlies :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	BG - Boekjaar	JR17-BG17
		2016	2017	absolute	2017	absolute
		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking
. ten opzichte van jaarrekening 2016						
. ten opzichte van begroting 2017						
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	886.546.892	928.796.821	+ 42.249.929	911.557.940	+ 17.238.881
II. Bedrijfskosten	60/64	866.641.147	905.700.936	+ 39.059.789	919.983.575	- 14.282.639
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-) 70/64	19.905.745	23.095.885	+ 3.190.140	(8.425.635)	+ 31.521.520

Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
		2005	2006	2007	2008
(eenheden euro)					
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	670.164.603	706.260.336	746.745.232	811.424.562
II. Bedrijfskosten	60/64	659.777.057	692.515.839	723.278.475	779.934.770
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-) 70/64	10.387.546	13.744.497	23.466.757	31.489.792

Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
		2009	2010	2011	2012
(eenheden euro)					
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	847.573.444	869.160.477	886.083.420	925.122.686
II. Bedrijfskosten	60/64	834.860.520	867.764.012	876.942.452	915.404.355
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-) 70/64	12.712.924	1.396.465	9.140.968	9.718.331

Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
		2013	2014	2015	2016	2017
(eenheden euro)						
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	965.748.281	845.418.690	855.027.071	886.546.892	928.796.821
II. Bedrijfskosten	60/64	951.197.315	825.091.457	848.009.687	866.641.147	905.700.936
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-) 70/64	14.550.966	20.327.232	7.017.384	19.905.745	23.095.885

3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat |75 - 65|

Het financieel resultaat was negatief in 2017: de financiële kosten (hoofdzakelijk rentelasten) waren hoger dan de financiële opbrengsten van de sector.

Evolutie financiële opbrengsten / kosten :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	BG - Boekjaar	JR17-BG17
		2016	2017	absolute	2017	absolute
		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking
ten opzichte van jaarrekening 2016						
ten opzichte van begroting 2017						
IV. Financiële opbrengsten	75	7.525.319	9.961.668	+ 2.436.349	8.663.367	+ 1.298.301
V. Financiële kosten	65	10.572.077	11.384.385	+ 812.308	10.982.221	+ 402.164
Financieel resultaat	(+) / (-)	75/65	(3.046.758)	(1.422.717)	+ 1.624.041	(2.318.854)
						+ 896.137

3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat |76 - 66|

De geaggregeerde uitzonderlijke opbrengsten en de geaggregeerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geconsolideerd uitzonderlijk resultaat. Dit resultaat lag 13.737.220 euro hoger dan in 2016.

Evolutie uitzonderlijke opbrengsten / kosten :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	BG - Boekjaar	JR17-BG17
		2016	2017	absolute	2017	absolute
		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking
ten opzichte van jaarrekening 2016						
ten opzichte van begroting 2017						
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	10.405.440	23.899.366	+ 13.493.926	16.360.881	+ 7.538.485
VIII. Uitzonderlijke kosten	66	1.364.518	1.121.225	- 243.294	203.148	+ 918.077
Uitzonderlijk resultaat	(+) / (-)	76/66	9.040.922	22.778.141	+ 13.737.220	16.157.733
						+ 6.620.408

3.2.6 De geaggregeerde winst van het boekjaar |70/66|

De geaggregeerde winst van het boekjaar is het resultaat dat de hogescholen behalen uit al hun activiteiten. In het boekjaar 2017 realiseerde de sector een winst van het boekjaar van 44.451.309 euro. Het positief bedrijfsresultaat was de basis van deze winst van het boekjaar. Het positieve uitzonderlijk resultaat van 22.778.141 euro droeg ook bij tot de winst van het boekjaar.

De winst van het boekjaar 2017 was gunstiger dan de in de begroting 2017 voorziene winst van het boekjaar. Er werd door de hogescholen voor 2017 een winst van het boekjaar begroot van 5.413.245 euro. Er is dus een significante afwijking van 39.038.064 euro tussen het in 2017 effectief gerealiseerde resultaat van het boekjaar en het voor 2017 begrote resultaat van het boekjaar. Deze afwijking neemt nog jaarlijks toe.

Deze belangrijke onderschatting van het resultaat van het boekjaar is een jaarlijks wekerende vaststelling. Deze vaststelling bevestigt de conclusie die geformuleerd werd bij de bespreking van het bedrijfsresultaat (zie punt 3.2.3).

Evolutie winst / verlies van het boekjaar : · ten opzichte van jaarrekening 2016 · ten opzichte van begroting 2017	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	BG - Boekjaar	JR17-BG17	
		2016	2017	absolute	2017	absolute	
		<i>(eenheden euro)</i>		wijziging	<i>(eenheden euro)</i>	afwijking	
Totale opbrengsten	70/76	904.477.651	962.657.855	+ 58.180.204	936.582.188	+ 26.075.667	
Totale kosten	60/66	878.577.742	918.206.545	+ 39.628.803	931.168.943	- 12.962.398	
IX. Winst / Verlies van het boekjaar	(+) / (-)	70/66	25.899.909	44.451.309	+ 18.551.400	5.413.245	+ 39.038.064

3.3 RESULTATENREKENING: ENKELE KERNGETALLEN PER HOGESCHOOL

3.3.1 Bedrijfsopbrengsten

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de totale bedrijfsopbrengsten en van de belangrijkste componenten ervan per hogeschool.

- ◆ Aandeel van de totale bedrijfsopbrengsten per hogeschool in de geaggregeerde bedrijfsopbrengsten
- ◆ Aandeel van de omzet per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool
- ◆ Aandeel van de opbrengst uit wijziging in de voorraad goederen per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool
- ◆ Aandeel van de opbrengst uit lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool
- ◆ Aandeel van de andere bedrijfsopbrengsten per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool

Bedrijfsopbrengsten per hogeschool - Boekjaar 2017

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bedrijfsopbrengsten RR 70/74		Omzet RR 70			Wijziging in de voorraad goederen RR 71			Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies - RR 73			Andere bedrijfsopbrengsten RR 74		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo
Artevelde	83.466.147	8,99 %	78.832.453	9,18 %	94,45 %	0	0,00 %	0,00 %	3.458.501	7,67 %	4,14 %	1.175.193	4,89 %	1,41 %
Erasmus	46.448.172	5,00 %	42.553.037	4,96 %	91,61 %	0	0,00 %	0,00 %	1.695.739	3,76 %	3,65 %	2.199.396	9,15 %	4,74 %
HoGent	106.203.505	11,43 %	97.012.261	11,30 %	91,35 %	0	0,00 %	0,00 %	5.802.052	12,87 %	5,46 %	3.389.192	14,09 %	3,19 %
LUCA	40.212.374	4,33 %	38.319.839	4,46 %	95,29 %	0	0,00 %	0,00 %	1.683.835	3,73 %	4,19 %	208.701	0,87 %	0,52 %
Howest	42.662.428	4,59 %	36.554.291	4,26 %	85,68 %	0	0,00 %	0,00 %	3.741.185	8,30 %	8,77 %	2.366.951	9,84 %	5,55 %
KdG	77.673.866	8,36 %	73.553.935	8,57 %	94,70 %	(247.073)	- 19,34 %	- 0,32 %	3.451.619	7,66 %	4,44 %	915.385	3,81 %	1,18 %
VIVES Noord	27.717.254	2,98 %	25.761.320	3,00 %	92,94 %	(17.132)	- 1,34 %	- 0,06 %	1.251.914	2,78 %	4,52 %	721.152	3,00 %	2,60 %
TMK	55.531.168	5,98 %	50.146.298	5,84 %	90,30 %	(408.991)	- 32,01 %	- 0,74 %	3.882.443	8,61 %	6,99 %	1.911.419	7,95 %	3,44 %
UCL	62.382.128	6,72 %	57.584.356	6,71 %	92,31 %	0	0,00 %	0,00 %	2.857.997	6,34 %	4,58 %	1.939.775	8,07 %	3,11 %
UCLi	44.411.650	4,78 %	40.492.769	4,72 %	91,18 %	0	0,00 %	0,00 %	3.323.982	7,37 %	7,48 %	594.899	2,47 %	1,34 %
TMMA	51.872.320	5,58 %	46.502.212	5,42 %	89,65 %	(246.239)	- 19,27 %	- 0,47 %	3.172.265	7,04 %	6,12 %	2.444.083	10,16 %	4,71 %
VIVES Zuid	64.249.908	6,92 %	59.773.573	6,96 %	93,03 %	1.523.175	119,22 %	2,37 %	1.572.835	3,49 %	2,45 %	1.380.325	5,74 %	2,15 %
ODISEE	86.234.693	9,28 %	82.604.267	9,62 %	95,79 %	(144.829)	- 11,34 %	- 0,17 %	2.231.525	4,95 %	2,59 %	1.543.729	6,42 %	1,79 %
AP	72.379.777	7,79 %	67.186.604	7,83 %	92,83 %	281.716	22,05 %	0,39 %	2.850.119	6,32 %	3,94 %	2.061.339	8,57 %	2,85 %
PXL	59.665.603	6,42 %	54.445.169	6,34 %	91,25 %	537.027	42,03 %	0,90 %	3.502.226	7,77 %	5,87 %	1.181.181	4,91 %	1,98 %
HZS	7.685.828	0,83 %	7.058.321	0,82 %	91,84 %	0	0,00 %	0,00 %	610.523	1,35 %	7,94 %	16.984	0,07 %	0,22 %
Aggregatie Hs	928.796.821	100,00 %	858.380.704	100,00 %	92,42 %	1.277.655	100,00 %	0,14 %	45.088.759	100,00 %	4,85 %	24.049.702	100,00 %	2,59 %
Rekenkundig gemiddelde	58.049.801		53.648.794		92,14 %	79.853		0,12 %	2.818.047		5,20 %	1.503.106		2,55 %
Laagste waarde	7.685.828	0,83 %	7.058.321	0,82 %	85,68 %	(408.991)	- 32,01 %	- 0,74 %	610.523	1,35 %	2,45 %	16.984	0,07 %	0,22 %
Hoogste waarde	106.203.505	11,43 %	97.012.261	11,30 %	95,79 %	1.523.175	119,22 %	2,37 %	5.802.052	12,87 %	8,77 %	3.389.192	14,09 %	5,55 %

3.3.2 Bedrijfskosten

Op de volgende pagina worden de totale bedrijfskosten en de belangrijkste componenten van de bedrijfskosten per hogeschool weergegeven.

- ◆ Aandeel van de totale bedrijfskosten per hogeschool in de geaggregeerde bedrijfskosten
- ◆ Aandeel van de handelsgoederen, grond- en hulpstoffen
- ◆ Aandeel van de kosten voor diensten en diverse goederen per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool
- ◆ Aandeel van de bezoldigingskosten per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool
- ◆ Aandeel van de afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten en op immateriële en materiële vaste activa per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool

Bedrijfskosten per hogeschool - Boekjaar 2017

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bedrijfskosten RR 60/64		Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen - RR 60			Diensten en diverse goederen RR 61			Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen - RR 62			Afschrijvingen en waardeverminde- ringen op OK/IVA/MVA - RR 630		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Bk	Bedrag	% Ag Hs	% Bk	Bedrag	% Ag Hs	% Bk	Bedrag	% Ag Hs	% Bk
Artevelde	79.309.902	8,76 %	319.650	1,97 %	0,40 %	12.663.182	7,65 %	15,97 %	60.857.570	9,35 %	76,73 %	5.300.146	7,44 %	6,68 %
Erasmus	43.954.333	4,85 %	437.555	2,70 %	1,00 %	7.282.347	4,40 %	16,57 %	33.140.124	5,09 %	75,40 %	2.725.895	3,83 %	6,20 %
HoGent	104.151.648	11,50 %	1.694.606	10,44 %	1,63 %	17.375.894	10,49 %	16,68 %	77.176.817	11,86 %	74,10 %	8.564.222	12,02 %	8,22 %
LUCA	41.266.663	4,56 %	152.227	0,94 %	0,37 %	7.822.498	4,72 %	18,96 %	29.914.945	4,60 %	72,49 %	3.635.030	5,10 %	8,81 %
Howest	39.959.921	4,41 %	396.002	2,44 %	0,99 %	7.294.258	4,40 %	18,25 %	29.527.160	4,54 %	73,89 %	2.586.634	3,63 %	6,47 %
KdG	76.529.481	8,45 %	1.512.555	9,32 %	1,98 %	11.698.936	7,06 %	15,29 %	57.777.909	8,88 %	75,50 %	5.641.350	7,92 %	7,37 %
VIVES Noord	27.491.684	3,04 %	437.437	2,69 %	1,59 %	6.992.448	4,22 %	25,43 %	18.968.272	2,92 %	69,00 %	1.818.369	2,55 %	6,61 %
TMK	54.103.915	5,97 %	1.916.775	11,81 %	3,54 %	9.484.556	5,73 %	17,53 %	38.838.833	5,97 %	71,79 %	3.769.468	5,29 %	6,97 %
UCL	61.567.192	6,80 %	1.719.249	10,59 %	2,79 %	11.110.822	6,71 %	18,05 %	42.405.532	6,52 %	68,88 %	4.890.035	6,86 %	7,94 %
UCLi	42.817.541	4,73 %	1.009.531	6,22 %	2,36 %	7.524.680	4,54 %	17,57 %	30.318.651	4,66 %	70,81 %	3.145.789	4,42 %	7,35 %
TMMA	51.059.472	5,64 %	443.685	2,73 %	0,87 %	9.650.473	5,83 %	18,90 %	36.516.746	5,61 %	71,52 %	4.298.183	6,03 %	8,42 %
VIVES Zuid	63.015.164	6,96 %	1.215.731	7,49 %	1,93 %	14.126.844	8,53 %	22,42 %	42.650.975	6,56 %	67,68 %	4.919.117	6,90 %	7,81 %
ODISEE	81.998.600	9,05 %	1.372.813	8,46 %	1,67 %	17.539.965	10,59 %	21,39 %	53.167.783	8,17 %	64,84 %	9.918.143	13,92 %	12,10 %
AP	72.207.900	7,97 %	60.631	0,37 %	0,08 %	13.844.453	8,36 %	19,17 %	52.288.850	8,04 %	72,41 %	5.822.626	8,17 %	8,06 %
PXL	59.111.935	6,53 %	3.543.673	21,83 %	5,99 %	9.128.323	5,51 %	15,44 %	42.477.124	6,53 %	71,86 %	3.762.099	5,28 %	6,36 %
HZS	7.155.584	0,79 %	0	0,00 %	0,00 %	2.094.514	1,26 %	29,27 %	4.604.505	0,71 %	64,35 %	447.457	0,63 %	6,25 %
Aggregatie Hs	905.700.936	100,00 %	16.232.120	100,00 %	1,79 %	165.634.193	100,00 %	18,29 %	650.631.796	100,00 %	71,84 %	71.244.562	100,00 %	7,87 %
Rekenkundig gemiddelde	56.606.308		1.014.507		1,70 %	10.352.137		19,18 %	40.664.487		71,33 %	4.452.785		7,60 %
Laagste waarde	7.155.584	0,79 %	0	0,00 %	0,00 %	2.094.514	1,26 %	15,29 %	4.604.505	0,71 %	64,35 %	447.457	0,63 %	6,20 %
Hoogste waarde	104.151.648	11,50 %	3.543.673	21,83 %	5,99 %	17.539.965	10,59 %	29,27 %	77.176.817	11,86 %	76,73 %	9.918.143	13,92 %	12,10 %

3.3.3 Resultaten per hogeschool

Het overzicht van de resultaten per hogeschool wordt op de volgende pagina weergegeven.

- ◆ Winst/verlies van het boekjaar
- ◆ Bedrijfswinst/verlies
- ◆ Financieel resultaat
- ◆ Uitzonderlijk resultaat

Winst / Verlies van het boekjaar per hogeschool - Boekjaar 2017

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Winst / Verlies van het boekjaar - RR 70/66		Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies RR 70/64			Financieel resultaat RR 75/65			Uitzonderlijk resultaat RR 76/66		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% W/V	Bedrag	% Ag Hs	% W/V	Bedrag	% Ag Hs	% W/V
	Artevelde	3.940.153	8,86 %	4.156.245	18,00 %	105,48 %	(226.850)	15,94 %	- 5,76 %	10.758	0,05 %
Erasmus	3.139.618	7,06 %	2.493.839	10,80 %	79,43 %	43.427	- 3,05 %	1,38 %	602.352	2,64 %	19,19 %
HoGent	2.075.619	4,67 %	2.051.857	8,88 %	98,86 %	27.682	- 1,95 %	1,33 %	(3.920)	- 0,02 %	- 0,19 %
LUCA	(1.264.731)	- 2,85 %	(1.054.289)	- 4,56 %	83,36 %	(540.859)	38,02 %	42,76 %	330.417	1,45 %	- 26,13 %
Howest	13.043.848	29,34 %	2.702.506	11,70 %	20,72 %	20.866	- 1,47 %	0,16 %	10.320.475	45,31 %	79,12 %
KdG	1.312.112	2,95 %	1.144.385	4,95 %	87,22 %	11.977	- 0,84 %	0,91 %	155.750	0,68 %	11,87 %
VIVES Noord	4.707.572	10,59 %	225.570	0,98 %	4,79 %	(479.768)	33,72 %	- 10,19 %	4.961.771	21,78 %	105,40 %
TMK	1.467.767	3,30 %	1.427.253	6,18 %	97,24 %	290.299	- 20,40 %	19,78 %	(249.785)	- 1,10 %	- 17,02 %
UCL	1.663.271	3,74 %	814.936	3,53 %	49,00 %	3.735	- 0,26 %	0,22 %	844.600	3,71 %	50,78 %
UCLi	2.523.378	5,68 %	1.594.109	6,90 %	63,17 %	14.356	- 1,01 %	0,57 %	914.913	4,02 %	36,26 %
TMMA	1.295.258	2,91 %	812.848	3,52 %	62,76 %	332.410	- 23,36 %	25,66 %	150.000	0,66 %	11,58 %
VIVES Zuid	1.162.377	2,61 %	1.234.744	5,35 %	106,23 %	(22.367)	1,57 %	- 1,92 %	(50.000)	- 0,22 %	- 4,30 %
ODISEE	6.260.641	14,08 %	4.236.093	18,34 %	67,66 %	(1.211.373)	85,15 %	- 19,35 %	3.235.922	14,21 %	51,69 %
AP	1.251.052	2,81 %	171.878	0,74 %	13,74 %	324.647	- 22,82 %	25,95 %	754.527	3,31 %	60,31 %
PXL	1.211.515	2,73 %	553.667	2,40 %	45,70 %	(2.918)	0,21 %	- 0,24 %	660.765	2,90 %	54,54 %
HZS	661.858	1,49 %	530.244	2,30 %	80,11 %	(7.981)	0,56 %	- 1,21 %	139.596	0,61 %	21,09 %
Aggregatie Hs	44.451.309	100,00 %	23.095.885	100,00 %	51,96 %	(1.422.717)	100,00 %	- 3,20 %	22.778.141	100,00 %	51,24 %
Rekenkundig gemiddelde	2.778.207		1.443.493		66,59 %	(88.920)		5,00 %	1.423.634		28,40 %
Laagste waarde	(1.264.731)	- 2,85 %	(1.054.289)	- 4,56 %	4,79 %	(1.211.373)	- 23,36 %	- 19,35 %	(249.785)	- 1,10 %	- 26,13 %
Hoogste waarde	13.043.848	29,34 %	4.236.093	18,34 %	106,23 %	332.410	85,15 %	42,76 %	10.320.475	45,31 %	105,40 %

3.4 GEAGGREGEERDE INVESTERINGEN EN FINANCIERING

3.4.1 Geaggregeerde investeringen

3.4.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2016 – jaarrekening 2017

Evolutie bruto investeringen : ten opzichte van jaarrekening 2016	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	JR17-JR16
		2016	2017	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
I. Oprichtingskosten	8002	344.000	0	- 344.000	- 100,00 %
II. Immateriële vaste activa	802	2.275.861	1.945.835	- 330.026	- 14,50 %
III. Materiële vaste activa	816	93.918.393	74.613.837	- 19.304.556	- 20,55 %
A. Terreinen en gebouwen		50.424.397	25.722.688	- 24.701.709	- 48,99 %
B. Installaties, machines en uitrusting		21.633.023	20.236.795	- 1.396.228	- 6,45 %
C. Meubilair en rollend materieel		9.864.124	9.965.008	+ 100.884	+ 1,02 %
D. Leasing en soortgelijke rechten		379.364	0	- 379.364	- 100,00 %
E. Overige materiële vaste activa		1.838.998	3.351.734	+ 1.512.736	+ 82,26 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		9.778.487	15.337.613	+ 5.559.126	+ 56,85 %
IV. Financiële vaste activa	836/858	7.172	229.348	+ 222.175	+ 3097,67 %
A. Verbonden entiteiten		0	0	+ 0	
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		0	77.979	+ 77.979	JR16 = 0
C. Andere financiële vaste activa		7.172	151.369	+ 144.197	+ 2010,46 %
Bruto investeringen		96.545.426	76.789.020	- 19.756.406	- 20,46 %

De 16 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2017 samen 76.789.020 euro. Dit is een daling met 20,46% t.o.v. het vorige boekjaar.

De rubrieken ‘terreinen en gebouwen’ en ‘activa in aanbouw’ bleven met een nominaal bedrag aan investeringen van 41.060.300 euro de belangrijkste investeringsposten in 2017. De hogescholen hebben dus ook in 2017 hun patrimonium nog uitgebreid. Ten opzichte van vorig jaar zijn de totale investeringen in deze rekeningen evenwel gedaald met 19.142.584 euro.

De investeringen in de rubrieken ‘installaties, machines en uitrusting’ daalden in het jaar 2017 met 6,45%. De rubriek meubilair en rollend materieel bleef ongeveer status quo.

3.4.1.2 Horizontale analyse: jaarrekening 2005 – jaarrekening 2017

Hierbij vindt u een overzicht van het volume aan investeringen vanaf 2005 tot en met het jaar 2017.

Bruto investeringen (eenheden euro)	codes	JR - Boekjaar 2005	JR - Boekjaar 2006	JR - Boekjaar 2007	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011	JR - Boekjaar 2012	JR - Boekjaar 2013	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	JR - Boekjaar 2017
I. Oprichtingskosten	8002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	344.000	0
II. Immateriële vaste activa	802	1.658.947	1.611.341	1.404.380	1.810.124	2.131.518	2.148.196	1.352.815	1.776.703	3.091.431	2.502.721	2.017.294	2.275.861	1.945.835
III. Materiële vaste activa	816	59.566.262	72.090.211	125.446.215	145.795.333	165.909.541	88.990.718	69.045.225	90.910.572	83.001.115	115.947.277	112.531.635	93.918.393	74.613.837
A. Terreinen en gebouwen		12.050.142	17.126.798	20.097.562	21.979.341	67.815.994	29.887.810	24.102.685	21.617.864	15.613.116	37.387.440	34.930.989	50.424.397	25.722.688
B. Installaties, machines en uitrusting		16.115.919	17.340.074	16.903.530	23.573.784	19.672.077	25.514.279	19.193.769	17.769.120	17.480.588	18.093.563	22.089.075	21.633.023	20.236.795
C. Meubilair en rollend materieel		6.314.926	5.886.109	6.234.823	10.419.123	8.760.338	9.035.611	7.202.279	7.109.591	8.030.926	6.906.590	10.043.674	9.864.124	9.965.008
D. Leasing en soortgelijke rechten		11.132	23.862	9.714.483	5.166.387	1.470.104	2.274.518	4.476.670	9.675.022	698.677	5.455	0	379.364	0
E. Overige materiële vaste activa		3.563.080	1.170.276	1.434.782	2.975.682	1.099.901	1.807.619	2.071.511	5.944.684	2.742.808	2.006.189	1.286.480	1.838.998	3.351.734
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		21.511.063	30.543.092	71.061.036	81.681.016	67.091.127	20.470.881	11.998.310	28.794.291	38.434.999	51.548.040	44.181.418	9.778.487	15.337.613
IV. Financiële vaste activa	836/858	524.587	97.194	7.174	35.785	1.276.913	117.369	148.722	270.193	181.742	65.402	59.661	7.172	229.348
A. Verbonden entiteiten		501.896	74.924	10.000	0	1.138.000	64.985	120.651	116.555	5.000	0	0	0	0
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		0	0	0	18.000	130.086	34.985	12.751	70.480	0	47.100	1.276	0	77.979
C. Andere financiële vaste activa		22.691	22.270	(2.826)	17.785	8.827	17.399	15.320	83.158	176.742	18.302	58.385	7.172	151.369
Bruto investeringen		61.749.796	73.798.746	126.857.770	147.641.242	169.317.972	91.256.283	70.546.762	92.957.468	86.274.289	118.515.400	114.608.591	96.545.426	76.789.020

3.4.1.3 Horizontale analyse: jaarrekening 2017 – begroting 2017

Evolutie bruto investeringen : ten opzichte van begroting 2017	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR17-BG17	JR17-BG17
		2017	2017	absolute afwijking	relatieve afwijking
			(eenheden euro)		
I. Oprichtingskosten	8002	0	0	+ 0	
II. Immateriële vaste activa	802	1.945.835	3.399.930	- 1.454.095	- 42,77 %
III. Materiële vaste activa	816	74.613.837	91.838.009	- 17.224.172	- 18,75 %
A. Terreinen en gebouwen		25.722.688	35.116.233	- 9.393.545	- 26,75 %
B. Installaties, machines en uitrusting		20.236.795	22.367.333	- 2.130.539	- 9,53 %
C. Meubilair en rollend materieel		9.965.008	9.887.062	+ 77.946	+ 0,79 %
D. Leasing en soortgelijke rechten		0	0	+ 0	
E. Overige materiële vaste activa		3.351.734	4.268.717	- 916.983	- 21,48 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		15.337.613	20.198.664	- 4.861.052	- 24,07 %
IV. Financiële vaste activa	836/858	229.348	(130.240)	+ 359.587	+ 276,10 %
A. Verbonden entiteiten		0	0	+ 0	
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		77.979	0	+ 77.979	BG = 0
C. Andere financiële vaste activa		151.369	(130.240)	+ 281.609	+ 216,22 %
Bruto investeringen		76.789.020	95.107.700	- 18.318.680	- 19,26 %

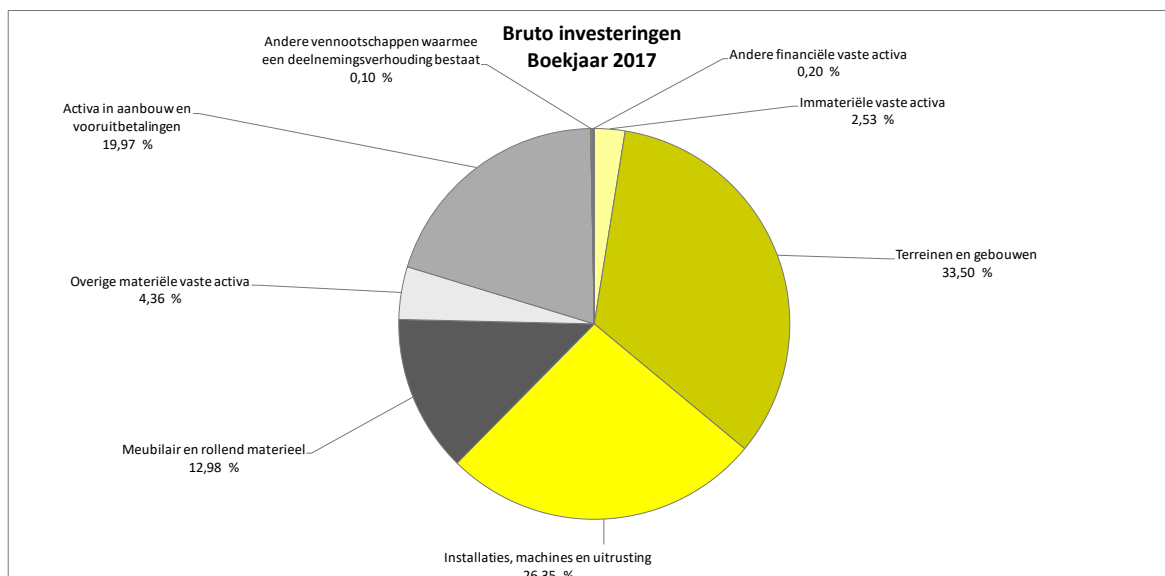
De 16 hogescholen hadden voor het jaar 2017 samen een bedrag aan investeringen begroot van 95.107.700 euro. In realiteit werd er door de hogescholen maar 76.789.020 euro geïnvesteerd (18.318.680 euro minder dan begroot omwille van o.a. vertraging bij de realisatie van projecten).

De belangrijkste posten waar een significante afwijking werd vastgesteld tussen de begrote bedragen voor 2017 en de effectief geboekte bedragen in 2017 betreffen de 'installaties, machines en uitrusting', 'terreinen en gebouwen' en 'activa in aanbouw'.

3.4.1.4 Verticale analyse: jaarrekening 2017

Tijdens het boekjaar 2017 had 57,84% van de investeringen betrekking op onroerende goederen⁴. Het aandeel van de investeringen in 'installaties, machines en uitrusting' bedroeg 26,35%. De investeringen in de algemene rekening 'meubilair en rollend materiaal' bedroeg 12,98% van het totaal bedrag aan investeringen in 2017. Voor het derde jaar op rij is het gedeelte van de onroerende goederen afgenomen.

⁴ Investerings in onroerende goederen: hiervoor werd de som gemaakt van de investeringen in 'Terreinen en gebouwen', 'Overige materiële vaste activa' en 'Activa in aanbouw en vooruitbetaling'.

3.4.2 Financiering van de investeringen: analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen jaarrekening 2016 - jaarrekening 2017 - begroting 2017

Het investeringsvolume lag in 2017 lager dan in 2016. Er dienden dan ook wat minder investeringen gefinancierd te worden. De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2017 veel minder investeringen met vreemd vermogen (13,28%) t.o.v. het vorig boekjaar 2016 (40,78%). Het niveau van de investeringen gefinancierd met vreemd vermogen lag in 2017 veel lager dan het investeringsvolume gefinancierd met eigen middelen (63,85%). 22,87% van de investeringen werd tijdens het boekjaar 2017 met kapitaalsubsidies gefinancierd.

In 2017 namen de hogescholen 10,2 mln. euro leningen op.

Evolutie financiering : ten opzichte van jaarrekening 2016	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	BG - Boekjaar	JR17-BG17
	2016	2017	absolute wijziging	2017	absolute afwijking
	<i>(eenheden euro)</i>			<i>(eenheden euro)</i>	
I. Eigen middelen	40.643.093	49.031.575	+ 8.388.483	66.108.674	- 17.077.099
II. Vreemde middelen	39.374.439	10.196.921	- 29.177.518	13.857.538	- 3.660.617
III. Kapitaalsubsidies	16.527.894	17.560.525	+ 1.032.631	15.141.487	+ 2.419.038
IV. Andere	0	0	+ 0	0	+ 0
Financiering	96.545.426	76.789.021	- 19.756.404	95.107.700	- 18.318.678

3.5 INVESTERINGEN EN FINANCIERINGSMIDDELEN: ENKELE KERNGETALLEN PER HOGESCHOOL

De hiernavolgende tabel geeft een overzicht van de investeringen en financieringsmiddelen per hogeschool.

Bruto investeringen en financiering per hogeschool - Boekjaar 2017

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bruto investeringen		Eigen middelen			Vreemde middelen			Kapitaalsubsidies		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Inv	Bedrag	% Ag Hs	% Inv	Bedrag	% Ag Hs	% Inv
Artevelde	6.308.287	8,22 %	5.810.905	11,85 %	92,12 %	0	0,00 %	0,00 %	497.383	2,83 %	7,88 %
Erasmus	5.279.072	6,87 %	4.942.175	10,08 %	93,62 %	0	0,00 %	0,00 %	336.896	1,92 %	6,38 %
HoGent	11.804.465	15,37 %	3.462.457	7,06 %	29,33 %	4.761.470	46,70 %	40,34 %	3.580.538	20,39 %	30,33 %
LUCA	1.649.976	2,15 %	408.616	0,83 %	24,76 %	0	0,00 %	0,00 %	1.241.360	7,07 %	75,24 %
Howest	3.594.451	4,68 %	2.379.333	4,85 %	66,19 %	0	0,00 %	0,00 %	1.215.118	6,92 %	33,81 %
KdG	3.586.221	4,67 %	2.253.667	4,60 %	62,84 %	935.451	9,17 %	26,08 %	397.102	2,26 %	11,07 %
VIVES Noord	2.421.123	3,15 %	2.421.123	4,94 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
TMK	1.352.111	1,76 %	9.710	0,02 %	0,72 %	0	0,00 %	0,00 %	1.342.401	7,64 %	99,28 %
UCL	3.156.112	4,11 %	3.108.723	6,34 %	98,50 %	0	0,00 %	0,00 %	47.388	0,27 %	1,50 %
UCLi	2.104.191	2,74 %	1.969.450	4,02 %	93,60 %	0	0,00 %	0,00 %	134.742	0,77 %	6,40 %
TMMA	1.417.811	1,85 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %	1.417.811	8,07 %	100,00 %
VIVES Zuid	4.188.336	5,45 %	3.628.977	7,40 %	86,64 %	0	0,00 %	0,00 %	559.360	3,19 %	13,36 %
ODISEE	21.949.008	28,58 %	17.449.008	35,59 %	79,50 %	4.500.000	44,13 %	20,50 %	0	0,00 %	0,00 %
AP	2.018.570	2,63 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %	2.018.570	11,49 %	100,00 %
PXL	5.248.167	6,83 %	650.873	1,33 %	12,40 %	0	0,00 %	0,00 %	4.597.295	26,18 %	87,60 %
HZS	711.120	0,93 %	536.560	1,09 %	75,45 %	0	0,00 %	0,00 %	174.561	0,99 %	24,55 %
Aggregatie Hs	76.789.020	100,00 %	49.031.575	100,00 %	63,85 %	10.196.921	100,00 %	13,28 %	17.560.525	100,00 %	22,87 %
Rekenkundig gemiddelde	4.799.314		3.064.473		57,23 %	637.308		5,43 %	1.097.533		37,34 %
Laagste waarde	711.120	0,93 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
Hoogste waarde	21.949.008	28,58 %	17.449.008	35,59 %	100,00 %	4.761.470	46,70 %	40,34 %	4.597.295	26,18 %	100,00 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen

% Inv = procentueel aandeel van de rubriek in de bruto investeringen van de hogeschool

3.6 GEAGGREGEERDE BALANS

De balansgegevens uit de jaarrekening 2016 en 2017 van de 16 hogescholen werden geconsolideerd. Deze totaalgegevens fungeerden als achtergrondinformatie voor de interpretatie van de financiële ratio's berekend op de geaggregeerde gegevens.

Voorafgaandelijk dient evenwel de aandacht gevestigd te worden op volgende punten:

- er bestaat tussen de hogescholen een sterk uiteenlopende situatie op het vlak van eigendom van de vaste activa (inzonderheid wat betreft de onroerende goederen);
- de waardering van deze onroerende goederen is in de diverse hogescholen op een verschillende wijze gebeurd;
- de bepaling van de waarde van de fondsen van de vereniging gebeurde op uiteenlopende wijze.

BALANS NA WINSTVERDELING

ACTIVA	codes	JR - Boekjaar 2016	JR - Boekjaar 2017	BG - Boekjaar 2017
<i>(eenheden euro)</i>				
VASTE ACTIVA	20/28	1.064.203.931	1.059.304.155	1.088.324.972
I. Oprichtingskosten	20	344.000	258.000	0
II. Immateriële vaste activa	21	3.072.324	3.429.353	4.481.858
III. Materiële vaste activa	22/27	1.059.678.265	1.054.444.171	1.082.775.870
A. Terreinen en gebouwen	22	904.179.737	892.080.303	864.373.717
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	823.567.002	820.691.819	834.115.255
2. Overige	22/92	80.612.735	71.388.484	30.258.462
B. Installaties, machines en uitrusting	23	59.670.272	60.964.206	62.816.352
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	231	57.961.720	59.567.182	61.598.833
2. Overige	232	1.708.552	1.397.024	1.217.519
C. Meubilair en rollend materieel	24	25.321.942	26.277.242	25.871.661
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	241	25.321.942	26.277.242	25.871.661
2. Overige	242	0	0	0
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	21.606.841	16.357.988	63.161.392
E. Overige materiële vaste activa	26	32.809.362	34.204.810	34.130.096
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	261	22.999.955	24.649.907	24.798.223
2. Overige	262	9.809.407	9.554.903	9.331.874
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	27	16.090.111	24.559.622	32.422.652
IV. Financiële vaste activa	28	1.109.342	1.172.631	1.067.244
A. Verbonden entiteiten	280/1	65.000	15.000	90.200
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	65.000	15.000	90.200
2. Vorderingen	281	0	0	0
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	266.612	259.749	256.592
1. Deelnemingen	282	266.612	184.749	256.592
2. Vorderingen	283	0	75.000	0
C. Andere financiële vaste activa	284/8	777.730	897.882	720.452
1. Aandelen	284	454.738	426.349	505.960
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	322.992	471.532	214.492
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	478.106.885	513.443.004	408.218.906
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	3.174.034	2.655.462	3.007.235
A. Handelsvorderingen	290	424.793	305.762	551.157
B. Overige vorderingen	291	2.749.241	2.349.701	2.456.078
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	1.085.000	583.000	1.113.000
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	5.184.949	7.809.891	4.843.718
A. Voorraden	30/36	619.167	658.821	502.968
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	86.475	112.158	57.994
2. Goederen in bewerking	32	0	0	0
3. Gereed product	33	0	0	0
4. Handelsgoederen	34	532.693	546.663	444.975
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0	0	0
6. Vooruitbetalingen	36	0	0	0
B. Bestellingen in uitvoering	37	4.565.781	7.151.070	4.340.750
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	98.193.309	88.569.642	89.734.824
A. Handelsvorderingen	40	67.465.295	65.224.236	66.634.164
B. Overige vorderingen	41	30.728.014	23.345.406	23.100.660
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	4.487.995	4.754.315	8.194.372
VIII. Geldbeleggingen	50/53	170.211.355	148.854.694	147.876.719
IX. Liquide middelen	54/58	193.098.232	256.637.416	155.164.667
X. Overlopende rekeningen	490/1	8.245.007	8.915.900	7.591.743
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.542.310.816	1.572.747.160	1.496.543.879

BALANS NA WINSTVERDELING

PASSIVA (eenheden euro)	codes	JR - Boekjaar 2016	JR - Boekjaar 2017	BG - Boekjaar 2017
EIGEN VERMOGEN	10/15	1.018.413.446	1.066.180.272	1.015.443.653
I. Fondsen van de vereniging	10	113.192.755	131.660.325	113.314.704
A. Beginvermogen	100	88.120.044	88.507.670	94.757.544
B. Permanente financiering	101	25.072.711	43.152.655	18.557.160
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	87.139.609	85.700.253	85.700.253
IV. Bestemde fondsen	13	239.712.514	267.464.982	233.026.090
V. Overgedragen winst	140	320.647.295	322.556.303	326.513.690
Overgedragen verlies	(-) 141	0	0	(618.447)
VI. Kapitaalsubsidies	15	257.721.272	258.798.410	257.507.364
VOORZIENINGEN	16	12.700.664	12.643.402	10.298.200
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	12.700.664	12.643.402	10.298.200
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	1.155.581	742.928	21.586
2. Belastingen	161	0	0	0
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	9.208.935	9.873.314	7.461.048
4. Overige risico's en kosten	163/5	2.336.149	2.027.161	2.815.566
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	0
SCHULDEN	17/49	511.196.708	493.923.486	470.802.026
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	301.975.506	288.111.723	292.666.394
A. Financiële schulden	170/4	301.966.419	288.102.754	292.657.394
1. Achtergestelde leningen	170	0	0	0
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	41.340.000	40.680.000	40.680.000
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	7.737.322	6.942.183	6.944.515
4. Kredietinstellingen	173	246.831.204	234.956.624	239.508.934
5. Overige leningen	174	6.057.894	5.523.947	5.523.945
B. Handelsschulden	175	0	0	0
1. Leveranciers	1750	0	0	0
2. Te betalen wissels	1751	0	0	0
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0	0	0
D. Andere schulden	179	9.086	8.968	9.000
1. Rentedragend	1790	0	0	0
2. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	1791	0	0	0
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	9.086	8.968	9.000
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	116.684.815	115.273.439	103.640.401
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	25.316.732	20.667.487	19.645.821
B. Financiële schulden	43	327.207	275.535	272.500
1. Kredietinstellingen	430/8	327.207	275.535	272.500
2. Overige leningen	439	0	0	0
C. Handelsschulden	44	37.493.604	36.254.835	32.273.418
1. Leveranciers	440/4	37.491.105	36.254.835	32.273.418
2. Te betalen wissels	441	2.499	0	0
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	8.445.989	13.503.684	8.135.372
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	35.354.581	35.592.596	36.235.004
1. Belastingen	450/3	1.809.110	1.594.539	2.156.935
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	33.545.471	33.998.057	34.078.069
F. Andere schulden	48	9.746.701	8.979.303	7.078.286
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	4.110.735	3.959.588	2.625.925
2. Rentedragend	4890	1.722.264	757.617	10.000
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	3.913.703	4.262.098	4.442.361
X. Overlopende rekeningen	492/3	92.536.388	90.538.325	74.495.231
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.542.310.816	1.572.747.160	1.496.543.879

3.6.1 Activa

3.6.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2016 – jaarrekening 2017 - begroting 2017

Evolutie balans - ACTIVA : ten opzichte van jaarrekening 2016	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	JR17-JR16
		2016	2017	absolute wijziging	relatieve wijziging
		<i>(eenheden euro)</i>			
VASTE ACTIVA	20/28	1.064.203.931	1.059.304.155	- 4.899.776	- 0,46 %
I. Oprichtingskosten	20	344.000	258.000	- 86.000	- 25,00 %
II. Immateriële vaste activa	21	3.072.324	3.429.353	+ 357.029	+ 11,62 %
III. Materiële vaste activa	22/27	1.059.678.265	1.054.444.171	- 5.234.094	- 0,49 %
IV. Financiële vaste activa	28	1.109.342	1.172.631	+ 63.290	+ 5,71 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	478.106.885	513.443.004	+ 35.336.119	+ 7,39 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	3.174.034	2.655.462	- 518.571	- 16,34 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	5.184.949	7.809.891	+ 2.624.942	+ 50,63 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	98.193.309	88.569.642	- 9.623.667	- 9,80 %
VIII Geldbeleggingen + IX. Liquide middelen	50/58	363.309.587	405.492.109	+ 42.182.522	+ 11,61 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	8.245.007	8.915.900	+ 670.893	+ 8,14 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.542.310.816	1.572.747.160	+ 30.436.343	+ 1,97 %

Het balanstotaal steeg tijdens het boekjaar 2017 van 1.542.310.816 euro naar 1.572.747.160 euro met 1,97%.

De geaggregeerde vaste activa bedroegen 1.059.304.155 euro per einde 2017 (-4.899.776 euro), de geaggregeerde vlottende activa bedroegen 513.443.004 euro (+35.336.119 euro). De vaste activa blijven ongeveer status quo in het jaar 2017. De geaggregeerde vlottende activa stegen tijdens het boekjaar 2017 met 7,39%. Deze stijging kwam grotendeels voort uit de toename van de 'geldbeleggingen en liquide middelen'. Deze post bedroeg 405.492.109 euro per 31 december 2017.

Evolutie balans - ACTIVA : ten opzichte van de begroting 2017	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR17-BG17	JR17-BG17
		2017	2017	absolute afwijking	relatieve afwijking
		<i>(eenheden euro)</i>			
VASTE ACTIVA	20/28	1.059.304.155	1.088.324.972	- 29.020.817	- 2,67 %
I. Oprichtingskosten	20	258.000	0	+ 258.000	BG = 0
II. Immateriële vaste activa	21	3.429.353	4.481.858	- 1.052.505	- 23,48 %
III. Materiële vaste activa	22/27	1.054.444.171	1.082.775.870	- 28.331.699	- 2,62 %
IV. Financiële vaste activa	28	1.172.631	1.067.244	+ 105.387	+ 9,87 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	513.443.004	408.218.906	+ 105.224.098	+ 25,78 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	2.655.462	3.007.235	- 351.773	- 11,70 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	7.809.891	4.843.718	+ 2.966.173	+ 61,24 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	88.569.642	89.734.824	- 1.165.182	- 1,30 %
VIII Geldbeleggingen + IX. Liquide middelen	50/58	405.492.109	303.041.386	+ 102.450.723	+ 33,81 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	8.915.900	7.591.743	+ 1.324.157	+ 17,44 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.572.747.160	1.496.543.879	+ 76.203.281	+ 5,09 %

In de begroting 2017 stellen we bij de vaste activa een overschatting vast van 2,67%. Deze overschatting situeerde zich in absolute termen hoofdzakelijk bij de rubriek materiële vaste activa. De vlottende activa overschreden daarentegen het gebudgetteerde bedrag met 25,78%. In absolute bedragen is de afwijking het hoogst bij de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Deze som lag in realiteit 102.450.723 euro hoger dan oorspronkelijk begroot.

3.6.1.2 Verticale analyse: jaarrekening 2016, jaarrekening 2017 en begroting 2017

In de verticale analyse wordt elke balansrubriek geplaatst t.o.v. het balanstotaal met als doel zicht te krijgen op de structuurwijzigingen binnen de samenstelling van de activa en de passiva.

Uit het overzicht op de volgende pagina blijkt dat de structuur van de activa op het niveau van de hoofdrubrieken (*vaste versus vlottende* activa) in 2017 ongeveer gelijk gebleven is ten opzichte van de jaarrekening 2016.

De begrote balansstructuur 2017 week af van wat effectief in 2017 gerealiseerd werd. In de begroting 2017 werd een groter aandeel voor de vaste activa voorzien dan dat er werd behaald. Het feit dat niet alle begrote investeringen voor 2017 werden uitgevoerd is hiervoor de verklaring. De vlottende activa liggen in realiteit 5,37% hoger dan begroot. Dit is vooral te verklaren door de som van de geldbeleggingen en liquide middelen. In realiteit lag deze som 102.450.723 EUR hoger dan initieel begroot per 31 december 2017 (zie de tabel hierboven).

BALANS - Verticale analyse activa

ACTIVA <i>(% aandeel in balanstotaal)</i>	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
		2016	2017	2017
VASTE ACTIVA	20/28	69,00 %	67,35 %	72,72 %
I. Oprichtingskosten	20	0,02 %	0,02 %	0,00 %
II. Immateriële vaste activa	21	0,20 %	0,22 %	0,30 %
III. Materiële vaste activa	22/27	68,71 %	67,04 %	72,35 %
A. Terreinen en gebouwen	22	58,63 %	56,72 %	57,76 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	53,40 %	52,18 %	55,74 %
2. Overige	22/92	5,23 %	4,54 %	2,02 %
B. Installaties, machines en uitrusting	23	3,87 %	3,88 %	4,20 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	231	3,76 %	3,79 %	4,12 %
2. Overige	232	0,11 %	0,09 %	0,08 %
C. Meubilair en rollend materieel	24	1,64 %	1,67 %	1,73 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	241	1,64 %	1,67 %	1,73 %
2. Overige	242	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	1,40 %	1,04 %	4,22 %
E. Overige materiële vaste activa	26	2,13 %	2,17 %	2,28 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	261	1,49 %	1,57 %	1,66 %
2. Overige	262	0,64 %	0,61 %	0,62 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	27	1,04 %	1,56 %	2,17 %
IV. Financiële vaste activa	28	0,07 %	0,07 %	0,07 %
A. Verbonden entiteiten	280/1	0,00 %	0,00 %	0,01 %
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	0,00 %	0,00 %	0,01 %
2. Vorderingen	281	0,00 %	0,00 %	0,00 %
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	0,02 %	0,02 %	0,02 %
1. Deelnemingen	282	0,02 %	0,01 %	0,02 %
2. Vorderingen	283	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Andere financiële vaste activa	284/8	0,05 %	0,06 %	0,05 %
1. Aandelen	284	0,03 %	0,03 %	0,03 %
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	0,02 %	0,03 %	0,01 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	31,00 %	32,65 %	27,28 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	0,21 %	0,17 %	0,20 %
A. Handelsvorderingen	290	0,03 %	0,02 %	0,04 %
B. Overige vorderingen	291	0,18 %	0,15 %	0,16 %
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	0,07 %	0,04 %	0,07 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	0,34 %	0,50 %	0,32 %
A. Voorraden	30/36	0,04 %	0,04 %	0,03 %
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	0,01 %	0,01 %	0,00 %
2. Goederen in bewerking	32	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Gereed product	33	0,00 %	0,00 %	0,00 %
4. Handelsgoederen	34	0,03 %	0,03 %	0,03 %
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0,00 %	0,00 %	0,00 %
6. Vooruitbetalingen	36	0,00 %	0,00 %	0,00 %
B. Bestellingen in uitvoering	37	0,30 %	0,45 %	0,29 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	6,37 %	5,63 %	6,00 %
A. Handelsvorderingen	40	4,37 %	4,15 %	4,45 %
B. Overige vorderingen	41	1,99 %	1,48 %	1,54 %
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	0,29 %	0,30 %	0,55 %
VIII. Geldbeleggingen	50/53	11,04 %	9,46 %	9,88 %
IX. Liquide middelen	54/58	12,52 %	16,32 %	10,37 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	0,53 %	0,57 %	0,51 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.542.310.816	1.572.747.160	1.496.543.879

3.6.2 Passiva

3.6.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2016 – jaarrekening 2017 - begroting 2017

Evolutie balans - PASSIVA : ten opzichte van jaarrekening 2016	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	JR17-JR16
		2016	2017	absolute	relatieve
		<i>(eenheden euro)</i>		wijziging	wijziging
EIGEN VERMOGEN	10/15	1.018.413.446	1.066.180.272	+ 47.766.826	+ 4,69 %
I. Fondsen van de vereniging	10	113.192.755	131.660.325	+ 18.467.570	+ 16,32 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	87.139.609	85.700.253	- 1.439.357	- 1,65 %
IV. Bestemde fondsen	13	239.712.514	267.464.982	+ 27.752.468	+ 11,58 %
V. Overgedragen winst / Overgedragen verlies	140/141	320.647.295	322.556.303	+ 1.909.008	+ 0,60 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	257.721.272	258.798.410	+ 1.077.137	+ 0,42 %
VOORZIENINGEN	16	12.700.664	12.643.402	- 57.262	- 0,45 %
VII.A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	12.700.664	12.643.402	- 57.262	- 0,45 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	+ 0	
SCHULDEN	17/49	511.196.708	493.923.486	- 17.273.222	- 3,38 %
VIII Schulden op meer dan één jaar	17	301.975.506	288.111.723	- 13.863.783	- 4,59 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	116.684.815	115.273.439	- 1.411.376	- 1,21 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	92.536.388	90.538.325	- 1.998.063	- 2,16 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.542.310.816	1.572.747.160	+ 30.436.343	+ 1,97 %

Evolutie balans - PASSIVA : ten opzichte van begroting 2017	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR17-BG17	JR17-BG17
		2017	2017	absolute	relatieve
		<i>(eenheden euro)</i>		afwijking	afwijking
EIGEN VERMOGEN	10/15	1.066.180.272	1.015.443.653	+ 50.736.619	+ 5,00 %
I. Fondsen van de vereniging	10	131.660.325	113.314.704	+ 18.345.621	+ 16,19 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	85.700.253	85.700.253	- 0	- 0,00 %
IV. Bestemde fondsen	13	267.464.982	233.026.090	+ 34.438.892	+ 14,78 %
V. Overgedragen winst / Overgedragen verlies	140/141	322.556.303	325.895.243	- 3.338.939	- 1,02 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	258.798.410	257.507.364	+ 1.291.045	+ 0,50 %
VOORZIENINGEN	16	12.643.402	10.298.200	+ 2.345.202	+ 22,77 %
VII.A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	12.643.402	10.298.200	+ 2.345.202	+ 22,77 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	+ 0	
SCHULDEN	17/49	493.923.486	470.802.026	+ 23.121.460	+ 4,91 %
VIII Schulden op meer dan één jaar	17	288.111.723	292.666.394	- 4.554.671	- 1,56 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	115.273.439	103.640.401	+ 11.633.037	+ 11,22 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	90.538.325	74.495.231	+ 16.043.094	+ 21,54 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.572.747.160	1.496.543.879	+ 76.203.281	+ 5,09 %

Het balanstotaal per 31.12.2017 bedroeg 1.572.747.160 euro. De groei van de rekeningen 'overgedragen winst' en 'bestemde fondsen' was onder andere het gevolg van de winst die de sector heeft gerealiseerd eind 2017. Deze bestemde fondsen zijn duidelijk te onderscheiden van reserves zoals voorzien in het vennootschapsboekhouden al was het maar omdat het aanleggen en uitkeren van reserves vennootschapsrechtelijk wordt bepaald. De bestemde fondsen in hogescholen kennen geen uitkering en het aanleggen of besteden ervan wordt decretaal niet geregeld. De schulden daalden in 2017 met 3,38% ten opzichte van 2016.

3.6.2.2 Verticale analyse: jaarrekening 2016, jaarrekening 2017 en begroting 2017

De structuuranalyse van de passiva toont weinig verschuivingen ten opzichte van de jaarrekening 2016 en de begroting 2017.

BALANS - Verticale analyse passiva

PASSIVA	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(% aandeel in balanstotaal)</i>		2016	2017	2017
EIGEN VERMOGEN	10/15	66,03 %	67,79 %	67,85 %
I. Fondsen van de vereniging	10	7,34 %	8,37 %	7,57 %
A. Beginvermogen	100	5,71 %	5,63 %	6,33 %
B. Permanente financiering	101	1,63 %	2,74 %	1,24 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	5,65 %	5,45 %	5,73 %
IV. Bestemde fondsen	13	15,54 %	17,01 %	15,57 %
V. Overgedragen winst	140	20,79 %	20,51 %	21,82 %
Overgedragen verlies	(-) 141	0,00 %	0,00 %	- 0,04 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	16,71 %	16,46 %	17,21 %
VOORZIENINGEN	16	0,82 %	0,80 %	0,69 %
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	0,82 %	0,80 %	0,69 %
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	0,07 %	0,05 %	0,00 %
2. Belastingen	161	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	0,60 %	0,63 %	0,50 %
4. Overige risico's en kosten	163/5	0,15 %	0,13 %	0,19 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0,00 %	0,00 %	0,00 %
SCHULDEN	17/49	33,14 %	31,41 %	31,46 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	19,58 %	18,32 %	19,56 %
A. Financiële schulden	170/4	19,58 %	18,32 %	19,56 %
1. Achtergestelde leningen	170	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	2,68 %	2,59 %	2,72 %
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	0,50 %	0,44 %	0,46 %
4. Kredietinstellingen	173	16,00 %	14,94 %	16,00 %
5. Overige leningen	174	0,39 %	0,35 %	0,37 %
B. Handelsschulden	175	0,00 %	0,00 %	0,00 %
1. Leveranciers	1750	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Te betalen wissels	1751	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Andere schulden	179	0,00 %	0,00 %	0,00 %
1. Rentedragend	1790	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	1791	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	0,00 %	0,00 %	0,00 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	7,57 %	7,33 %	6,93 %
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	1,64 %	1,31 %	1,31 %
B. Financiële schulden	43	0,02 %	0,02 %	0,02 %
1. Kredietinstellingen	430/8	0,02 %	0,02 %	0,02 %
2. Overige leningen	439	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Handelsschulden	44	2,43 %	2,31 %	2,16 %
1. Leveranciers	440/4	2,43 %	2,31 %	2,16 %
2. Te betalen wissels	441	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	0,55 %	0,86 %	0,54 %
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	2,29 %	2,26 %	2,42 %
1. Belastingen	450/3	0,12 %	0,10 %	0,14 %
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	2,18 %	2,16 %	2,28 %
F. Andere schulden	48	0,63 %	0,57 %	0,47 %
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	0,27 %	0,25 %	0,18 %
2. Rentedragend	4890	0,11 %	0,05 %	0,00 %
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	0,25 %	0,27 %	0,30 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	6,00 %	5,76 %	4,98 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.542.310.816	1.572.747.160	1.496.543.879

3.7 GEAGGREGEERDE CASHFLOW

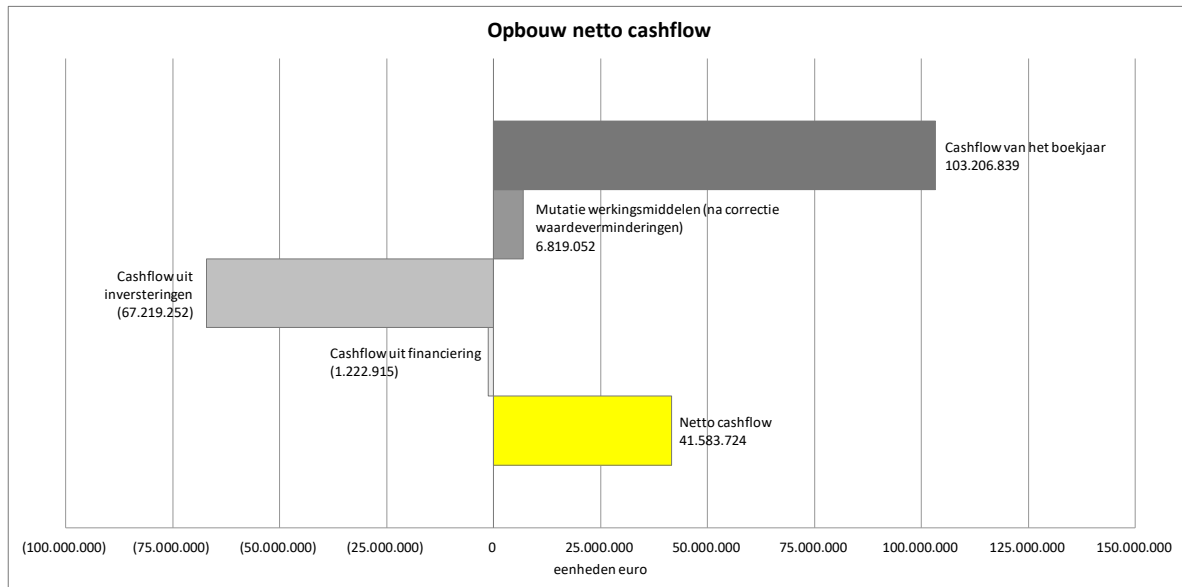
Bij de bespreking van de geaggregeerde resultatenrekening werd aandacht besteed aan het resultaat van het boekjaar. In de geaggregeerde balans werd de liquiditeitspositie (som van de geldbeleggingen en de liquide middelen) op 31 december van boekjaar 2017 weergegeven. De cashflowanalyse⁵ heeft tot doel een inzicht te geven in de bronnen en in de aanwending van de geldmiddelen en verschaft zo een verklaring voor de mutatie in de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen.

Cashflow	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(eenheden euro)	2015	2016	2017
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - CASHFLOW			
Winst/Verlies van het boekjaar (+/-)	9.531.564	25.899.909	44.451.309
+ Afschrijvingen (+)	67.481.591	68.430.332	71.700.130
+ Overige niet-kaskosten (+)	523.372	1.405.410	729.995
- Niet-kasopbrengsten (+)	14.289.938	12.885.492	13.674.595
(+ -) Cashflow van het boekjaar (1)	63.246.590	82.850.158	103.206.839
(+ -) Mutatie werkmiddelen (na correctie waardeverminderingen) (2)	13.721.643	18.985.860	6.819.052
- Investerings (inbegrepen FVA en vorderingen > 1 jaar) (+)			
+ Desinvesteringen (inbegrepen FVA en vorderingen > 1 jaar) (+)			
(+ -) Netto-investeringen (3)	(99.732.779)	(94.066.494)	(67.219.252)
+ Nieuwe leningen (+)			
- Aflossingen (+)			
(+ -) Netto-ontleningen (4)	24.759.013	8.497.562	(15.444.325)
(+ -) Overige (o.a. kapitaalsubsidies) (5)	12.805.540	14.219.368	14.221.411
(+ -) Netto cashflow (6) = (1) + (2) + (3) + (4) + (5)	14.800.006	30.486.453	41.583.724
Geldbelegging + Liquide middelen begin periode (7)	317.880.854	332.823.132	363.908.384
Geldbelegging + Liquide middelen einde periode (6) + (7)	332.680.860	363.309.585	405.492.108
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - MUTATIE IN DE WERKINGSMIDDELEN			
<u>Situatie einde vorige periode</u>			
Vlottende activa (+)	455.306.871	452.373.028	478.705.682
- Vorderingen op méér dan één jaar (+)	3.080.616	2.651.366	3.174.034
- Geldbeleggingen + Liquide middelen (+)	317.880.854	332.823.132	363.908.384
+ eventuele correctie voor kaskrediet (+)	0	0	0
- Schulden op ten hoogste één jaar (exclusief schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen) (+)	115.164.216	93.302.917	91.368.083
- Overlopende rekeningen passief (+)	58.118.826	76.591.792	92.552.560
Werkingsmiddelen einde vorige periode (a)	(38.937.640)	(52.996.179)	(72.297.379)
<u>Situatie einde periode</u>			
Vlottende activa (+)	452.230.751	478.106.885	513.443.004
- Vorderingen op méér dan één jaar (+)	2.651.366	3.174.034	2.655.462
- Geldbeleggingen + Liquide middelen (+)	332.680.855	363.309.587	405.492.109
+ eventuele correctie voor kaskrediet (+)	0	0	0
- Schulden op ten hoogste één jaar (exclusief schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen) (+)	93.302.917	91.368.083	94.605.952
- Overlopende rekeningen passief (+)	76.591.792	92.536.388	90.538.325
Werkingsmiddelen einde periode (b)	(52.996.179)	(72.281.207)	(79.848.844)
Mutatie werkmiddelen (vóór correctie waardeverminderingen) = (a) - (b)	14.058.539	19.285.028	7.551.466
- Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen (+)	331.169	285.088	483.009
- Waardeverminderingen op vlottende activa, andere dan hierboven bedoel (+)	5.728	14.079	249.405
Mutatie werkmiddelen (na correctie waardeverminderingen) (2)	13.721.643	18.985.860	6.819.052

⁵ De berekening van de cashflow heeft als bijkomend voordeel dat de invloed van de niet-kaskosten (die sterke verschillen vertonen tussen de diverse hogescholen onderling) op de beoordeling van de financiële toestand van de hogeschool wordt vermeden.

3.7.1 Geaggregeerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2017

In volgend schema worden de componenten in de berekening van de netto cashflow ingedeeld naargelang ze een bron of aanwending van geldmiddelen uitmaakten

Een eerste element in de berekening van de netto casflow is de bepaling van de *cashflow van het boekjaar*. Het basisbestanddeel hiervan is het geaggregeerde resultaat van het boekjaar. Dit resultaat lag in 2017 afgerond 18,5 mln. euro hoger dan het vorig boekjaar 2016. Dit wordt vervolgens gecorrigeerd voor de niet-kaskosten omdat deze het resultaat van het boekjaar verkleinen zonder dat hiervoor liquiditeiten dienden te worden aangewend. De bijdrage van de afschrijvingen tot de cashflow van het boekjaar was in 2017 hoger dan in 2016. Vervolgens worden de niet-kasopbrengsten in mindering gebracht. Deze opbrengsten vloeien in hoofdzaak voort uit een toerekening van voorheen ontvangen kapitaalsubsidies en verhogen het resultaat van het boekjaar zonder dat er in het lopende boekjaar geldstromen tegenover staan. Per saldo betekende de cashflow van het boekjaar dan ook een belangrijke financieringsbron (+103.206.839 euro).

De mutatie in de netto werkmiddelen vormde in het boekjaar 2017 een financieringsbron ter waarde van 6.819.052 euro.

De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkmiddelen levert de operationele cashflow. Dit bedrag kunnen de hogescholelen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen, enz.... Via de operationele cashflow werd hiervoor in 2017 110.025.891 euro aan financiële middelen gegenereerd. Dit was ruim voldoende om de financieringsbehoeften uit de investeringen (67.219.252 euro) van de sector integraal te dekken. De investeringen werden gefinancierd met eigen middelen, opname van kapitaalsubsidies en opname van nieuw vreemd vermogen.

De sector realiseerde over het boekjaar 2017 een positieve netto cashflow ter waarde van 41.583.724 euro. Hierdoor steeg de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen tot afgerond 405,5 miljoen euro. De financiële buffer van de hogescholen is dus groot. M.a.w. de liquiditeitspositie is goed.

3.8 FINANCIËLE RATIO'S

Bij de beoordeling van het financieel evenwicht van de hogescholen wordt aandacht besteed aan de liquiditeit, de solvabiliteit en de rentabiliteit. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van enkele ratio's. Het zijn klassieke tools, evenwel aangepast aan de specifieke situatie van de hogescholen.

3.8.1 Overzicht van de geaggregeerde financiële ratio's

Financiële ratio's	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(teller en noemer in eenheden euro)</i>	2015	2016	2017
Liquiditeitsratio's			
1. Netto werkingssmiddelen (in eenheden euro)	325.381.645	343.442.496	377.443.147
2. Quick ratio	3,90	3,88	4,20
3. Liquiditeit van de werkingsschulden	83 dagen	79 dagen	73 dagen
Solvabiliteitsratio's			
1. Graad van financiële onafhankelijkheid	66,43 %	66,03 %	67,79 %
2. Algemene schuldgraad	50,53 %	51,44 %	47,51 %
Resultatenratio's			
1. Netto marge (1) : Bedrijfswinst/-verlies / Bedrijfsopbrengsten	0,82 %	2,25 %	2,49 %
2. Netto marge (2) : Winst/Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening / Bedrijfsopbrengsten	0,45 %	1,90 %	2,33 %
3. Netto marge (3) : Winst/Verlies van het boekjaar / Bedrijfsopbrengsten	1,11 %	2,92 %	4,79 %
4. Bedrijfswinst/-verlies tegenover werkingsuitkeringen	1,11 %	3,08 %	3,46 %
5. Cashflow van het boekjaar tegenover werkingsuitkeringen	9,97 %	12,82 %	15,31 %

In de volgende bespreking wordt aandacht besteed aan de drie luiken van het financieel evenwicht. Telkens wordt voor de gehele sector een geaggregeerde ratio en het rekenkundige gemiddelde van alle individuele ratio's berekend. Tevens wordt per jaar weergegeven wat de laagste waarde en hoogste waarde is gerealiseerd door een individuele hogeschool.

3.8.2 Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de hogeschool aan haar betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen (bv. de kortetermijnschulden tegenover kredietinstellingen, leveranciers, contractuele personeelsleden, ...). De gehanteerde instrumenten voor het beoordelen van de liquiditeit zijn de netto-werkingssmiddelen, de quick ratio en de liquiditeit van de werkingsschulden

3.8.2.1 Netto-werkingssmiddelen

Deze ratio is een gecorrigeerde berekening van het nettobedrijfskapitaal dat gedefinieerd wordt als volgt:

nettobedrijfskapitaal = beperkte vlottende activa min vreemd vermogen op korte termijn.

De minst liquide middelen, namelijk de rubrieken ‘voorraden’ en ‘over te dragen kosten’, worden niet meegerekend in de beperkte vlottende activa. De schulden op korte termijn worden eveneens gecorrigeerd. Bij de berekening van de netto-werkingsmiddelen wordt alleen rekening gehouden met de “cash”-schulden. Zo wordt de pro rata overdracht van de opbrengst uit de studiegelden niet opgenomen in de berekening. Dit is immers geen schuld die dient betaald te worden met de liquiditeiten van de hogeschool.

De geaggregeerde netto-werkingsmiddelen van de 16 hogescholen bedroegen 377.443.147 euro in 2017 ten opzichte van 343.442.496 euro in 2016. Dit betekent een stijging met 34.000.651 euro. De globale hogeschoolsector beschikte in 2017 over een stevige buffer om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarde duidt op een stevige liquiditeitspositie van de hogescholensector. In 2017 leverde de berekening van de netto-werkingsmiddelen voor alle hogescholen een positief resultaat op.

Netto werkingsmiddelen			
gunstige liquiditeit = positieve netto werkingsmiddelen			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>	2015	2016	2017
Aggregatie Hs	325.381.645	343.442.496	377.443.147
Rekenkundig gemiddelde	19.140.097	21.465.156	23.590.197
Laagste waarde	1.285.263	3.156.110	3.241.565
Hoogste waarde	45.330.345	49.938.820	53.472.330

3.8.2.2 Quick ratio

Bij deze ratio worden de componenten van de netto-werkingsmiddelen relatief uitgedrukt:

beperkte vlottende activa gecorrigeerd voor de minst liquide elementen

het vreemd vermogen op korte termijn gecorrigeerd voor bepaalde schulden

Deze ratio geeft een goede liquiditeitssituatie bij een waarde van minimaal één, d.w.z. dat de beperkte vlottende activa dan groter of gelijk zijn aan het bedrag van de kortetermijnschulden.

Er bleken per einde 2017 voldoende middelen voorhanden om 4,20 maal de lopende kortemijnverplichtingen te dekken. Dit is een goede ratio. De liquiditeit bleef in 2017 gewaarborgd voor de sector in zijn geheel. De reële noden werden ruimschoots gedekt. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen. De range tussen de laagste en hoogste waarde in 2017 was groot, wat illustreert dat de liquiditeitspositie van de individuele hogescholen sterk kon verschillen.

Quick ratio			
bevredegende liquiditeit = waarde minimaal één			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2015	2016	2017
Aggregatie Hs	3,90	3,88	4,20
Rekenkundig gemiddelde	4,33	4,39	4,54
Laagste waarde	1,16	1,96	1,68
Hoogste waarde	9,52	9,97	8,96

3.8.2.3 Liquiditeit van de werkingsschulden

Het aantal dagen leverancierskrediet⁶ drukt het aantal dagen uit dat de sector krijgt/neemt voor de betaling van zijn werkingsschulden.

Werkingschulden Balans 44 * 365 dagen

 Inkopen inclusief BTW op RR 60 + mutatie Balans op rekening 30 + RR 61

Liquiditeit van de werkingsschulden			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(aantal dagen)	2015	2016	2017
Aggregatie Hs	83	79	73
Rekenkundig gemiddelde	76	74	69
Laagste waarde	25	28	38
Hoogste waarde	175	190	108

Het aantal dagen leverancierskrediet voor de sector bedroeg 73 in het jaar 2017. De interpretatie van deze ratio is niet eenvoudig. De aard van de leveranciersfactuur beïnvloedt mee de duur van het toegestane betalingsuitstel. Langer betalingsuitstel kan geïnterpreteerd worden als een blijk van vertrouwen van de leveranciers in de hogescholen. Wanneer de toename van het aantal dagen betalingsuitstel het gevolg is van het niet tijdig betalen van de openstaande rekeningen kan dit echter het vertrouwen dat de hogescholen in de toekomst zullen genieten, aantasten.

⁶ De hoge waarden moeten genuanceerd worden beoordeeld. De werkingsschulden worden immers in belangrijke mate beïnvloed door de facturatiegewoonte van de leveranciers, nl. eind december worden vaak nog veel facturen opgemaakt en verstuurd naar de klanten. Indien de hogeschool einde december belangrijke facturen (bv. i.v.m. investeringsprojecten) ontving, dan heeft dit een zeer sterke invloed op de ratio (en kan dit resulteren in extreem hoge waarden). De balans per 31 december blijft immers een opnamemoment, bij wijze van spreken een "foto" die genomen wordt van de cijfers.

3.8.2.4 Liquiditeit - Overzicht hogescholen

Liquiditeitsratio's									
	Netto werkingmiddelen (eenheden euro)			Quick ratio			Liquiditeit van de werkingsschulden (aantal dagen)		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Artevelde	13.747.108	17.355.051	18.385.315	2,99	3,48	3,09	67	60	77
Erasmus	45.330.345	48.526.906	47.592.713	9,52	9,97	8,96	69	78	108
HoGent	38.188.029	42.754.954	41.594.857	4,97	5,64	4,37	90	87	107
LUCA	16.590.189	17.656.989	18.367.120	4,72	4,40	5,46	79	74	60
Howest	24.225.351	34.801.604	42.213.185	6,65	8,71	6,98	67	58	63
KdG	41.617.771	19.091.561	19.330.465	4,07	2,29	2,61	175	190	81
VIVES Noord	7.939.807	6.639.617	9.482.590	4,51	3,07	3,91	25	31	49
TMK	21.873.633	22.042.517	24.522.048	3,73	3,88	4,16	87	64	58
UCL	10.746.635	9.531.986	14.540.624	2,11	1,96	2,99	69	74	70
UCLi	13.448.191	14.734.956	24.736.495	3,60	2,44	5,18	46	71	65
TMMA	5.596.183	11.206.316	15.658.179	1,88	3,13	3,78	61	41	45
KAHO									
VIVES Zuid	1.285.263	9.826.803	5.869.931	1,16	2,28	1,68	56	63	41
TMA									
UCLc	3.423.266			8,39			31		
ODISEE	19.200.308	18.108.796	18.566.419	2,74	2,49	2,50	83	77	99
AP	42.724.101	49.938.820	53.472.330	5,15	5,91	6,97	148	147	95
PXL	17.049.283	18.069.509	19.869.311	3,74	3,94	3,80	51	37	38
HZS	2.396.182	3.156.110	3.241.565	3,70	6,59	6,16	87	28	41
Aggregatie Hs	325.381.645	343.442.496	377.443.147	3,90	3,88	4,20	83	79	73
Rekenkundig gemiddelde	19.140.097	21.465.156	23.590.197	4,33	4,39	4,54	76	74	69
Laagste waarde	1.285.263	3.156.110	3.241.565	1,16	1,96	1,68	25	28	38
Hoogste waarde	45.330.345	49.938.820	53.472.330	9,52	9,97	8,96	175	190	108

3.8.3 Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio's peilen naar de mate waarin de hogescholen in staat zijn hun financiële verplichtingen (op korte en lange termijn) na te komen. Dit wordt gemeten met behulp van twee belangrijke ratio's: de graad van financiële onafhankelijkheid en de algemene schuldgraad.

3.8.3.1 Graad van financiële onafhankelijkheid

De graad van financiële onafhankelijkheid wordt berekend als de verhouding tussen het eigen vermogen en het totaal vermogen.

Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal is groot. Dit betekent dat de sector relatief gezien niet sterk afhankelijk is van vreemd vermogen. In het boekjaar 2017 financierde de globale hogeschoolsector zich voor 67,79% met eigen vermogen. De ratio ligt wat hoger ten opzichte van vorig jaar onder andere omwille van de belangrijke winst van het boekjaar die werd gerealiseerd in 2017. Uit de geaggregeerde cijfers van 2017 blijkt dat de sector maar voor 32,21% van de middelen afhankelijk was van vreemd vermogen en dus een sterke financiële onafhankelijkheid had.

Graad van financiële onafhankelijkheid			
hoe groter de ratiowaarde, hoe kleiner de afhankelijkheid van vreemd vermogen			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2015	2016	2017
Aggregatie Hs	66,43 %	66,03 %	67,79 %
Rekenkundig gemiddelde	64,87 %	65,10 %	67,14 %
Laagste waarde	44,47 %	43,51 %	45,85 %
Hoogste waarde	83,64 %	84,27 %	85,34 %

3.8.3.2 Algemene schuldgraad

De algemene schuldgraad is de verhouding van het vreemd vermogen t.o.v. het eigen vermogen. Berekend op de geaggregeerde balansgegevens toont deze ratio aan dat in de jaarrekening 2017 tegenover elke 100 euro eigen vermogen er 47,51 euro schulden stonden.

Algemene schuldgraad			
hoe groter de schuldgraad, hoe minder gunstig de solvabiliteit			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2015	2016	2017
Aggregatie Hs	50,53 %	51,44 %	47,51 %
Rekenkundig gemiddelde	58,63 %	58,72 %	53,25 %
Laagste waarde	19,56 %	18,67 %	17,17 %
Hoogste waarde	124,89 %	129,85 %	118,10 %

3.8.3.3 Solvabiliteit - Overzicht hogescholen

Solvabiliteitsratio's						
	Graad van financiële onafhankelijkheid			Algemene schuldgraad		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Artevelde	60,80 %	63,23 %	64,53 %	64,48 %	58,16 %	54,96 %
Erasmus	83,64 %	84,27 %	85,34 %	19,56 %	18,67 %	17,17 %
HoGent	81,24 %	81,72 %	81,08 %	23,10 %	22,37 %	23,34 %
LUCA	59,90 %	56,62 %	56,52 %	66,94 %	76,61 %	76,92 %
Howest	71,84 %	63,89 %	71,49 %	39,20 %	56,51 %	39,88 %
KdG	44,47 %	43,51 %	45,85 %	124,89 %	129,85 %	118,10 %
VIVES Noord	56,06 %	54,05 %	58,43 %	78,37 %	85,00 %	71,13 %
TMK	50,65 %	53,82 %	56,52 %	97,44 %	85,82 %	76,93 %
UCL	53,84 %	55,32 %	57,60 %	85,73 %	80,78 %	73,62 %
UCLi	61,32 %	62,03 %	66,03 %	63,08 %	61,22 %	51,44 %
TMMA	77,41 %	79,43 %	79,64 %	29,19 %	25,90 %	25,57 %
KAHO						
VIVES Zuid	64,93 %	58,81 %	61,30 %	54,00 %	70,04 %	63,14 %
TMA						
UCLc	59,16 %			69,03 %		
ODISEE	59,85 %	58,80 %	59,04 %	67,07 %	70,08 %	69,36 %
AP	72,11 %	72,75 %	73,79 %	38,67 %	37,45 %	35,52 %
PXL	77,35 %	78,75 %	79,98 %	29,28 %	26,99 %	25,03 %
HZS	68,20 %	74,63 %	77,01 %	46,62 %	34,00 %	29,85 %
Aggregatie Hs	66,43 %	66,03 %	67,79 %	50,53 %	51,44 %	47,51 %
Rekenkundig gemiddelde	64,87 %	65,10 %	67,14 %	58,63 %	58,72 %	53,25 %
Laagste waarde	44,47 %	43,51 %	45,85 %	19,56 %	18,67 %	17,17 %
Hoogste waarde	83,64 %	84,27 %	85,34 %	124,89 %	129,85 %	118,10 %

3.8.4 Rentabiliteit

Bij de beoordeling van de rentabiliteitspositie van de hogeschoolsector wordt nagegaan of de opbrengsten toereikend waren om alle kosten te dekken. Bij het uitvoeren van deze analyse wordt gebruik gemaakt van een drietal ratio's. Bij deze ratio's, de zogenaamde netto-marges, worden de diverse winsten geplaatst t.o.v. de totale bedrijfsopbrengsten.

3.8.4.1 Netto-marges

In de netto-marges wordt de bedrijfswinst of het bedrijfsverlies, de winst of het verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening en de winst of het verlies van het boekjaar gerelateerd aan de totale bedrijfsopbrengsten.

Globaal bekeken lag het rentabiliteitsniveau in 2017 op een goed niveau. De rentabiliteit was hoger dan het vorige boekjaar 2016. De geaggregeerde netto-marges gaven een positief beeld. De basis voor dit positieve resultaat werd gevormd door de bedrijfswinst (netto-marge 1). De financiële verrichtingen leverden een negatieve bijdrage. De winst uit de gewone bedrijfsuitoefening vertaalde zich in een netto-marge 2 die onder het niveau van netto-marge 1 lag. De invloed van de uitzonderlijke verrichtingen was in 2017 positief (hogere netto-marge 3). De ratio's voor de individuele hogescholen staan op de volgende pagina.

Netto marge			
hoe hoger de ratiowaarde, hoe gunstiger de rentabiliteit			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2015	2016	2017
Netto marge (1)			
Aggregatie Hs	0,82 %	2,25 %	2,49 %
Rekenkundig gemiddelde	0,87 %	2,27 %	2,64 %
Laagste waarde	- 4,94 %	- 5,76 %	- 2,62 %
Hoogste waarde	4,45 %	8,29 %	6,90 %
Netto marge (2)			
Aggregatie Hs	0,45 %	1,90 %	2,33 %
Rekenkundig gemiddelde	0,53 %	1,90 %	2,45 %
Laagste waarde	- 6,73 %	- 7,22 %	- 3,97 %
Hoogste waarde	4,11 %	8,36 %	6,80 %
Netto marge (3)			
Aggregatie Hs	1,11 %	2,92 %	4,79 %
Rekenkundig gemiddelde	2,31 %	2,93 %	5,90 %
Laagste waarde	- 3,89 %	- 6,74 %	- 3,15 %
Hoogste waarde	14,72 %	8,07 %	30,57 %

3.8.4.2 Rentabiliteit - Overzicht hogescholen

Resultatenratio's

	Netto marge (1)			Netto marge (2)			Netto marge (3)		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Artevelde	4,45 %	5,97 %	4,98 %	3,67 %	5,64 %	4,71 %	3,67 %	6,15 %	4,72 %
Erasmus	1,96 %	5,38 %	5,37 %	2,41 %	5,56 %	5,46 %	3,92 %	6,88 %	6,76 %
HoGent	0,62 %	3,39 %	1,93 %	0,96 %	3,46 %	1,96 %	1,00 %	3,43 %	1,95 %
LUCA	- 2,57 %	- 5,76 %	- 2,62 %	- 3,80 %	- 7,22 %	- 3,97 %	- 2,94 %	- 6,74 %	- 3,15 %
Howest	2,27 %	8,29 %	6,33 %	2,41 %	8,36 %	6,38 %	2,49 %	8,07 %	30,57 %
KdG	2,44 %	0,37 %	1,47 %	1,74 %	- 0,45 %	1,49 %	1,74 %	0,57 %	1,69 %
VIVES Noord	- 4,94 %	- 2,74 %	0,81 %	- 6,73 %	- 4,45 %	- 0,92 %	- 3,89 %	- 4,68 %	16,98 %
TMK	1,76 %	3,24 %	2,57 %	1,18 %	3,03 %	3,09 %	1,05 %	3,04 %	2,64 %
UCL	1,65 %	0,58 %	1,31 %	1,71 %	0,60 %	1,31 %	2,37 %	1,99 %	2,67 %
UCLi	1,90 %	5,16 %	3,59 %	1,58 %	4,90 %	3,62 %	3,65 %	7,55 %	5,68 %
TMMA	- 2,74 %	2,10 %	1,57 %	- 2,13 %	2,10 %	2,21 %	- 3,10 %	3,30 %	2,50 %
KAHO									
VIVES Zuid	- 1,91 %	0,85 %	1,92 %	- 2,03 %	0,78 %	1,89 %	- 2,02 %	0,91 %	1,81 %
TMA									
UCLc	3,74 %			4,04 %			14,72 %		
ODISEE	2,10 %	- 0,12 %	4,91 %	- 0,35 %	- 1,47 %	3,51 %	0,58 %	0,43 %	7,26 %
AP	- 0,33 %	2,11 %	0,24 %	0,23 %	2,19 %	0,69 %	1,46 %	5,68 %	1,73 %
PXL	0,04 %	1,93 %	0,93 %	0,05 %	1,93 %	0,92 %	0,82 %	2,98 %	2,03 %
HZS	4,27 %	5,64 %	6,90 %	4,11 %	5,46 %	6,80 %	13,77 %	7,29 %	8,61 %
Aggregatie Hs	0,82 %	2,25 %	2,49 %	0,45 %	1,90 %	2,33 %	1,11 %	2,92 %	4,79 %
Rekenkundig gemiddelde	0,87 %	2,27 %	2,64 %	0,53 %	1,90 %	2,45 %	2,31 %	2,93 %	5,90 %
Laagste waarde	- 4,94 %	- 5,76 %	- 2,62 %	- 6,73 %	- 7,22 %	- 3,97 %	- 3,89 %	- 6,74 %	- 3,15 %
Hoogste waarde	4,45 %	8,29 %	6,90 %	4,11 %	8,36 %	6,80 %	14,72 %	8,07 %	30,57 %

3.9 CONCLUSIES FINANCIËLE ANALYSE VAN DE JAARREKENINGEN VAN DE HOGESCHOLEN

- In 2017 bedraagt het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de hogescholen 674.458.771,32 euro, ten opzichte van 640.804.187,13 euro in 2016. Dit is een stijging met 5,25% of in absolute cijfers een stijging met 33.654.584,20 euro. De verhoging is het gevolg van het toekennen van allerlei bijkomende budgetten naast de indexerings.
- De 16 hogescholen realiseerden in het boekjaar 2017 een geaggregeerde bedrijfsopbrengst van 928.796.821 euro. Tijdens het boekjaar 2017 besteedde de sector 905.700.936 euro aan bedrijfskosten. Dit betekent een stijging met 4,51% t.o.v. het vorig boekjaar 2016. De stijging in absolute cijfers van de bedrijfskosten situeert zich vooral bij de kostenrubrieken 'diensten en diverse goederen', 'de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen' en 'de afschrijvingen'. De post m.b.t. de loonkosten kende de grootste stijging in absolute cijfers.
- De geaggregeerde bedrijfswinst is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2017 realiseerde de sector een bedrijfswinst van 23.095.885 euro ten opzichte van 19.905.745 euro vorig boekjaar. De bedrijfswinst 2017 lag hoger dan het vorig boekjaar 2016 en is gestegen met 3.190.140 euro. De positieve evolutie van het geconsolideerd bedrijfsresultaat in 2017 is in hoofdzaak toe te schrijven aan een grotere stijging van de bedrijfsopbrengsten (+4,77%) ten opzichte van de stijging van de bedrijfskosten (+4,51%). De hogescholensector besteedde in 2017 dus wat minder verkregen middelen aan haar werking. We stellen voor het derde jaar op rij een stijging van de bedrijfswinst vast. Sedert 2015 stijgt de bedrijfswinst jaarlijks. De bedrijfswinst 2017 was gunstiger dan het in de begroting 2017 voorziene bedrijfsresultaat. Er werd immers door de hogescholen een bedrijfsverlies begroot voor 2017 van -8.425.635 euro. Er is dus een significante afwijking van 31.521.520 euro tussen de in 2017 effectief gerealiseerde bedrijfswinst en het voor 2017 begrote bedrijfsverlies. Dit beantwoordt aan een jaarlijks terugkerende trend.
- Het financieel resultaat is negatief in 2017, de financiële kosten (hoofdzakelijk rentelasten) zijn hoger dan de financiële opbrengsten van de sector. De geaggregeerde uitzonderlijke opbrengsten en de geaggregeerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geaggregeerd uitzonderlijk resultaat. Dit resultaat ligt 13.737.220 euro hoger dan vorig jaar en bedraagt 22.778.141 euro. De geaggregeerde winst van het boekjaar is het resultaat dat de hogescholen behalen uit al hun activiteiten. In het boekjaar 2017 realiseerde de sector een winst van het boekjaar van 44.451.309 euro. Het positief bedrijfsresultaat was de basis van deze winst van het boekjaar. Het positieve uitzonderlijk resultaat van 22.778.141 euro droeg ook bij tot de winst van het boekjaar. De winst van het boekjaar 2017 was gunstiger dan de in de begroting 2017 voorziene winst van het boekjaar. Er werd door de hogescholen voor 2017 een winst van het boekjaar begroot van 5.413.245 euro. Er is dus een significante afwijking van 39.038.064 euro tussen het in 2017 effectief gerealiseerde resultaat van het boekjaar en het voor 2017 begrote resultaat van het boekjaar. Deze afwijking neemt nog jaarlijks toe.

- De 16 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2017 samen 76.789.020 euro. Dit is een daling met 20,46% t.o.v. het vorige boekjaar. De rubrieken 'terreinen en gebouwen' en 'activa in aanbouw' bleven met een nominaal bedrag aan investeringen van 41.060.300 euro de belangrijkste investeringsposten in 2017. De hogescholen hebben dus ook in 2017 hun patrimonium nog uitgebreid. Ten opzichte van vorig jaar zijn de totale investeringen in deze rekeningen evenwel gedaald met 19.142.584 euro. De investeringen in de rubrieken 'installaties, machines en uitrusting' daalden in het jaar 2017 met 6,45%. De rubriek meubilair en rollend materieel bleef ongeveer status quo. De 16 hogescholen hadden voor het jaar 2017 samen een bedrag aan investeringen begroot van 95.107.700 euro. In realiteit werd er door de hogescholen maar 76.789.020 euro geïnvesteerd (18.318.680 euro minder dan begroot omwille van o.a. vertraging bij de realisatie van projecten). De belangrijkste posten waar een significante afwijking werd vastgesteld tussen de begrote bedragen voor 2017 en de effectief geboekte bedragen in 2017 betreffen de 'installaties, machines en uitrusting', 'terreinen en gebouwen' en 'activa in aanbouw'. Het investeringsvolume lag in 2017 lager dan in 2016. Er dienden dan ook wat minder investeringen gefinancierd te worden. De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2017 veel minder investeringen met vreemd vermogen (13,28%) t.o.v. het vorig boekjaar 2016 (40,78%). Het niveau van de investeringen gefinancierd met vreemd vermogen ligt in 2017 veel lager dan het investeringsvolume gefinancierd met eigen middelen (63,85%). 22,87% van de investeringen werd tijdens het boekjaar 2017 met kapitaalsubsidies gefinancierd. In 2017 namen de hogescholen 10,2 mln. euro leningen op.
- Het balanstotaal steeg tijdens het boekjaar 2017 van 1.542.310.816 euro naar 1.572.747.160 euro met 1,97%. De geaggregeerde vaste activa bedroegen 1.059.304.155 euro per einde 2017 (-4.899.776 euro), de geaggregeerde vlottende activa bedroegen 513.443.004 euro (+35.336.119 euro). De vaste activa blijven ongeveer status quo in het jaar 2017. De geaggregeerde vlottende activa stegen tijdens het boekjaar 2017 met 7,39%. Deze stijging kwam grotendeels voort uit de toename van de 'geldbeleggingen en liquide middelen'. Deze post bedroeg 405.492.109 euro per 31 december 2017. In de begroting 2017 stellen we bij de vaste activa een overschatting vast van 2,67%. Deze overschatting situeerde zich in absolute termen hoofdzakelijk bij de rubriek materiële vaste activa. De vlottende activa overschreden daarentegen het gebudgetteerde bedrag met 25,78%. In absolute bedragen is de afwijking het hoogst bij de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Deze som lag in realiteit 102.450.723 euro hoger dan oorspronkelijk begroot. Binnen de passiva was de groei van de rekeningen 'overgedragen winst' en 'bestemde fondsen' onder andere het gevolg van de winst die de sector heeft gerealiseerd eind 2017. De schulden daalden met 3,38% ten opzichte van vorig boekjaar 2016.

- De cashflow van het boekjaar 2017 bedroeg 103.206.839 euro en was een belangrijke financieringsbron. De mutatie in de netto werkingsmiddelen vormde in het boekjaar 2017 een financieringsbron ter waarde van 6.819.052 euro. De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkingsmiddelen levert de operationele cashflow. Dit bedrag kunnen de hogescholen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen, enz.... Via de operationele cashflow werd hiervoor in 2017 110.025.891 euro aan financiële middelen gegenereerd. Dit was ruim voldoende om de financieringsbehoeften uit de investeringen (67.219.252 euro) van de sector integraal te dekken. De investeringen werden gefinancierd met eigen middelen, opname van kapitaalsubsidies en opname van nieuw vreemd vermogen. De sector realiseerde over het boekjaar 2017 een positieve netto cashflow ter waarde van 41.583.724 euro. Hierdoor steeg de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen tot afgerond 405,5 miljoen euro. De financiële buffer van de hogescholen is dus groot. M.a.w. de liquiditeitspositie is goed.
- De geaggregeerde netto-werkingsmiddelen van de 16 hogescholen bedroegen voor het boekjaar 2017 377.443.147euro ten opzichte van 343.442.496 euro in 2016. Dit betekent een stijging met 34.000.651 euro. De globale hogeschoolsector beschikte in 2017 over een stevige buffer om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarde duidt op een stevige liquiditeitspositie van de hogescholensector. In 2017 leverde de berekening van de netto-werkingsmiddelen voor alle hogescholen een positief resultaat op.
- Er bleken per einde 2017 voldoende middelen voorhanden om 4,20 maal de lopende kortemijnverplichtingen te dekken. Dit is een goede ratio. De liquiditeit bleef in 2017 gewaarborgd voor de sector in zijn geheel. De reële noden werden ruimschoots gedekt. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen. De range tussen de laagste en hoogste waarde in 2017 was groot, wat illustreert dat de liquiditeitspositie van de individuele hogescholen sterk kon verschillen.
- Globaal bekeken lag het rentabiliteitsniveau in 2017 op een goed niveau. De rentabiliteit was hoger dan het vorige boekjaar 2016. De geaggregeerde netto-marges gaven een positief beeld.

4 ANALYSE VAN DE GEGEVENS BETREFFENDE DE PERSONEELSMFORMATIE EN DE LOONKOSTEN

4.1 INLEIDING

Dit onderdeel van het verslag behandelt de evolutie van het personeelsbestand en van de loonkosten van de hogescholen in het boekjaar 2017. Het bevat voornamelijk geaggregeerde gegevens met - indien nuttig - gegevens per hogeschool. De informatie over het personeelsbestand en de loonkosten is afkomstig uit het excelbestand over de jaarrekening 2017 dat elke hogeschool aan het regeringscommissariaat bezorgt met het oog op de goedkeuring van het dossier. Slechts dankzij de uniformisering van dergelijk bevragsingsbestand is een aggregatie achteraf voor de gehele sector mogelijk.

De personeelsformatie van een hogeschool bestaat uit 3 delen: de statutaire formatie van het onderwijzend personeel (luik 1), de statutaire formatie van het administratief en technisch personeel (luik 2) en de personeelsleden buiten formatie (luik 3). Voor alle personeelsleden die ingeschaald zijn in de statutaire formatie (luik 1 en 2) geldt in principe dat hun rechtspositie geregeld is door de Codex Hoger Onderwijs⁷ van 11 oktober 2013, bekrachtigd bij het decreet van 20 december 2013. Daarnaast stellen de hogescholen ook personeelsleden buiten de generieke statutaire formatie tewerk: gastprofessoren, statutairen met een ambt op persoonlijke titel, centraal betaalde statutairen, contractuele personeelsleden en inkomende gedetacheerde personeelsleden uit andere (hogere) onderwijsinstellingen. Deze restcategorieën uit luik 3 hebben elk hun specifieke regelgeving.

In de cijfers met betrekking tot het personeelsbestand van een hogeschool wordt er gewerkt met twee soorten gegevens. Enerzijds zijn er de cijfers van de “bezetting”, anderzijds deze van de “tewerkstelling”. De “bezetting” is de weergave van het aantal voltijdse eenheden (hierna VTE’s) titularissen in een bepaald ambt of een bepaalde graad gedurende een volledig boekjaar. Verloven en afwezigheden worden niet verrekend, ambtswijzigingen van benoemden naar een andere tijdelijke functie worden dubbel geteld omdat de bezetting een weergave moet zijn van de totaliteit aan formatieplaatsen. De “tewerkstelling” behelst het aantal VTE’s waarvoor er een loon werd uitbetaald. Deze gegevens bevatten dus het aantal VTE’s dat effectief aan de slag was in de hogescholen aangevuld met de VTE’s die afwezig waren, maar waarvoor het loon toch werd verder betaald⁸.

De cijfers van de bezetting en de tewerkstelling kunnen binnen een hogeschool soms sterk verschillen omdat niet alle titularissen steeds volledig aan het werk zijn. Zij kunnen bijvoorbeeld verlofstelsels opnemen waarbij ze soms niet, of niet volledig, worden vervangen. Daardoor zal het aantal VTE’s tewerkstelling doorgaans lager liggen dan het aantal VTE’s bezetting. De meeste analyses in dit rapport hebben betrekking op de tewerkstelling omdat deze aantallen het best weergeven hoeveel VTE’s werkelijke prestaties geleverd hebben en/of een weerslag hebben op de loonkosten. Waar relevant worden ook de begrote cijfers opgenomen in de rapportering.

⁷ Verder afgekort als CHO.

⁸ Dat is ondermeer het geval bij ziekteverlof van benoemde personeelsleden en bij uitgaande detacheringen.

De niet op de statutaire formatie opgenomen personeelsleden uit luik 3 dienen in de jaarlijkse bevraging door het regeringscommissariaat naast de opgave van het aantal VTE's eveneens te worden gecatalogeerd naar de aard van hun functie, zodat het mogelijk wordt om ook binnen deze grote groep naar analogie van de "statutairen" uit luik 1 en 2 de categorie-opdeling te maken naar onderwijzend personeel (afgekort OP) of administratief en technisch personeel (afgekort ATP). Aangezien wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening behoren tot de opdracht van het OP, worden de contractuelen van wie de opdracht zich binnen deze twee subcategorieën situeert, als OP beschouwd. Contractuele arbeiders en bedienden met een administratieve of technische functie worden bij het ATP ondergebracht.

Hogescholen kunnen ook een beroep doen op gastprofessoren. Voor de verwerking in de tabellen en grafieken in dit rapport die een opdeling naar OP of ATP vergen, worden gastprofessoren steeds bij het OP ondergebracht aangezien deze categorie louter met onderwijsactiviteiten kan worden belast. In beperkte mate worden gastprofessoren soms via factuur betaald i.p.v. via een arbeidsovereenkomst. Hoewel deze gastprofs geen personeelslid zijn van de hogeschool in kwestie, worden ook deze prestaties omgezet naar VTE's zodat er een volledige kijk bekomen wordt op alle geleverde onderwijsprestaties, ongeacht de bezoldigingsvorm.

De geaggregeerde loonkosten 2017 worden vergeleken met deze van het voorgaande boekjaar. Naast de officiële 80/20-ratio⁹ berekent het regeringscommissariaat sinds enige jaren ook een aangepaste, alternatieve ratio waarin rekening gehouden wordt met de vaak niet onbelangrijke impact van de defiscaliseringmiddelen. Samen met de door het regeringscommissariaat ontwikkelde economische loonnorm geven deze drie ratio's inzicht in de verhouding loonkosten/werkingsopbrengsten.

De basiscijfers rond studentenaantallen werden door het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (verder AHOVOKS) aangeleverd.

Wanneer er verwezen wordt naar de begrote cijfers zijn dit steeds de cijfers van de laatste begrotingswijziging die in voorkomend geval nog na de goedkeuring van de initiële begroting werd ingediend. Hetzelfde geldt voor de goedgekeurde begrote personeelsformatie: deze geven telkens de situatie weer na de laatste formatiewijziging voor zover deze er geweest is.

⁹ Berekend op de wijze vastgelegd in artikel 14 van het Besluit van de Vlaamse regering van 21 december 2007 betreffende de begroting en de personeelsformatie voor de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

4.2 GEAGGREGEERDE PERSONEELSGEGEVENS: EFFECTIEVE TEWERKSTELLING 2017

4.2.1 Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling: evolutie 2016-2017 en vergelijking realisatie 2017 met begroting 2017

PERSONEELSTEWERKSTELLING - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2016 / BEGROTING 2017				
Personeelstewerkstelling ten opzichte van jaarrekening 2016	JR - Boekjaar 2016	JR - Boekjaar 2017	JR17-JR16 absolute wijziging	JR17-JR16 relatieve wijziging
	<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>			
Onderwijzend personeel (*)	6 893,75	7 048,21	+ 154,46	+ 2,24 %
Administratief en technisch personeel (**)	2 973,25	3 021,27	+ 48,02	+ 1,62 %
Totale personeelstewerkstelling	9 867,00	10 069,48	+ 202,48	+ 2,05 %

Personeelstewerkstelling ten opzichte van begroting 2016	JR - Boekjaar 2017	BG - Boekjaar 2017	JR17-BG17 absolute afwijking	JR17-BG17 relatieve afwijking
	<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>			
Onderwijzend personeel (*)	7 048,21	7 070,28	- 22,07	- 0,31 %
Administratief en technisch personeel (**)	3 021,27	3 122,99	- 101,72	- 3,26 %
Totale personeelstewerkstelling	10 069,48	10 193,27	- 123,79	- 1,21 %

(*) statutair OP
 gastprofessoren
 centraal betaald OP
 contractueel OP (onderzoekers - wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening)
 inkomend gedetacheerd OP

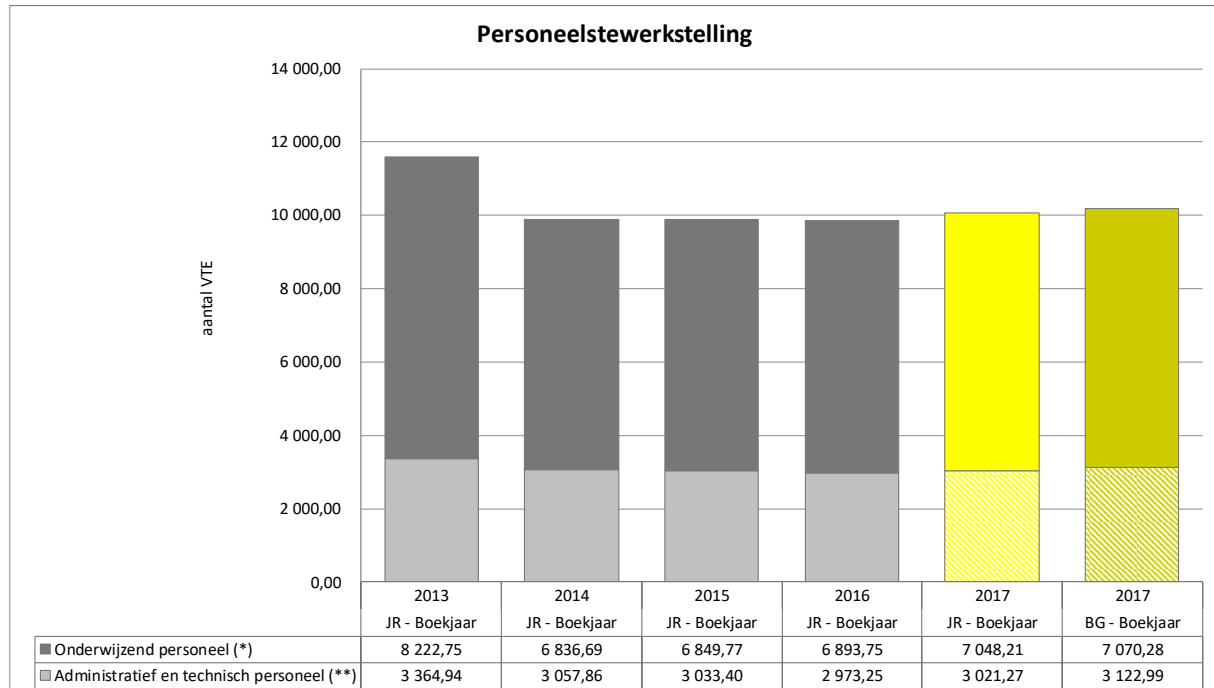
(**) statutair ATP
 personeel op persoonlijke titel (PPT)
 centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)
 contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)
 inkomend gedetacheerd ATP

Deze cijfers geven een zicht op de tewerkstelling omgezet in VTE's zoals ze werden gerapporteerd in de jaarrekening 2017 (JR). Alle VTE's zijn erin opgenomen: zowel deze op als buiten de statutaire formatie en opgedeeld in de groepen OP en ATP. Over alle personeelscategorieën en statuten heen waren er 10.069,48 VTE's tewerkgesteld gedurende het boekjaar 2017¹⁰. Ten opzichte van het vorige boekjaar steeg de tewerkstelling in de hogescholen in 2017 met 202,48 VTE's of 2,05%. In beide categorieën was er een stijging.

De begrote tewerkstelling werd in globaliteit niet volledig aangewend. Er was een beperkte onderbenutting van 1,21% of 123,79 begrote VTE's. Realisatie en begroting lagen bij de tewerkstelling van het OP dicht bij elkaar: slechts 0,31% of 22,07 VTE's werden niet ingevuld. Het verschil bij het ATP was groter. Hier werden er 101,72 VTE's of 3,26% niet gerealiseerd zoals gepland.

¹⁰ In deze cijfers zijn ook de VTE's aan inkomende detacheringen vervat. Hierdoor ontstaat er een beperkte dubbeltelling van maximaal 18,65 VTE's op het niveau van de tewerkstelling aangezien deze personeelsleden ook nog op de formatie in de hogeschool van herkomst staan, voor zover ze vanuit een andere hogeschool zijn gedetacheerd.

Gespreid over de periode 2013-2017 geeft de evolutie van de personeelstewerkstelling in de hogescholen het onderstaande beeld. De laatste staaf (lichtgroen kleur) heeft betrekking op de begrote cijfers voor 2017.

Het OP van de hogescholen vertoonde een sterke daling in 2014 (minus 16,8% of 1.387 VTE's) als gevolg van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten en de overheveling van de personeelsleden die verbonden waren aan deze opleidingen. Sinds 2015 zit het OP weer in stijgende lijn. Na een beperkte toename in 2015 (+0,19%) en 2016 (+0,64%) steeg het aantal VTE's OP in 2017 in sterke mate met 154,56 VTE's of 2,24%.

Het effect van de integratie-operatie resulteerde ook voor het ATP in een daling: het globale bestand daalde met 307 VTE's of 9,13% in 2014. Zowel in 2015 als in 2016 daalden de VTE's ATP verder, respectievelijk met 0,80% en 1,98%. Deze trend werd in 2017 omgebogen door een stijging met 48,02 VTE's of 1,62%.

4.2.2 Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling van de diverse categorieën op en buiten de statutaire formatie: grafische weergave evolutie 2016 en 2017

PERSONEELSTEWERKSTELLING - FORMATIE en BUITEN FORMATIE				
Personeelstewerkstelling ten opzichte van jaarrekening 2016	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	JR17-JR16
	2016	2017	absolute wijziging	relatieve wijziging
	<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>			
Personeel op formatie	8 028,31	8 145,46	+ 117,15	+ 1,46 %
Personeel buiten formatie	1 838,69	1 924,02	+ 85,33	+ 4,64 %
Totale personeelstewerkstelling	9 867,00	10 069,48	+ 202,48	+ 2,05 %

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(% aandeel in de totale personeelstewerkstelling)</i>	2016	2017
Personeel op formatie	81,37 %	80,89 %
Personeel buiten formatie	18,63 %	19,11 %

Binnen het OP en ATP kunnen er twee personeelscategorieën worden onderscheiden naargelang de aard van hun arbeidsverhouding: “statutairen” en “anderen”.

De eerste categorie heeft een decretale rechtspositieregeling¹¹, wordt betaald via AHOVOKS en is aangesteld in een ambt waarin er in voorkomend geval benoemd kan worden. Deze ambten staan op luik 1 en 2 van de personeelsformatie.

De “anderen” worden op enkele uitzonderingen na voornamelijk tewerkgesteld via arbeidsovereenkomst, zijn in principe nooit benoembaar en worden rechtstreeks betaald via de hogeschool. Het merendeel zijn (pure) contractuelen. Binnen deze groep op luik 3 van de personeelsformatie zijn er echter nog enkele personeelsleden die ofwel via overgangsrechten hun oude benoemde statuut behouden hebben¹², ofwel statutair zijn, maar centraal betaald worden of afkomstig zijn uit een andere hogeschool via detachering.

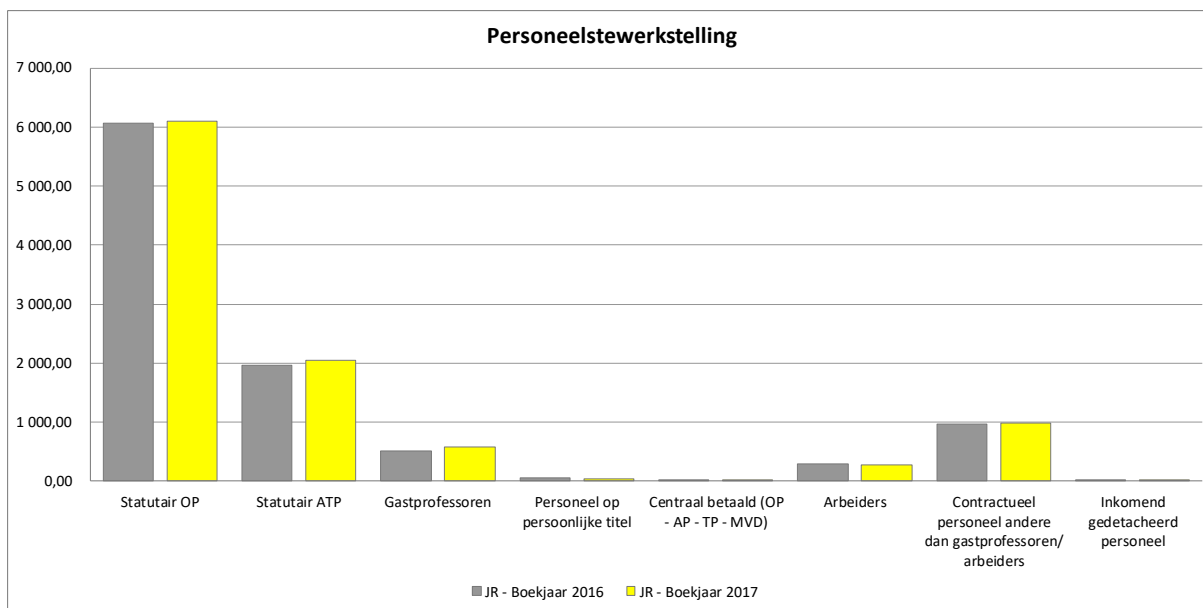
In de delen 4.2.6 en 4.2.7 worden de subgroepen op en buiten de statutaire formatie verder in detail besproken.

De statutaire tewerkstelling op formatie steeg in absolute cijfers met 117,15 VTE's in 2017. De stijging bij de tewerkstelling buiten het statutaire kader was minder sterk, maar bedroeg toch nog 85,33 VTE's. Het procentuele aandeel van de statutairen op formatie in de globale personeelstewerkstelling daalde licht van 81,28% naar 80,89%. Het procentuele aandeel van de personeelsleden buiten de statutaire formatie in de tewerkstelling tikte af op 19,11%.

De evolutie bij de verschillende categorieën binnen de personeelstewerkstelling tussen 2016 en 2017 wordt hieronder grafisch en in tabel weergegeven.

¹¹ Statutaire personeelsleden in vrije gesubsidieerde hogescholen hebben daarnaast in tweede orde ook nog een onderliggende contractuele grondslag voor hun arbeidsrelatie via arbeidsovereenkomst.

¹² MVDP (meester, vak- en dienstpersoneel) en OHP (opvoedend hulppersoneel).

PERONEELSTEWERKSTELLING - OP + ATP - Detail

Personeelstewerkstelling ten opzichte van jaarrekening 2016	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	JR17-JR16
	2016 (in VTE - 2 decimalen)	2017	absolute wijziging	relatieve wijziging
Statutair OP	6 059,52	6 100,05	+ 40,53	+ 0,67 %
Statutair ATP	1 968,79	2 045,41	+ 76,63	+ 3,89 %
Gastprofessoren	506,17	580,29	+ 74,12	+ 14,64 %
Personeel op persoonlijke titel	49,80	36,67	- 13,13	- 26,36 %
Centraal betaald (OP - AP - TP - MVD)	20,93	17,34	- 3,59	- 17,15 %
Arbeiders	288,21	280,19	- 8,02	- 2,78 %
Contractueel personeel andere dan gastprofessoren/ arbeiders	958,89	990,88	+ 31,99	+ 3,34 %
Inkomend gedetacheerd personeel	14,69	18,65	+ 3,96	+ 26,95 %
Totale personeelstewerkstelling	9 867,00	10 069,48	+ 202,48	+ 2,05 %

Personeelstewerkstelling (% aandeel in de personeelstewerkstelling)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2016	2017
Statutair OP	61,41 %	60,58 %
Statutair ATP	19,95 %	20,31 %
Gastprofessoren	5,13 %	5,76 %
Personeel op persoonlijke titel	0,50 %	0,36 %
Centraal betaald (OP - AP - TP - MVD)	0,21 %	0,17 %
Arbeiders	2,92 %	2,78 %
Contractueel personeel andere dan gastprofessoren / arbeiders	9,72 %	9,84 %
Inkomend gedetacheerd personeel	0,15 %	0,19 %

Het statutair OP bleef de grootste groep, maar moest aan relatief belang inboeten. Ondanks de toename met 40,53 VTE's daalde het relatieve belang van deze personeelscategorie naar 60,58%. Het aantal gastprofessoren nam veel sterker toe met maar liefst 76,63 VTE's of 14,64%. De globale stijging bij de brede categorie van OP die besproken werd onder punt 4.2.1 was dus grotendeels te danken aan een sterk gestegen inzet van gastprofessoren, naast een beperktere stijging van het statutaire OP-kader.

Het statutair ATP nam in 2017 sterk toe met 76,63 VTE's of 3,89%. Deze groep bekleedde hiermee het tweede grootste aandeel binnen de globale personeelstewerkstelling met een aandeel van 20,31%.

Het contractuele kader van bedienden bleef niet achter en steeg met 31,99 VTE's of 3,34%. Hierdoor lag het relatieve aandeel van deze groep in de tewerkstelling met 9,84% licht hoger dan in 2016. Het aandeel van de arbeiders zakte verder naar 2,78%.

Het contingent aan personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel en centraal betaalden daalde verder met 16,72 VTE's als gevolg van pensioneringen.

Het aantal inkomende detacheringen steeg met 3,96 VTE's of 26,95% naar 18,65 VTE's.

4.2.3 Evolutie personeelstewerkstelling per hogeschool 2015-2017

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de wijzigingen in de globale tewerkstelling per hogeschool over de drie laatste boekjaren. De variatie tussen het boekjaar 2017 en het vorige boekjaar 2016 wordt eveneens per hogeschool weergegeven.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - Totaal per hogeschool - Evolutie					
Personeelstewerkstelling (aantal VTE)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	JR17-JR16
	2015	2016	2017	absolute wijziging	relatieve wijziging
Artevelde	863,48	893,95	952,73	+ 58,78	+ 6,58 %
Erasmus	539,94	530,85	535,24	+ 4,39	+ 0,83 %
HoGent	1 249,77	1 221,59	1 215,26	- 6,33	- 0,52 %
LUCA	443,41	438,38	432,27	- 6,11	- 1,39 %
Howest	446,70	453,71	473,32	+ 19,61	+ 4,32 %
KdG	843,89	872,78	893,57	+ 20,79	+ 2,38 %
VIVES Noord	320,72	313,16	306,71	- 6,45	- 2,06 %
TMK	562,28	560,85	570,76	+ 9,91	+ 1,77 %
UCL	612,42	624,13	624,55	+ 0,43	+ 0,07 %
UCLi	480,29	465,63	453,02	- 12,61	- 2,71 %
TMMA	540,36	528,12	539,65	+ 11,53	+ 2,18 %
VIVES Zuid	657,42	644,02	683,48	+ 39,46	+ 6,13 %
ODISEE	826,86	826,02	825,15	- 0,87	- 0,11 %
AP	797,56	791,56	838,10	+ 46,54	+ 5,88 %
PXL	625,88	631,39	658,96	+ 27,57	+ 4,37 %
HZS	72,19	70,86	66,70	- 4,16	- 5,87 %
Aantal VTE personeelstewerkstelling	9 883,17	9 867,00	10 069,48	+ 202,48	+ 2,05 %

Bepaalde hogescholen vertonen vrij grote afwijkingen tussen 2016 en 2017, zowel in plus als in min. De personeelsuitbreidingen waren onder meer het gevolg van recente studententoeenames waardoor de behoefte ontstond om meer personeelsleden aan te werven om een goede omkadering te blijven waarborgen op onderwijskundig of ondersteunend vlak.

De daling van het aantal tewerkgestelde personeelsleden in de hogescholen kon soms uitsluitend aan besparingen worden toegeschreven. Deze besparingen hoeven niet altijd naakte ontslagen te zijn, maar kunnen de vorm aannemen van het niet vervangen bij pensioneringen of bij verlofstelstels.

4.2.4 Statutair OP op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2017 en vergelijking met 2016 per groep en per ambt

De onderstaande tabel toont de geaggregeerde personeelsformatie voor het OP op het niveau van de tewerkstelling voor 2017. De ambten worden per decretaal gedefinieerde groep weergegeven. Er wordt een onderscheid gemaakt naargelang de statutaire toestand van de personeelsleden (benoemd, tijdelijk met overgangsrecht of tijdelijk).

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ONDERWIJZEND PERSONEEL (OP) per AMBT				
Ambt	JR - Boekjaar 2017			
	Vast	TOR (tijd. art. 318) (tijd. art. 307)	Tijdelijk	Totaal
Groep 1				
1. praktijklector	607,65	0,00	476,68	1 084,33
2. lector	2 471,78	0,00	1 694,07	4 165,85
3. hoofdpraktijklector	22,08		6,17	28,25
4. hoofdlector	128,86		58,82	187,68
Totaal	3 230,38	0,00	2 235,74	5 466,12
Groep 2				
5. assistent	69,44	0,50	76,98	146,92
6. praktijkassistent	11,17	0,00	69,55	80,72
7. doctor-assistent	0,00	0,00	16,79	16,79
8. werkleider	13,10	0,00	0,00	13,10
Totaal	93,71	0,50	163,32	257,52
Groep 3				
9. docent	269,92	0,00	80,69	350,61
10. hoofddocent	16,00	0,00	0,25	16,25
11. hoogleraar	7,30	0,00	1,15	8,45
12. gewoon hoogleraar	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal	293,22	0,00	82,09	375,31
Groep 4				
13. lesgever (art. 326 bis)		1,10		1,10
TOTAAL ONDERWIJZEND PERSONEEL	3 617,31	1,60	2 481,14	6 100,05

In 2017 waren er 6.100,05 VTE's als statutair OP aan de slag in de hogescholen. De tewerkstelling binnen het statutaire OP-kader steeg met 40,53 VTE's ten opzichte van 2016 (zie ook punt 4.2.2.). Aangezien de hogescholen voor het leeuwendeel instaan voor de organisatie van de professionele bachelor opleidingen waarbij het OP in principe vanuit groep 1 tewerkgesteld wordt, vormde groep 1 ook in 2017 de grootste groep binnen het statutair OP. Binnen deze groep waren de lectoren opnieuw het ruimst vertegenwoordigd.

Groep 3 kwam numeriek op de tweede plaats. Groep 2 vormde de kleinste groep. De ambten van groep 2 en 3 zijn voornamelijk verbonden aan de academische opleidingen in de hogescholen. Het betreft de academische opleidingen aan de Schools of Arts en de Hogere Zeevaartschool. Binnen deze groepen waren de docenten (350,61 VTE's) het talrijkst, gevolgd door de assistenten (146,92 VTE's). Hoewel de praktijkassistenten (80,72 VTE's) op een afzonderlijke lijn zijn opgenomen in bovenstaand overzicht wegens afwijkende bepalingen¹³ ten opzichte van de assistent, is dit geen ambt op zich, maar een aparte functie/titel binnen het ambt van assistent, waardoor ook alle praktijkassistenten eigenlijk tot de groep van assistenten behoren.

Groep 4 bleef beperkt in omvang aangezien enkel de lesgevers uit de conservatoria die hun ambt via overgangsmaatregel behouden hebben hierin werden ondergebracht. Dit aantal betreft nog slechts 1,10 VTE. Er was nog slechts 0,5 VTE assistent die als tijdelijk personeelslid met overgangrecht fungeerde.

De evolutie van het aantal tewerkgestelde statutaire OP-ambten per groep en ambt ten opzichte van 2016 geeft het volgende beeld:

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ONDERWIJZEND PERSONEEL (OP) per AMBT				
Ambt	Evolutie : Boekjaar 2017 - Boekjaar 2016			
	Vast	TOR (tijd. art. 318) (tijd. art. 307)	Tijdelijk	Totaal
Groep 1				
1. praktijklector	- 7,10	+ 0,00	+ 36,95	+ 29,86
2. lector	- 30,77	+ 0,00	+ 84,73	+ 53,97
3. hoofdpraktijklector	- 2,37		- 1,76	- 4,13
4. hoofdlector	- 13,81		+ 2,01	- 11,80
Totaal	- 54,04	+ 0,00	+ 121,94	+ 67,90
Groep 2				
5. assistent	- 7,77	+ 0,00	- 5,74	- 13,51
6. praktijkassistent	- 0,23	+ 0,00	+ 0,21	- 0,02
7. doctor-assistent	+ 0,00	+ 0,00	+ 2,24	+ 2,24
8. werkleider	- 0,94	+ 0,00	+ 0,00	- 0,94
Totaal	- 8,94	+ 0,00	- 3,29	- 12,24
Groep 3				
9. docent	- 14,37	+ 0,00	- 0,41	- 14,79
10. hoofddocent	+ 2,95	+ 0,00	- 0,75	+ 2,20
11. hoogleraar	- 2,50	+ 0,00	- 0,05	- 2,55
12. gewoon hoogleraar	+ 0,00	+ 0,00	+ 0,00	+ 0,00
	- 13,92	+ 0,00	- 1,21	- 15,14
Groep 4				
13. lesgever (art. 326 bis)		+ 0,00		+ 0,00
TOTAAL ONDERWIJZEND PERSONEEL	- 76,90	+ 0,00	+ 117,43	+ 40,53

¹³ Zie artikelen V.125 CHO (geen recht op vrijstelling voor behalen doctoraat) en V.141 CHO (afwijkende aanstellingstermijn)

De sterkste stijging in absolute cijfers tekende zich af bij de lectoren die met 53,97 VTE's toenamen in 2017. Zij worden gevolgd door de praktijklectoren met een aangroei van 29,86 VTE's. Globaal steeg de tewerkstelling binnen groep 1 met 67,90 VTE's.

Het aantal bevorderingsambten bij de hoofdlectoren en hoofdpraktijklectoren nam verder af met respectievelijk 4,13 VTE's en 11,80 VTE's. Binnen groep 1 resulteerden de personeelsbewegingen in een afname van het aantal benoemden met 54,04 VTE's.

Het aantal ambten binnen groep 2 daalde verder met 12,24 VTE's. Bij de assistenten verdwenen er globaal 13,51 VTE's. De praktijkassistenten bleven zo goed als stabiel in aantal. Bij de doctor-assistenten was er een globale stijging met 2,24 VTE's.

Groep 3 daalde ook verder met 15,14 VTE's. Het aantal docenten en hoogleraren nam respectievelijk af met 14,79 VTE's en 2,55 VTE's. Enkel bij de docenten gebeurden er voor 2,2 VTE's bevorderingen naar het ambt van hoofddocent.

Het aantal VTE's lesgever uit het Hoger Onderwijs uit groep 4 bleef status quo.

4.2.5 Statutair ATP op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2017 en vergelijking met 2016 per niveau en per graad

De onderstaande tabel geeft de geaggregeerde personeelsformatie weer voor het ATP op het niveau van de tewerkstelling voor 2017. De ambten worden per niveau en per graad getoond.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL (ATP) per AMBT

Ambt	JR - Boekjaar 2017		
	Vast	Tijdelijk	Totaal
Niveau A	Niveau A		
1. Graad A5	4,33	3,50	7,83
2. Graad A4	28,08	13,25	41,32
3. Graad A3	116,01	80,29	196,29
4. Graad A2	248,51	156,38	404,89
5. Graad A1	62,21	75,59	137,80
Totaal	459,13	329,01	788,14
Niveau B	Niveau B		
5. Graad B3	53,88	18,36	72,24
6. Graad B2	360,42	137,13	497,55
7. Graad B1	149,26	185,50	334,76
Totaal	563,56	340,99	904,55
Niveau C	Niveau C		
8. Graad C2	136,53	30,22	166,75
9. Graad C1	88,31	63,46	151,77
Totaal	224,84	93,69	318,52
Niveau D	Niveau D		
10. Graad D2	14,73	3,44	18,16
11. Graad D1	14,78	1,26	16,04
Totaal	29,50	4,70	34,20
TOTAAL ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL	1 277,03	768,38	2 045,41

In 2017 waren er 2.045,41 VTE's als statutair ATP tewerkgesteld. Hierbij vormden de ambten uit niveau B (bachelorniveau) de grootste groep, gevolgd door de groep van niveau A (masterniveau).

De evolutie van de cijfers van het aantal tewerkgestelde statutaire VTE's ATP ten opzichte van 2016 geeft het volgende beeld:

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL (ATP) per AMBT

Ambt	Evolutie : Boekjaar 2017 - Boekjaar 2016		
	Vast	Tijdelijk	Totaal
Niveau A	Niveau A		
1. Graad A5	- 1,34	+ 2,08	+ 0,75
2. Graad A4	- 5,77	+ 2,92	- 2,85
3. Graad A3	+ 0,95	- 0,98	- 0,03
4. Graad A2	+ 8,92	+ 7,01	+ 15,93
5. Graad A1	+ 0,47	+ 11,95	+ 12,42
Totaal	+ 3,23	+ 22,99	+ 26,22
Niveau B	Niveau B		
5. Graad B3	+ 4,89	+ 5,01	+ 9,90
6. Graad B2	+ 14,21	+ 7,43	+ 21,65
7. Graad B1	+ 4,67	+ 10,92	+ 15,59
Totaal	+ 23,77	+ 23,36	+ 47,13
Niveau C	Niveau C		
8. Graad C2	- 2,38	+ 2,76	+ 0,38
9. Graad C1	+ 3,89	+ 2,56	+ 6,45
Totaal	+ 1,51	+ 5,32	+ 6,83
Niveau D	Niveau D		
10. Graad D2	- 2,50	+ 2,01	- 0,49
11. Graad D1	- 3,00	- 0,06	- 3,06
Totaal	- 5,51	+ 1,95	- 3,56
TOTAAL ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL	+ 23,01	+ 53,62	+ 76,63

In 2017 steeg de tewerkstelling binnen het statutair ATP-kader met 76,63 VTE's. De sterkste toename met 47,13 VTE's werd opgetekend binnen het niveau B, gevolg door het niveau A met een stijging van 26,22 VTE's. In het niveau C nam de tewerkstelling beperkter toe met 6,83 VTE's.

Binnen het niveau D daalde de tewerkstelling verder met 3,56 VTE's.

4.2.6 Personeel buiten de statutaire formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2017 en vergelijking met 2016

PERSONEELSTEWERKSTELLING - PERSONEEL BUITEN FORMATIE (BF) per AMBT						
Ambt	JR - Boekjaar 2016		JR - Boekjaar 2017		Evolutie : Boekjaar 2017 - Boekjaar 2016	
Gastprofessoren (onderwijs) - Alle studiegebieden						
a. geboekt op RR [62]		457,61		517,90		+ 60,30
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	149,79		179,34		+ 29,55	
- betaald via de instelling	307,82		338,56		+ 30,75	
b. geboekt op RR [61]		48,57		62,39		+ 13,82
Totaal		506,17		580,29		+ 74,12
Personeelsleden op persoonlijke titel						
a. administratief personeel		0,00		0,00		+ 0,00
b. opvoedend hulp personeel (OHP)		49,80		36,67		- 13,13
Totaal		49,80		36,67		- 13,13
Centraal betaalde personeelsleden						
a. onderwijzend personeel		8,33		7,14		- 1,19
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders t.l.v. centraal fonds)	6,80		6,21		- 0,59	
- kinéfonders t.l.v. centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	1,53		0,93		- 0,60	
- kinéfonders t.l.v. centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling						
- kinéfonders t.l.v. centraal fonds: zonder wedertewerkstelling						
b. administratief personeel		1,63		2,35		+ 0,72
c. opvoedend personeel		5,51		3,92		- 1,59
d. MVD-personeel		5,46		3,93		- 1,53
Totaal		20,93		17,34		- 3,59
Contractuele personeelsleden (andere dan gastprofessoren)						
a. bedienden		958,89		990,88		+ 31,99
- administratief personeel	498,99		495,44		- 3,55	
- technisch personeel	151,55		148,22		- 3,34	
- onderzoekers	247,65		292,64		+ 44,98	
- in kader van wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening	60,69		54,58		- 6,11	
b. arbeiders		288,21		280,19		- 8,02
Totaal		1.247,10		1.271,06		+ 23,97
Gedetacheerde personeelsleden						
a. inkomende gedetacheerde personeelsleden - OP		11,38		13,51		+ 2,13
b. inkomende gedetacheerde personeelsleden - ATP		3,31		5,14		+ 1,83
Totaal		14,69		18,65		+ 3,96
TOTAAL PERSONEEL BUITEN FORMATIE		1.838,69		1.924,02		+ 85,33

In 2017 waren er 1.924,02 VTE's personeelsleden buiten de statutaire formatie werkzaam. Deze groep personeelsleden telde zowel statutaire¹⁴ als contractuele personeelsleden en gastprofessoren (tewerkgesteld via arbeidsovereenkomst of op zelfstandige basis). De contractuele¹⁵ categorieën samen vertegenwoordigden 18,38% van de totale personeelstewerkstelling in de hogescholen in 2017. In 2017 steeg het aantal personeelsleden buiten formatie met 85,33 VTE's.

De statutaire personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel en de centraal betaalden daalden respectievelijk met 13,13 VTE's en 3,59 VTE's door pensioneringen. Op termijn zullen beide categorieën volledig verdwijnen.

Na de sterke daling van het aantal bedienden in 2016 (-47,47 VTE's) groeide hun totaal aantal weer aan in 2017 met bijna 32 VTE's. Het aantal arbeiders daalde verder met 8,02 VTE's.

4.2.7 Gastprofessoren

Een contractueel personeelslid belast met onderwijs wordt voor het overeenstemmende jaarvolume steeds bij de subcategorie gastprofessoren ondergebracht.

¹⁴ statutairen met een ambt op persoonlijke titel en de centraal betaalde statutairen

¹⁵ "contractueel" in ruime zin te lezen: alle gastprofs, bedienden en arbeiders (zonder decretale statutaire rechtspositie).

Op basis van de vorige tabel kan worden afgeleid dat het aantal gastprofessoren sterk toenam met 74,12 VTE's. De hogescholen verklaren deze tendens vanuit de stijgende nood aan het invullen van soms zeer beperkte opdrachten met specialisten uit een bepaald vakgebied die tevens nog zeer nauw bij de praktijk betrokken zijn.

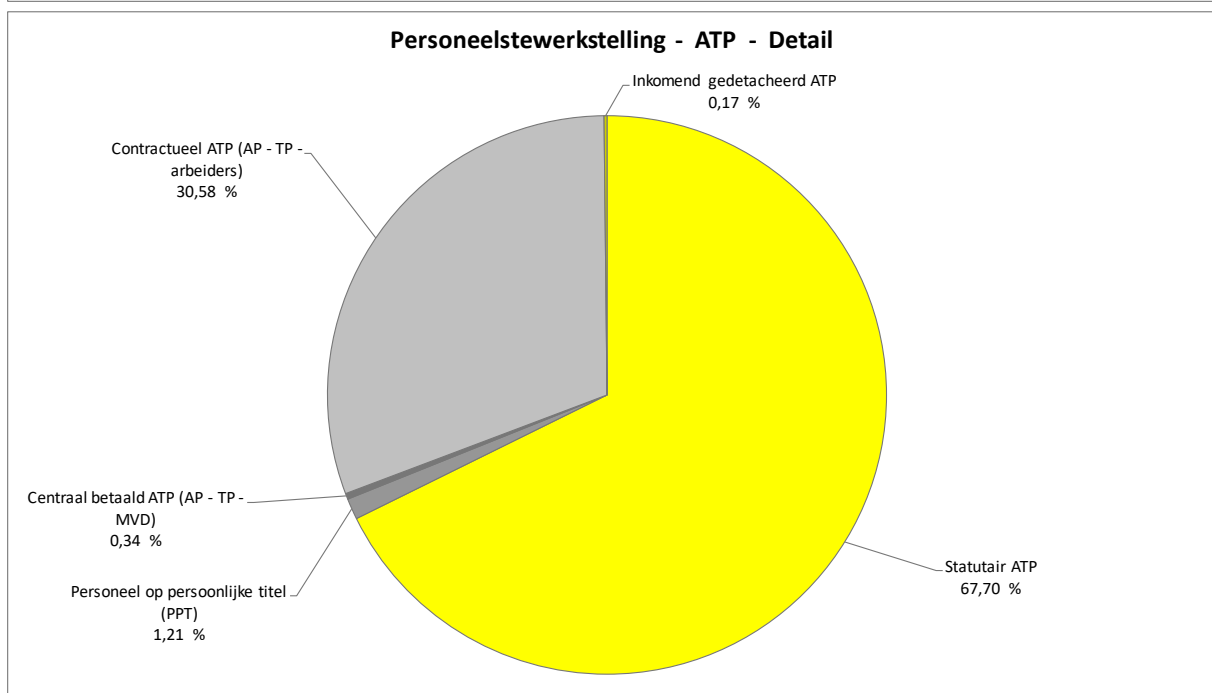
Het aantal gastprofessoren betaald via AHOVOKS steeg met 29,55 VTE's. De stijging bij de gastprofessoren betaald via het eigen sociaal secretariaat liep gelijk op (+30,75 VTE's). Het aantal VTE's gastprof via factuur steeg met 13,82 VTE's.

Gastprofessoren Procentueel aandeel in totale tewerkstelling OP	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2016	2017
Gastprofessoren (onderwijs)		
- geboekt op RR 62	6,64 %	7,35 %
- betaald via AHOVOKS	2,17 %	2,54 %
- betaald via de instelling	4,47 %	4,80 %
- geboekt op RR 61	0,70 %	0,89 %
Totaal	7,34 %	8,23 %
Totale tewerkstelling OP	6.893,75	7.048,21

Het aandeel van de gastprofessoren binnen de totale tewerkstelling OP¹⁶ bleef ook in 2017 beperkt. Deze verhouding kwam globaal op 8,23% uit. De contractuele gastprofessoren betaald via het eigen sociaal secretariaat van de hogeschool namen procentueel het hoogste aandeel in met 4,80%.

¹⁶ De totale tewerkstelling OP bevat het statutair OP op en buiten formatie evenals de gastprofs en de contractuele personeelsleden die belast zijn met onderzoek of maatschappelijke dienstverlening.

4.2.8 Geaggregeerde procentuele aandelen per subcategorie binnen het OP en het ATP

Wanneer alle OP-leden die tewerkgesteld waren in het boekjaar 2017 worden samen genomen, bleek 86,55% onder hen een statutaire tewerkstelling te hebben. Zoals hierboven gezien, bedroeg het aandeel van de gastprofessoren 8,23% van het totaal aantal OP-leden.

Het aandeel van het contractuele OP (andere dan gastprofessoren) dat belast was met toegepast wetenschappelijk onderzoek en/of wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening situeerde zich op 4,93% van alle OP-leden. De centraal betaalden maakten minder dan één procent uit. Het aandeel van de inkomende gedetacheerden was eveneens verwaarloosbaar.

Wanneer de overeenkomstige gegevens over de personeelstewerkstelling voor alle ATP'ers¹⁷ worden samen gebracht, bleken ook in 2017 de statutairen nog steeds de grootste groep uit te maken met een aandeel van 67,70%. Dit aandeel lag wel een stuk lager dan dat van de statutaire OP-leden.

Het aandeel van de contractuele VTE's dat belast was met administratieve of technische taken situeerde zich op 30,58%. De ATP-leden met een ambt op persoonlijke titel maakten 1,21% van het totaal uit. De centraal betaalden namen slechts 0,34% in.

Het aandeel van de inkomende gedetacheerde ATP-leden was ook hier verwaarloosbaar.

4.2.9 VTE's OP en ATP per subcategorie per hogeschool in 2017

Hierna volgt een overzicht per hogeschool van het aantal VTE's personeelstewerkstelling in 2017 opgedeeld naar OP en ATP met respectievelijk de diverse samenstellende categorieën.

¹⁷ Een contractueel personeelslid belast met administratieve of technische taken wordt als ATP gecatalogeerd.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - Indeling per personeelscategorie (detail)

	OP										ATP					Totaal
	Statuair OP	Gastprofessoren	Centraal betaald OP	Contractueel OP onderzoekers wetenschappelijke en maat- schappelijke dienstverlening	Inkomend gedetacheerd OP	Total OP	Statuair ATP	Personeel op persoonlijke titel (PPT)	Centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)	Contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)	Inkomend gedetacheerd ATP	Total ATP				
Artevelde	612,40	2,58	1,80	31,96	0,00	648,74	218,91	4,31	2,00	78,77	0,00	303,99	952,73			
Erasmus	315,09	50,36	0,00	3,61	0,00	369,06	109,98	1,38	1,17	53,65	0,00	166,18	535,24			
Artesis																
HoGent	622,12	111,62	0,00	42,85	0,00	776,58	266,58	0,37	3,50	168,23	0,00	438,68	1.215,26			
LUK																
LUCA	247,70	39,37	0,00	14,49	0,70	302,26	105,60	4,08	0,00	19,71	0,62	130,01	432,27			
Howest	261,96	44,13	0,00	38,66	0,00	344,75	68,38	0,50	0,63	59,06	0,00	128,57	473,32			
Kdg	553,84	33,61	0,45	9,91	0,43	598,24	216,22	6,50	0,60	72,00	0,00	295,32	893,57			
VIVES Noord	197,01	23,66	0,00	4,00	4,54	229,21	57,81	2,85	0,00	16,84	0,00	77,50	306,71			
TMK	394,25	18,66	0,00	30,63	1,00	444,54	62,41	2,60	0,00	60,71	0,50	126,22	570,76			
UCL	425,71	27,80	1,10	14,02	1,55	470,18	122,07	2,10	0,50	29,70	0,00	154,38	624,55			
UCLi	290,25	8,24	1,00	27,02	1,62	328,13	103,51	2,83	0,00	18,55	0,00	124,89	453,02			
TMMA	326,29	34,77	0,00	17,68	0,06	378,80	97,94	1,00	0,00	61,41	0,50	160,85	539,65			
KAHO																
VIVES Zuid	441,01	58,65	0,00	18,46	3,08	521,20	113,90	1,60	0,00	46,78	0,00	162,28	683,48			
TMA																
Plantijn																
PHL																
UCLc																
ODISEE	453,18	33,03	0,83	23,42	0,00	510,46	221,71	2,25	1,17	89,56	0,00	314,69	825,15			
XIOS																
AP	481,07	73,78	1,03	29,12	0,18	585,18	200,84	2,30	0,00	46,26	3,52	252,92	838,10			
PXL	433,78	14,87	0,93	40,89	0,35	490,82	68,58	1,00	0,63	97,93	0,00	168,14	658,96			
HZS	44,39	5,16	0,00	0,50	0,00	50,05	10,97	1,00	0,00	4,68	0,00	16,65	66,70			
Totaal	6.100,05	580,29	7,14	347,21	13,51	7.048,21	2.045,41	36,67	10,20	923,85	5,14	3.021,27	10.069,48			

4.3 RELEVANTE CIJFERGEGEVENS OP BASIS VAN DE EVOLUTIE VAN DE PERSONEELSTEWERKSTELLING IN DE PERIODE 2013-2017

4.3.1 Verhouding OP/ATP in de periode 2013-2017

Het rapport van het regeringscommissariaat rond de werkdruk in de hogescholen uit 2012 gaf aan dat de werkdruk van het OP kan worden verlicht door bepaalde administratieve taken door het ATP te laten uitvoeren in het kader van ondersteunende maatregelen. Een goed evenwicht vinden is de boodschap. Een (te) klein OP kader ingevolge een (te) groot ATP kader kan immers de werkdruk van het OP evenzeer doen toenemen. Om na te gaan hoe de hogescholen zich onderling positioneren, is het nuttig de verhouding OP/ATP in een hogeschool te berekenen.

Uit de bestanden van het regeringscommissariaat werden de cijfers rond de tewerkstelling tussen 2013 en 2017 gegenereerd. Ook het contractueel personeel wordt in de cijfers toegewezen aan hetzij de categorie OP, hetzij de categorie ATP volgens de systematiek die voorheen werd toegelicht.

Globaal evolueerde de tewerkstelling in de hogescholen tussen 2013 en 2017 verdeeld over de categorieën OP en ATP als volgt:

PERSONEELSTEWERKSTELLING - Evolutie						
Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>	2013	2014	2015	2016	2017	2017
Onderwijzend personeel (*)	8 222,75	6 836,69	6 849,77	6 893,75	7 048,21	7 070,28
Administratief en technisch personeel (**)	3 364,94	3 057,86	3 033,40	2 973,25	3 021,27	3 122,99
Totale personeelstewerkstelling	11 587,69	9 894,56	9 883,17	9 867,00	10 069,48	10 193,27

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(% aandeel in de totale personeelstewerkstelling)</i>	2013	2014	2015	2016	2017	2017
Onderwijzend personeel (*)	70,96 %	69,10 %	69,31 %	69,87 %	70,00 %	69,36 %
Administratief en technisch personeel (**)	29,04 %	30,90 %	30,69 %	30,13 %	30,00 %	30,64 %

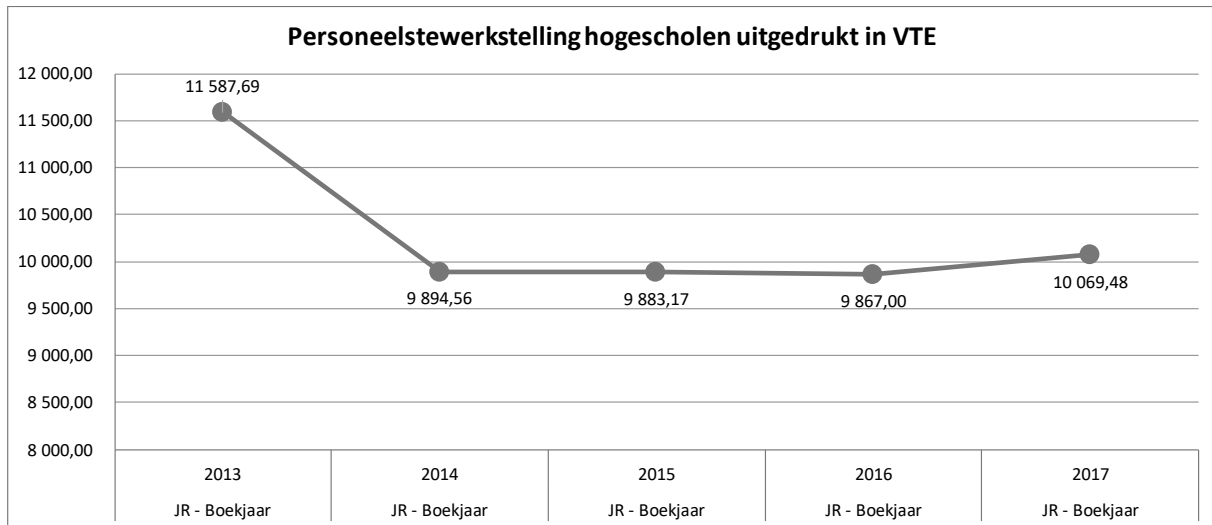
(*) statutair OP
 gastprofessoren
 centraal betaald OP
 contractueel OP (onderzoekers - wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening)
 inkomend gedetacheerd OP

(**) statutair ATP
 personeel op persoonlijke titel (PPT)
 centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)
 contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)
 inkomend gedetacheerd ATP

Vanaf 2015 neemt het aandeel van het OP in de personeelstewerkstelling jaarlijks licht toe ten koste van het aandeel ATP. De verhouding OP/ATP in 2017 bedroeg 70/30. In 2013 was dit afgerond nog 71/29. Over de periode 2013-2017 heeft het relatieve aandeel van het OP binnen de tewerkstelling aan belang gewonnen.

4.3.2 Evolutie geaggregeerde aantal VTE's tewerkstelling in de periode 2013-2017

De historische evolutie van het aantal VTE's tewerkstelling in de hogescholen over de periode 2013-2017 ziet er grafisch als volgt uit:

De sterke knik in 2014 buiten beschouwing latend¹⁸, werd de dalende trend in de de personeelstewerkstelling van de hogescholen eindelijk doorbroken in 2017.

4.3.3 Evolutie aantal inschrijvingen in de periode 2013-2017

De cijfers van de gebruikte studentenaantallen zijn afkomstig van AHOVOKS¹⁹. De onderstaande tabel geeft het aantal unieke studenten (actief en uitgeschreven) per hogeschool onder diplomacontract weer.

Wanneer een student meerdere inschrijvingen heeft in eenzelfde hogeschool (bvb. tegelijkertijd in de academische bachelor en master hoger kunstonderwijs), wordt hij/zij per hogeschool slechts één maal geteld. Naast de actieve, nog steeds ingeschreven studenten worden ook de uitgeschreven studenten meegeteld omdat deze ook tot een werkbelasting voor het personeel hebben geleid gedurende een bepaalde periode tijdens het betrokken academiejaar. Voor gezamenlijk georganiseerde opleidingen werden de studenten aan de betrokken hogescholen toegewezen met toepassing van de in de overeenkomst vastgelegde verdeelsleutel. Voor het boekjaar 2017 werden de studentenaantallen van het academiejaar 2016-2017 als referentiejaar gebruikt.

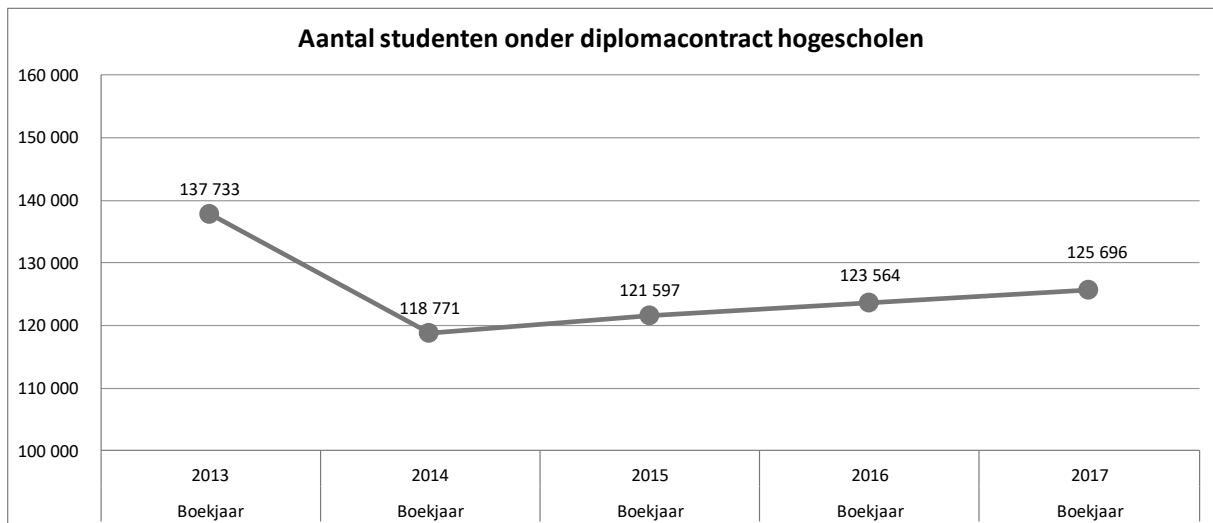
¹⁸ 2014 was het boekjaar waarin de effecten van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten voor het eerst voor een volledig boekjaar verwerkt zijn.

¹⁹ Deze werden op 14 januari 2018 uit de Databank Hoger Onderwijs gegenereerd.

STUDENTEN - Aantal studenten onder diplomacontract per boekjaar

Aantal studenten onder diplomacontract	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017
Artevelde	11 937	12 311	12 661	12 782	13 052
Erasmus	5 417	4 877	5 174	5 432	5 655
HoGent	17 599	13 369	13 661	13 995	14 132
LUCA	4 037	2 500	2 975	3 078	3 117
Howest	5 839	5 651	5 670	5 809	5 867
KdG	11 256	11 837	12 504	12 231	12 579
VIVES Noord	3 882	3 451	3 487	3 622	3 569
TMK	7 110	6 755	7 089	7 476	7 726
UCL	7 523	8 037	8 100	8 553	8 457
UCLi	6 350	6 127	5 513	5 179	4 706
TMMA	5 771	6 762	7 242	7 696	7 853
KAHO	7 702				
VIVES Zuid	8 842	8 782	8 762	8 800	8 975
TMA	3 418				
UCLc	2 396	891	793		
ODISEE	7 580	11 060	10 919	10 525	10 323
AP	11 923	8 588	8 955	9 948	11 143
PXL	8 422	7 081	7 438	7 815	7 964
HZS	729	692	654	623	578
Totaal aantal studenten onder diplomacontract	137 733	118 771	121 597	123 564	125 696

Grafisch geeft dit het volgende beeld:

Door de integratie-operatie met volledig effect in het boekjaar 2014 gingen er 18.962 academische hogeschoolstudenten over naar de universiteiten. Vanaf het boekjaar 2015 zette de jaarlijks stijgende trend van voordien zich weer verder. Ook in 2017 steeg het aantal studenten verder met 2.132 bijkomende inschrijvingen onder diplomacontract.

4.3.4 Evolutie aantal studenten per VTE tewerkstelling in de periode 2013-2017

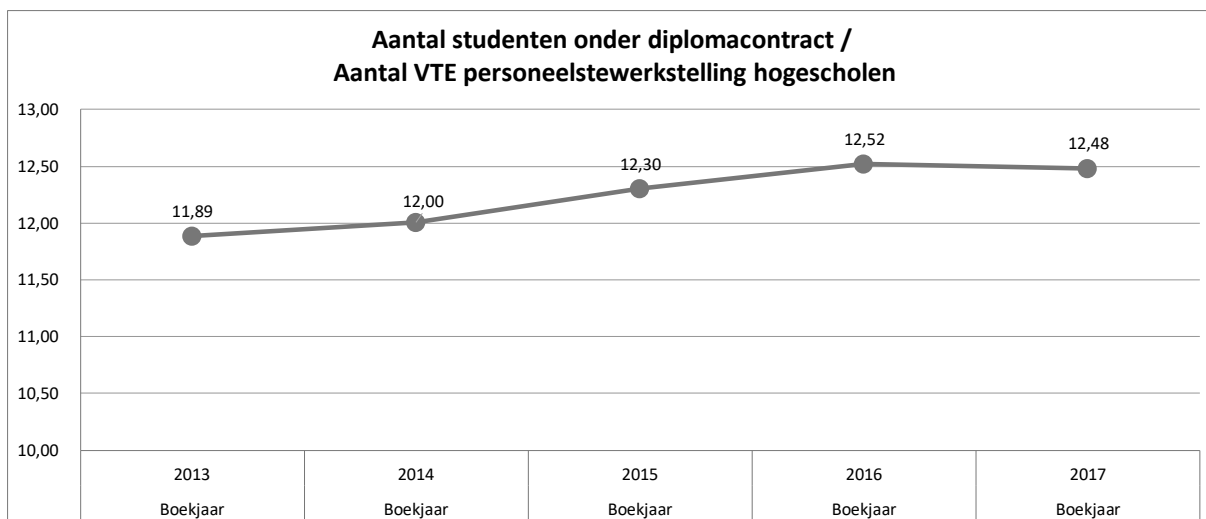
Wanneer de studentenaantallen over de referentieperiode vergeleken worden met de tewerkstelling, uitgedrukt in VTE's personeel, geeft dit een indicatie van de wijze waarop de hogescholen in hun personeelsbeleid zijn omgegaan met de wijzigende omstandigheden. De basisfinanciering die een hogeschool ter beschikking heeft, vormt hierbij een belangrijke factor. Een toename in studentenaantallen betekent niet automatisch een onmiddellijke stijging van de financiering. Het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs bevat immers een vertragend effect voor de stijging van het aantal studenten op de evolutie van de werkingsuitkeringen. Door het vijfjarig tijdsvenster dat start in het academiejaar t-7/t-6 en eindigt in het academiejaar t-3/t-2, houdt de evolutie van de tewerkstelling geen gelijke tred met de stijgende evolutie van de studenten. Wijzigingen in studentenaantallen, vertaald in financieringspunten, worden in de berekening van de werkingsuitkeringen slechts na 2 jaar opgenomen. Doordat er bovendien gerekend wordt op basis van een voortschrijdend gemiddelde over 5 academiejaren voltrekt het effect zich slechts geleidelijk met 1/5 per jaar. Indien de hogescholen bijkomende VTE's willen inzetten om een studentenstijging op te vangen, dienen ze hiervoor in de eerste jaren uit hun reserves te putten. In dit opzicht is het belangrijk dat de hogescholen over een basisreserve aan geldmiddelen blijven beschikken.

Onderstaande tabel geeft de procentuele toe- of afname weer van respectievelijk het aantal studenten en het aantal VTE's personeel tewerkstelling in de periode 2013-2017.

STUDENTEN - PERSONEELSTEWERKSTELLING - Samenvattende tabel						
Studenten en personeelstewerkstelling hogescholen	Boekjaar 2013	Boekjaar 2014	Boekjaar 2015	Boekjaar 2016	Boekjaar 2017	JR17-JR13 evolutie
Aantal studenten onder diplomacontract	137 733,00	118 771,00	121 597,00	123 564,00	125 696,00	- 8,74 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		- 18 962,00	+ 2 826,00	+ 1 967,00	+ 2 132,00	
. Jaarlijkse relatieve wijziging		- 13,77 %	+ 2,38 %	+ 1,62 %	+ 1,73 %	
Aantal VTE personeelstewerkstelling	11 587,69	9 894,56	9 883,17	9 867,00	10 069,48	- 13,10 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		- 1 693,13	- 11,39	- 16,17	+ 202,48	
. Jaarlijkse relatieve wijziging		- 14,61 %	- 0,12 %	- 0,16 %	+ 2,05 %	

De gestage recente aangroei van de studenten heeft zich in 2017 voor het eerst vertaald in een toename van het aantal VTE's personeelsleden waarbij het personeel procentueel iets sterker steeg dan het aantal studenten.

De voorgaande gegevens rond studentenaantallen en VTE's personeel kunnen worden samengebracht door het aantal studenten onder diplomacontract per VTE tewerkstelling te berekenen. Dit geeft het volgende resultaat:

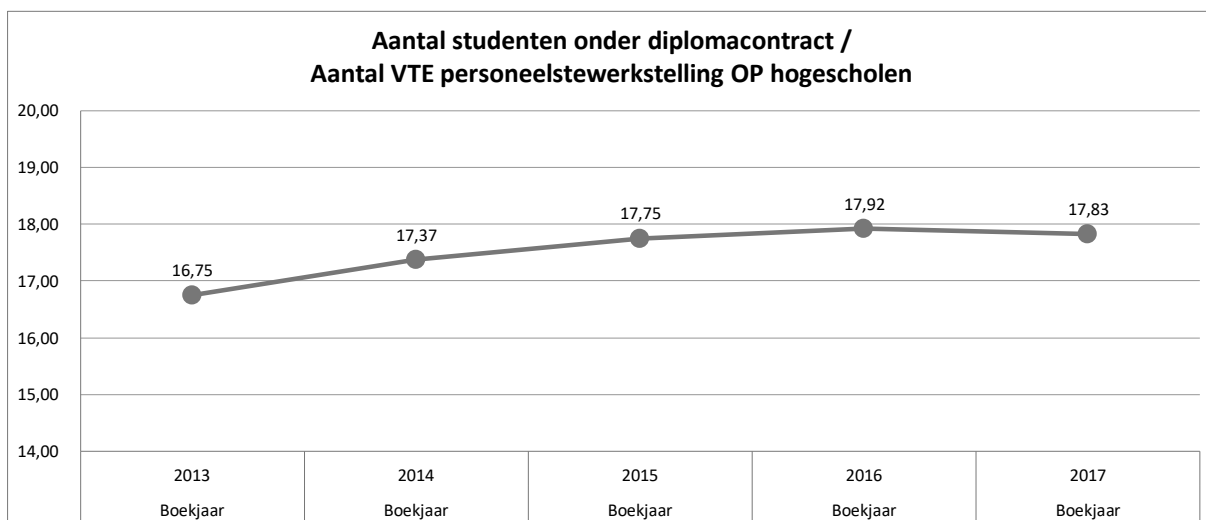

De jaarlijks stijgende trend van deze ratio werd in 2017 tot een halt gebracht door de bijkomende inzet van personeel die resulteerde in een uiterst lichte daling van deze ratio met -0,32% of 0,04 student per VTE. Geaggregeerd voor 2017 bedroeg deze ratio 12,48 studenten per VTE personeel. Over de laatste vijf boekjaren werd er een stijging met 5% opgetekend.

Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerkstelling hogescholen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR17-JR13 absolute wijziging	JR17-JR13 relatieve wijziging
	2013	2014	2015	2016	2017		
Studenten onder diplomacontract / VTE personeelstewerkstelling hogescholen	11,89	12,00	12,30	12,52	12,48	+ 0,60	+ 5,02 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 0,12	+ 0,30	+ 0,22	+ 0,18		
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 0,99 %	+ 2,50 %	+ 1,78 %	+ 1,46 %		
. index 2013 = 100		101,0	103,5	105,4	105,0		

4.3.5 Evolutie aantal studenten per VTE OP tewerkstelling 2013-2017

Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aantal studenten per VTE OP in de referperiode.

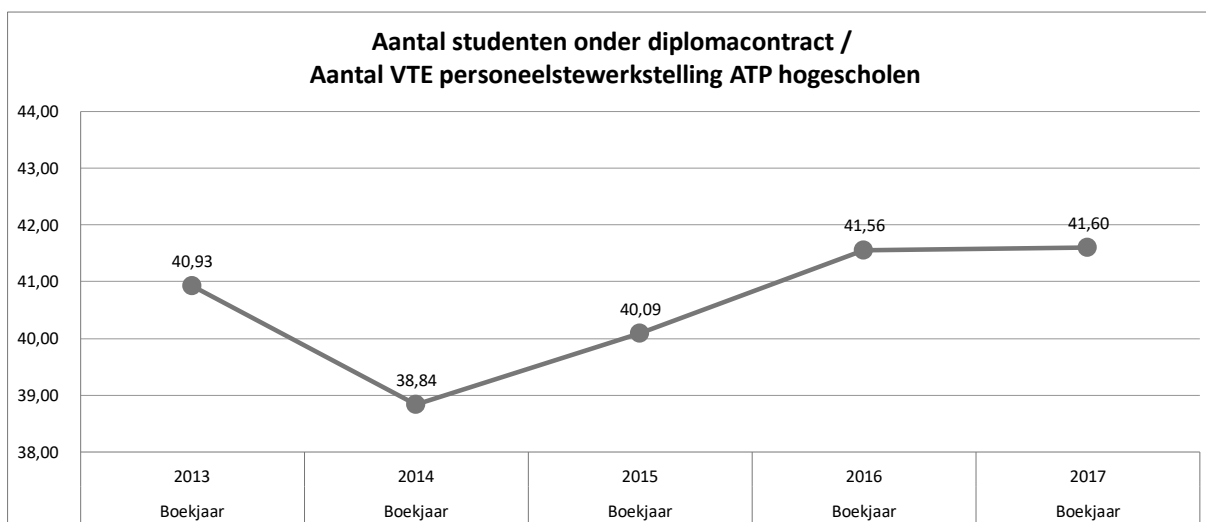
Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerkstelling OP hogescholen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR17-JR13 absolute wijziging	JR17-JR13 relatieve wijziging
	2013	2014	2015	2016	2017		
Studenten onder diplomacontracten / VTE personeelstewerkstelling OP hogescholen	16,75	17,37	17,75	17,92	17,83	+ 1,08	+ 6,47 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 1,04	+ 0,38	+ 0,17	- 0,09		
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 6,38 %	+ 2,18 %	+ 0,97 %	- 0,50 %		
. index 2013 = 100		103,7	106,0	107,0	106,5		

In 2017 daalde deze ratio met 0,5% naar 17,83 studenten per VTE OP. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de VTE's van bepaalde opleidingen in het hoger kunstonderwijs met een sterk uitgebouwde vorm van individueel onderwijs hierop een milderend effect hebben.

Ten opzichte van 2013 steeg het aantal studenten per VTE OP met 1,08 eenheid student of 6,47%. Door deze evolutie is het voor de hogescholen niet eenvoudig om meer in te zetten op de versterking van de studiedoorstroming via een intensievere studentenbegeleiding (o.m. via het lesgeven aan kleinere groepen of het aanbieden van monitoraten).

4.3.6 Evolutie aantal studenten per VTE ATP tewerkstelling 2013-2017

Dezelfde oefening kan ook worden gemaakt voor de ratio aantal studenten per VTE ATP.

Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerkstelling ATP hogescholen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR17-JR13 absolute wijziging	JR17-JR13 relatieve wijziging
	2013	2014	2015	2016	2017		
Studenten onder diplomacontract / VTE personeelstewerkstelling ATP hogescholen	40,93	38,84	40,09	41,56	41,60	+ 0,67	+ 1,64 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		- 2,09	+ 1,24	+ 1,47	+ 0,05		
. Jaarlijkse relatieve wijziging		- 5,11 %	+ 3,20 %	+ 3,67 %	+ 0,11 %		
. index 2013 = 100		94,9	97,9	101,5	101,6		

In 2017 waren er 41,60 studenten per VTE ATP in de hogescholen op geaggregeerd niveau. Sinds 2013 is deze ratio met 1,64% of 0,67 studenten per VTE ATP gestegen. Deze stijging is relatief beperkter dan bij het OP.

4.3.7 Ratio aantal studenten per VTE tewerkstelling per hogeschool in 2017

Hierna worden de studenten/staf ratio's voor 2017 weergegeven per hogeschool.

De eerste tabel toont het aantal studenten per VTE tewerkstelling voor alle personeelsleden samen per hogeschool.

STUDENTEN - PERSONEELSTEWERKSTELLING - Ratio					
Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerkstelling	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017
Artevelde	14,09	14,90	14,66	14,30	13,70
Erasmus	9,25	8,97	9,58	10,23	10,57
HoGent	10,70	10,50	10,93	11,46	11,63
LUCA	7,64	6,35	6,71	7,02	7,21
Howest	11,25	12,35	12,69	12,80	12,40
KdG	13,94	14,79	14,82	14,01	14,08
VIVES Noord	11,11	10,77	10,87	11,57	11,64
TMK	11,40	11,72	12,61	13,33	13,54
UCL	14,13	14,73	14,46	13,70	13,54
UCLi	10,58	11,13	11,48	11,12	10,39
TMMA	12,18	12,23	13,40	14,57	14,55
KAHO	14,84				
VIVES Zuid	13,64	13,72	13,33	13,66	13,13
TMA	12,58				
UCLc	15,21	11,30	15,15		
ODISEE	12,48	13,37	13,21	12,74	12,51
AP	11,16	10,46	11,23	12,57	13,30
PXL	11,47	11,49	11,88	12,38	12,09
HZS	10,58	9,82	9,06	8,79	8,67
studenten onder diplomacontract / VTE personeelstewerkstelling hogescholen	11,89	12,00	12,30	12,52	12,48

De tweede en derde tabel bevatten het aantal studenten onder diplomacontract respectievelijk per VTE OP en per VTE ATP. Bij de interpretatie van de studenten/OP-ratio dient er voor de hogescholen met hoger kunstonderwijs rekening gehouden te worden met de hoge mate van individuele begeleiding van de studenten die deze ratio naar beneden duwt. Voor de HZS heeft de ontubbeling van de opleidingsprogramma's in de Nederlandse en Franse taalrol eveneens een belangrijk effect.

STUDENTEN - PERSONEELSTEWERKSTELLING OP - Ratio

Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerking OP	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017
Artevelde	20,72	21,79	21,48	20,80	20,12
Erasmus	13,64	13,54	14,22	14,92	15,32
HoGent	16,87	17,36	17,58	17,86	18,20
LUCA	10,67	9,15	9,55	9,95	10,31
Howest	15,25	17,54	17,93	17,91	17,02
KdG	19,95	21,77	21,99	20,92	21,03
VIVES Noord	14,54	14,87	15,01	15,64	15,57
TMK	14,22	15,02	16,19	17,08	17,38
UCL	17,87	18,71	19,43	18,26	17,99
UCLi	13,76	14,67	15,47	15,27	14,34
TMMA	15,91	17,40	19,62	20,98	20,73
KAHO	20,64				
VIVES Zuid	17,45	18,79	17,67	18,08	17,22
TMA	17,81				
UCLc	20,11	14,92	19,65		
ODISEE	20,53	21,63	21,29	20,64	20,22
AP	16,40	15,69	16,35	18,03	19,04
PXL	15,80	15,75	16,08	16,62	16,23
HZS	15,16	14,10	12,86	12,30	11,55
Studenten onder diplomacontract / VTE personeelstewerking OP hogescholen	16,75	17,37	17,75	17,92	17,83

STUDENTEN - PERSONEELSTEWERKSTELLING ATP - Ratio

Aantal studenten onder diplomacontract / Aantal VTE personeelstewerking ATP	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017
Artevelde	44,03	47,09	46,21	45,74	42,94
Erasmus	28,71	26,60	29,40	32,58	34,03
HoGent	29,23	26,54	28,90	31,96	32,21
LUCA	26,87	20,76	22,58	23,85	23,98
Howest	42,96	41,68	43,48	44,91	45,63
KdG	46,31	46,18	45,42	42,46	42,59
VIVES Noord	47,06	39,07	39,42	44,38	46,05
TMK	57,46	53,40	56,95	60,74	61,21
UCL	67,62	69,23	56,52	54,90	54,78
UCLi	45,83	46,19	44,49	40,99	37,68
TMMA	51,98	41,18	42,31	47,70	48,82
KAHO	52,76				
VIVES Zuid	62,57	50,85	54,22	55,97	55,31
TMA	42,82				
UCLc	62,43	46,58	66,20		
ODISEE	31,81	34,99	34,77	33,30	32,80
AP	34,99	31,40	35,86	41,49	44,06
PXL	41,83	42,55	45,56	48,45	47,37
HZS	35,00	32,35	30,66	30,84	34,71
Studenten onder diplomacontract / VTE personeelstewerking ATP hogescholen	40,93	38,84	40,09	41,56	41,60

4.4 GEAGGREGEEERDE PERSONEELSKOSTEN

4.4.1 Geaggregeerde personeelskosten volgens betalingsinstantie: evolutie 2016 versus 2017

De personeelskosten van de hogescholen kunnen via twee kanalen worden uitbetaald:

- via AHOVOKS voor alle statutaire loonkosten, aangevuld met een deel van de loonkosten van gastprofessoren voor zover de hogeschool hiervoor kiest,
- via een door de hogeschool aangeduid privaat sociaal secretariaat (“via de instelling”) voor de bezoldigingskosten van de contractuelen.

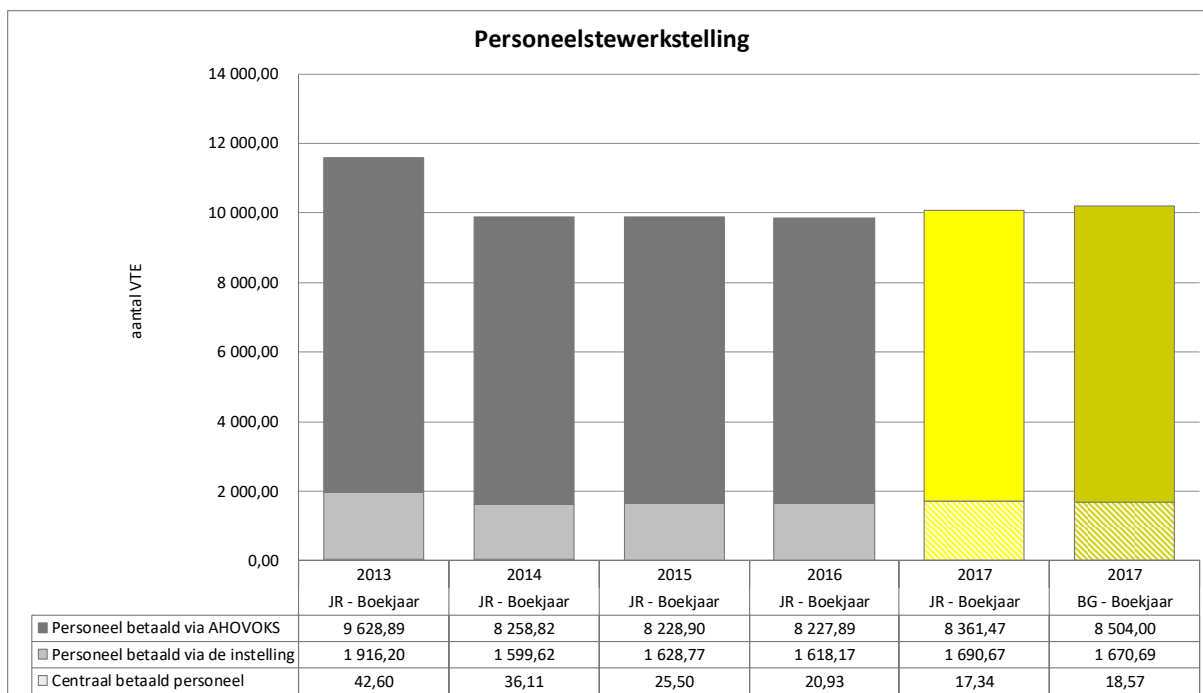
Daarnaast betaalt AHOVOKS via een afzonderlijke basisallocatie nog een beperkt aantal statutairen in een overgangssituatie die niet rechtstreeks op de werkingsuitkeringen van een hogeschool worden betaald, maar er toch grotendeels tewerkgesteld zijn (de “centraal betaalden”).

De meeste hogescholen werven gastprofessoren voor beperkte, gespecialiseerde opleidingsonderdelen en contractuelen voor projecten op niet-permanente financieringsbasis. In beide gevallen is dit ingegeven door de flexibiliteit van de aard van de tewerkstelling. Aangezien de statutairen nog steeds het merendeel van het personeelsbestand uitmaken, is de bezoldigingskost via AHOVOKS het grootst.

BEZOLDIGINGSKOSTEN, SOCIALE LASTEN EN PENSIOENEN - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2016 / BEGROTING 2017					
Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : · ten opzichte van jaarrekening 2016	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	JR17-JR16
		2016	2017	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	622 421 119	650 631 796	+ 28 210 677	+ 4,53 %
· betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHOVOKS		538 753 643	559 917 592	+ 21 163 948	+ 3,93 %
· betaald via de instelling		83 667 476	90 714 204	+ 7 046 728	+ 8,42 %

De totale loonkosten stegen in 2017 sterk met 28,2 miljoen euro of 4,53%. De loonkosten via AHOVOKS kwamen bijna 4% hoger uit dan in het boekjaar 2016, deze voor de contractuelen stegen nog sterker met 8,42%. Deze sterke stijging was in de eerste plaats het gevolg van de uitbreiding van het personeelscontingent met 202,48 VTE's. Ook de spilindex die in mei 2017 werd overschreden, genereerde een meerkost van 1% op jaarbasis aangezien de lonen vanaf 1 juli 2017 met 2% werden verhoogd. Daarnaast speelden de automatische biënnales in de loonschalen, ambtswijzigingen, mandaatvergoedingen, ... eveneens een rol in de sterke toename van de loonkosten in 2017.

Onderstaande grafiek toont de evolutie van de tewerkstelling (in VTE's) in de periode 2013-2017 naargelang de betalingsinstantie. Tussen 2016 en 2017 steeg zowel het aantal personeelsleden betaald via de hogeschool (+72,49 VTE's) als het aantal personeelsleden betaald via AHOVOKS (+133,58 VTE's). Het aantal centraal betaalden nam verder af met 3,59 VTE's.

4.4.2 Geaggregeerde personeelskosten 2017: begroting versus realisatie

Gedurende het boekjaar kan een hogeschool beslissen één of meerdere begrotingswijzigingen in te dienen, onder meer als gevolg van de aanpassing van de werkingsuitkeringen. De onderstaande tabel vergelijkt de gerealiseerde geaggregeerde loonkosten met de begrote loonkosten na begrotingswijziging(en).

BEZOLDIGINGSKOSTEN, SOCIALE LASTEN EN PENSIOENEN - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2016 / BEGROTING 2017					
Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : · ten opzichte van begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR17-BG17	JR17-BG17
		2017	2017	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	650 631 796	658 398 790	- 7 766 994	- 1,18 %
· betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHOVOKS		559 917 592	567 989 618	- 8 072 027	- 1,42 %
· betaald via de instelling		90 714 204	90 409 171	+ 305 033	+ 0,34 %

Er was een nauwe aansluiting tussen realisatie en begroting op geaggregeerd niveau: slechts 1,18% van de begrote loonkosten werd niet gerealiseerd. Wat betreft de uitvoering van de begrote loonkosten betaald via AHOVOKS was er een beperkt overschot van 1,42%. Bij de contractuele loonkosten was er een lichte overschrijding van het begrote budget met 0,34%.

4.4.3 Geaggregeerde personeelskosten versus effectieve werkingsuitkeringen: evolutie in de periode 2013 tot 2017

Evolutie : Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen Effectieve werkingsmiddelen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen - RR 62	702.698.603	598.288.352	612.758.971	622.421.119	650.631.796
. Jaarlijkse absolute wijziging		- 104.410.251	+ 14.470.619	+ 9.662.148	+ 28.210.677
. Jaarlijkse relatieve wijziging		- 14,86 %	+ 2,42 %	+ 1,58 %	+ 4,53 %
. Index 2013 = 100		85,1	87,2	88,6	92,6
Effectieve werkingsmiddelen (AHOVOKS)	665.932.784	581.464.550	589.481.303	600.134.334	622.033.143
. Jaarlijkse absolute wijziging		- 84.468.233	+ 8.016.753	+ 10.653.030	+ 21.898.809
. Jaarlijkse relatieve wijziging		- 12,68 %	+ 1,38 %	+ 1,81 %	+ 3,65 %
. Index 2013 = 100		87,3	88,5	90,1	93,4

De verhoging van de werkingsmiddelen als gevolg van het toekennen van de “klik” voor de professionele bacheloropleidingen en de overige decretale groeipaden, leidde in 2017 tot een ademruimte voor de hogescholen waarbinnen ze bijkomend personeel konden werven om de sterk gestegen studentenaantallen van de voorbije jaren op te vangen. De bovenstaande tabel toont dat de personeelskosten in 2017 in tegenstelling tot 2016 wel nog sneller stegen dan de effectieve werkingsmiddelen ondanks de fikse verhoging van de globale enveloppe voor de hogescholen in het betrokken boekjaar.

4.4.4 Geaggregeerde personeelskosten per personeelscategorie: evolutie 2016 versus 2017

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : ten opzichte van jaarrekening 2016	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR17-JR16	JR17-JR16
		2016	2017	absolute wijziging	relatieve wijziging
		<i>(eenheden euro)</i>			
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	622 421 119	650 631 796	+ 28 210 677	+ 4,53 %
. Onderwijzend personeel (exclusief gastprofessoren)		418 552 118	430 967 675	+ 12 415 557	+ 2,97 %
. Gastprofessoren		27 590 245	30 747 114	+ 3 156 869	+ 11,44 %
. Administratief personeel (inclusief opvoedend hulp personeel)		114 569 488	121 496 217	+ 6 926 728	+ 6,05 %
. Contractueel personeel (exclusief gastprofessoren)		60 913 635	66 157 089	+ 5 243 454	+ 8,61 %
. Centraal betaald personeel		2 879	20 451	+ 17 572	+ 610,35 %
. Personeelskosten niet opgenomen in bovenvermelde categoriën		792 754	1 243 250	+ 450 496	+ 56,83 %

De bovenstaande tabel geeft een inzicht in de mate waarin de personeelskosten per personeelscategorie geëvolueerd zijn ten opzichte van het vorige boekjaar. Alle personeelskosten stegen in 2017. De kosten voor de gastprofessoren stegen opnieuw relatief sterk.

De personeelskosten in de onderste lijn van de tabel staan voor de andere personeelskosten dan lonen die de hogeschool niet aan een welbepaalde categorie toewijst (bijvoorbeeld de tussenkomst voor woon- en werkverkeer). Deze in de voorlaatste lijn staan voor de andere personeelskosten die aan personeelsleden uit het centraal fonds door de hogeschool worden betaald.

4.4.5 Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2017: de 2,5%-norm

Artikel IV.33 van de CHO bepaalt met ingang van 1 januari 2007 dat de afwijking tussen de begrote en de gerealiseerde personeelsformatie, uitgedrukt in geld, ten hoogste 2,5% mag bedragen. Bij de berekening van deze norm wordt de door de hogescholen begrote reserve aan personeelskosten mee verrekend. Hierdoor verschilt het totaal aan begrote loonkosten van het bedrag uit de tabel onder punt 4.4.2.

Indien de hogeschool deze norm overschrijdt en zij hiervoor geen redelijke verantwoording kan geven, kan er als sanctie een inhouding van een deel van de toekomstige werkingsuitkeringen volgen.

Slechts in één hogeschool werden de begrote personeelskosten voor meer dan 2,5% onderbenut bij de uitvoering. De onderbenutting kon worden verklaard en werd door het HOC aanvaard. Op geaggregeerd niveau werd 0,80% van de begrote personeelskosten niet gerealiseerd voor de toepassing van deze norm.

PERSONEELSKOST (exclusief reserve) - Evolutie ten opzichte van BEGROTING 2017 - 2,5 % regel				
Personeelskost (exclusief reserve) - 2,5 % regel (eenheden euro)	JR - Boekjaar 2017	BG - Boekjaar 2017	absolute afwijking	relatieve afwijking
Artevelde	60 857 570	60 415 930	+ 441 641	+ 0,73 %
Erasmus	33 140 124	33 684 301	- 544 177	- 1,62 %
HoGent	77 176 817	78 050 000	- 873 182	- 1,12 %
LUCA	29 914 945	29 730 607	+ 184 338	+ 0,62 %
Howest	29 527 159	30 050 246	- 523 087	- 1,74 %
KdG	57 777 909	58 503 617	- 725 708	- 1,24 %
VIVES Noord	18 968 272	19 056 657	- 88 385	- 0,46 %
TMK	38 838 833	39 356 032	- 517 198	- 1,31 %
UCL	42 405 532	43 109 489	- 703 956	- 1,63 %
UCLi	30 318 651	30 754 053	- 435 402	- 1,42 %
TMMA	36 348 569	36 663 686	- 315 118	- 0,86 %
VIVES Zuid	42 650 975	42 057 669	+ 593 306	+ 1,41 %
ODISEE	53 167 783	53 993 893	- 826 110	- 1,53 %
AP	52 288 850	52 819 840	- 530 990	- 1,01 %
PXL	42 163 876	42 416 242	- 252 366	- 0,59 %
HZS	4 604 505	4 754 552	- 150 047	- 3,16 %
Aggregatie Hs	650 150 370	655 416 811	- 5 266 441	- 0,80 %

4.5 RATIO'S IN VERBAND MET DE PERSONEELSKOSTEN

4.5.1 Geaggregeerde 80/20-ratio zonder defiscaliseringsmiddelen

Volgens artikel IV.32, § 1, eerste lid CHO mogen “de geraamde bezoldigingskosten - met inbegrip van de mandaatvergoedingen en premies - van de geraamde personeelsformatie, van de contractuele personeelsleden bezoldigd ten laste van de werkingsuitkering en van de plaatsvervangers maximaal 5% variëren in min of in plus op de norm 80% van de jaarlijkse werkingsuitkering”. Afhankelijk van de richting van de afwijking (in min of in plus) moet de hogeschool bij het opstellen van de begroting een specifieke verantwoording m.b.t. de personeelsformatie afleggen ten aanzien van de Vlaamse regering.

- ♦ 80/20-ratio >85%: de hogeschool moet samen met de begroting een financieringsplan indienen dat aangeeft op welke wijze en binnen welke termijn zij met de beschikbare reserves de financiële herstructurering zal realiseren (art. IV.32, § 2);
- ♦ 80/20-ratio <75%: de hogeschool moet samen met de begroting een personeelsstructuurplan opstellen om het minimumniveau van 75% te bereiken (art. IV.32, §3).

De berekeningswijze van de 80/20-norm is vastgelegd in artikel 14,§ 2 en § 3 van het besluit van de Vlaamse regering van 21 december 2007 betreffende de begroting en de personeelsformatie voor de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap. Deze norm geldt in principe dus enkel bij de begroting. Toch blijft het bij het indienen van de jaarrekening aangewezen om de begrote norm te toetsen aan de uitvoering ervan.

Op het geaggregeerde niveau ziet de evolutie van de 80/20-ratio er over de periode 2013-2017 als volgt uit:

PERSONEELSRATIO'S - Lonen - 80 / 20 per hogeschool (exclusief bedrijfsvoorheffing onderzoekers) - Officiële personeelsratio 80 / 20						
Officiële personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017	2017
Aggregatie Hs	80,78 %	80,19 %	81,48 %	81,11 %	80,35 %	82,15 %
Rekenkundig gemiddelde	80,64 %	80,33 %	81,82 %	80,93 %	79,78 %	81,94 %
Laagste waarde	74,89 %	72,82 %	72,20 %	72,78 %	72,05 %	75,35 %
Hoogste waarde	87,83 %	85,26 %	87,22 %	87,29 %	83,74 %	86,40 %

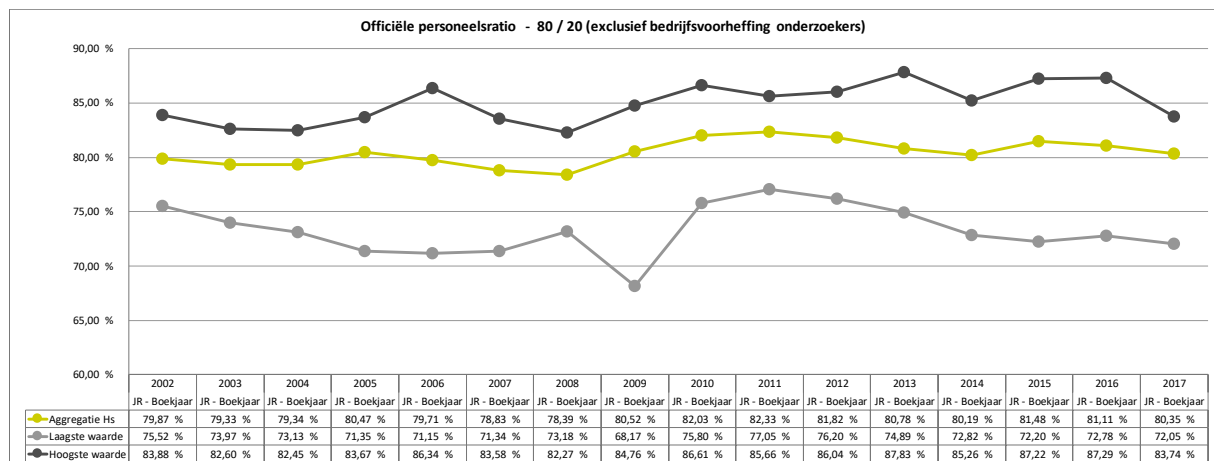
In 2017 daalde de geaggregeerde 80/20-ratio met 0,76%-punt naar 80,35% .

Officiële personeelsratio - 80 / 20 (aantal hogescholen - % aandeel)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017	2017
Aantal Hs < 75%	1	2	2	2	1	0
Aantal Hs >= 75% en < 80%	5	6	3	2	6	4
Aantal Hs >= 80% en <= 85%	11	7	9	11	9	10
Aantal Hs > 85%	2	2	3	1	0	2
Totaal aantal Hs	19	17	17	16	16	16

Bij geen enkele hogeschool lag de gerealiseerde norm hoger dan 85% in 2017. Dit wordt ook aangetoond in de onderstaande grafiek met tabel. Zes hogescholen bevonden zich binnen de veilige marge tussen de 75% en de 80%. Dit aantal nam sterk toe.

In weerwil van de begrote cijfers werd de ondergrens van 75% slechts in één hogescholen niet bereikt bij de realisatie in 2017. De meeste hogescholen bevonden zich in 2017 nog steeds tussen de 80% en de 85%-grens.

Grafisch kan de evolutie van de 80-20-ratio met de hoogste, laagste en geaggregeerde waarde sinds boekjaar 2002 als volgt worden weergegeven:

4.5.2 Geaggregeerde 80/20-ratio met defiscaliseringsmiddelen

Het regeeringscommissariaat hanteert sinds 2009 ook nog een “alternatieve” berekeningswijze voor de 80/20-ratio waarbij de noemer van de breuk aangevuld wordt met de middelen die vrijgekomen zijn uit de gedeeltelijke vrijstelling van de doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers, de zogenaamde “defiscaliseringsmiddelen”. Deze tweede berekeningswijze houdt rekening met een belangrijke aanvullende bron van inkomsten die enkel mag worden besteed aan de financiering van nieuwe onderzoeksopdrachten. In geval de “traditionele” 80/20-ratio onder druk komt te staan, kan de afweging ten opzichte van de norm met defiscaliseringmiddelen en ten opzichte van de economische loonkostennorm (zie punt 4.5.5) een aanvullende rol spelen in de beoordeling van een evenwichtige personeelskostenstructuur.

De onderstaande tabel toont de uitkomst van de berekening van de 80/20-ratio met defiscaliseringsmiddelen. Voor 2017 bedroeg de geaggregeerde waarde 79,29%. Bij de “alternatieve” 80/20 ratio was er een dus ook daling merkbaar op geaggregeerd niveau (-0,68%-punt).

PERSONEELSRATIO'S - Lonen - 80 / 20 per hogeschool (inclusief bedrijfsvoorheffing onderzoekers) - Alternatieve personeelsratio 80 / 20

Alternatieve personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017	2017
Aggregatie Hs	79,20 %	78,92 %	80,39 %	79,97 %	79,29 %	81,03 %
Rekenkundig gemiddelde	78,85 %	78,98 %	80,67 %	79,66 %	78,65 %	80,72 %
Laagste waarde	70,90 %	71,12 %	71,92 %	70,51 %	69,96 %	73,87 %
Hoogste waarde	85,24 %	84,58 %	86,45 %	86,30 %	82,54 %	84,34 %

Alternatieve personeelsratio - 80 / 20 (aantal hogescholen - % aandeel)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017	2017
Aantal Hs < 75%	2	2	2	2	2	1
Aantal Hs > = 75% en < 80%	10	7	4	7	8	3
Aantal Hs > = 80% en < = 85%	6	8	9	6	6	12
Aantal Hs > 85%	1	0	2	1	0	0
Totaal aantal Hs	19	17	17	16	16	16

Aangezien er bij de decretale 80/20-grens geen enkele hogeschool de 80%-grens overschreed, was dit bij de de "alternatieve" 80-20-ratio per definitie evenmin het geval. De meerderheid van de hogescholen (10) bevond zich onder de 80%.

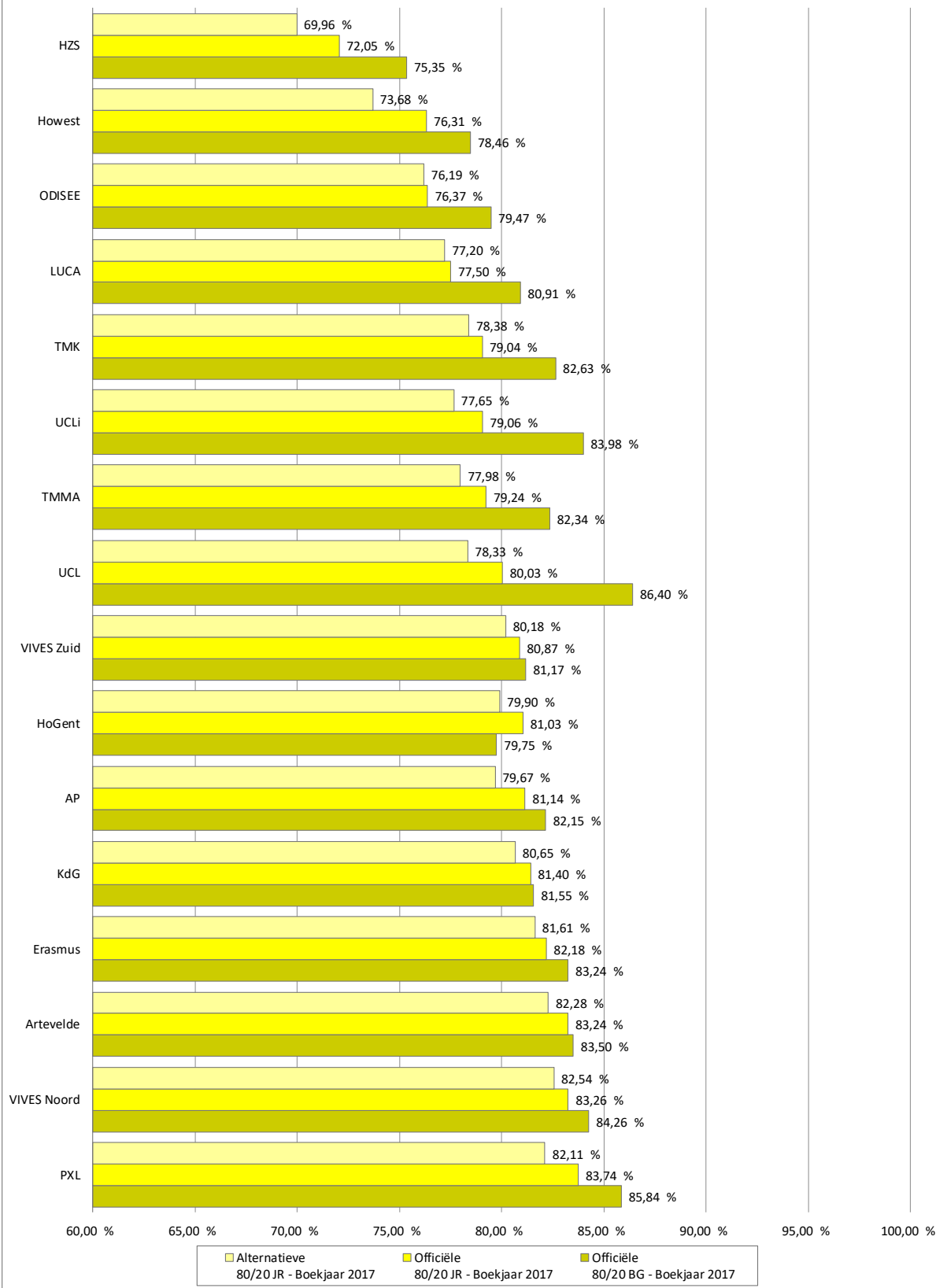
4.5.3 80/20-ratio per hogeschool in de jaarrekening 2017

De tabel op de volgende pagina bevat per hogeschool een overzicht van de volgende ratio's:

- de gerealiseerde "alternatieve" 80/20-ratio met de defiscaliseringsmiddelen voor de onderzoekers verwerkt in de noemer
- de gerealiseerde "traditionele" 80/20-ratio
- de begrote "traditionele" 80/20-ratio op basis van de begrotingscijfers voor 2017.

De hogescholen werden gerangschikt van laag naar hoog op basis van de gerealiseerde "traditionele" 80/20-ratio.

Personeelsratio - 80 / 20
Jaarrekening / Begroting

4.5.4 80/20-ratio per hogeschool: evolutie 2013-2017

De onderstaande tabel bevat het historisch overzicht per hogeschool van de gerealiseerde “traditionele” 80/20-ratio in de periode 2013-2017. Jaarlijks wordt de hogeschool met de hoogste en de laagste waarde aangeduid.

PERONEELSRATIO'S - Lonen - 80 / 20 per hogeschool (exclusief bedrijfsvoorheffing onderzoekers) - Officiële personeelsratio 80 / 20						
Officiële personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017	2017
Artevelde	82,13 %	82,57 %	82,85 %	83,18 %	83,24 %	83,50 %
Erasmus	82,78 %	79,89 %	83,67 %	81,65 %	82,18 %	83,24 %
HoGent	81,39 %	78,60 %	79,55 %	80,14 %	81,03 %	79,75 %
LUCA	75,62 %	85,05 %	81,85 %	79,10 %	77,50 %	80,91 %
Howest	82,01 %	79,62 %	81,54 %	80,74 %	76,31 %	78,46 %
KdG	80,46 %	81,12 %	82,98 %	84,31 %	81,40 %	81,55 %
VIVES Noord	82,32 %	83,46 %	87,22 %	87,29 %	83,26 %	84,26 %
TMK	86,32 %	83,23 %	82,78 %	80,88 %	79,04 %	82,63 %
UCL	87,83 %	85,26 %	84,93 %	83,93 %	80,03 %	86,40 %
UCLi	82,38 %	77,42 %	82,76 %	81,96 %	79,06 %	83,98 %
TMMA	81,25 %	80,04 %	79,58 %	80,22 %	79,24 %	82,34 %
KAHO	78,77 %					
VIVES Zuid	81,77 %	79,87 %	82,90 %	82,02 %	80,87 %	81,17 %
TMA	78,09 %					
UCLc	75,71 %	82,61 %	86,53 %			
ODISEE	80,84 %	73,09 %	72,20 %	73,02 %	76,37 %	79,47 %
AP	74,89 %	77,90 %	79,94 %	79,41 %	81,14 %	82,15 %
PXL	80,62 %	83,04 %	85,43 %	84,19 %	83,74 %	85,84 %
HZS	77,07 %	72,82 %	74,25 %	72,78 %	72,05 %	75,35 %
Aggregatie Hs	80,78 %	80,19 %	81,48 %	81,11 %	80,35 %	82,15 %
Rekenkundig gemiddelde	80,64 %	80,33 %	81,82 %	80,93 %	79,78 %	81,94 %
Laagste waarde	74,89 %	72,82 %	72,20 %	72,78 %	72,05 %	75,35 %
Hoogste waarde	87,83 %	85,26 %	87,22 %	87,29 %	83,74 %	86,40 %

4.5.5 Economische loonnorm per hogeschool: jaarrekening 2017

Vanaf 2008 hanteerde het regeringscommissariaat een zelf ontwikkelde nieuwe ratio, “de economische loonnorm”, die moet toelaten om een bijkomend inzicht te verkrijgen in de evolutie van de totale personeelskosten en het behoud van het financiële evenwicht op termijn. In deze ratio wordt de totale werkelijke loonlast, met inbegrip van zowel statutaire als contractuele loonkosten, geplaatst ten opzichte van de bedrijfsopbrengsten die aan lonen kunnen worden besteed.

De geaggregeerde waarde van deze ratio bleef vanaf 2013 gestaag onder de 75%. In 2017 daalde deze ratio licht verder naar een waarde van 71,10%.

PERONEELSRATIO'S - Lonen - Economische loonnorm per hogeschool						
Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017	2017
Aggregatie Hs	73,56 %	71,84 %	72,88 %	71,24 %	71,10 %	73,29 %
Rekenkundig gemiddelde	71,98 %	71,57 %	72,55 %	70,57 %	70,54 %	72,75 %
Laagste waarde	55,08 %	62,61 %	62,01 %	60,32 %	61,71 %	62,42 %
Hoogste waarde	77,97 %	74,70 %	77,90 %	77,75 %	76,43 %	76,87 %

Bij 14 hogescholen lag de ratio onder de 75%. Slechts 2 hogeschool situeerden zich voor deze norm tussen de 75% en de 80%. Dit is een minder gunstige evolutie ten opzichte van het vorige boekjaar 2016 toen er zich maar één hogeschool in de marge tussen de 75% en de 80% bevond.

Personeelsratio - Economische loonnorm (aantal hogescholen - % aandeel)	JR - Boekjaar 2013	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	JR - Boekjaar 2017	BG - Boekjaar 2017
Aantal Hs < 75%	12	17	12	15	14	11
Aantal Hs >= 75% en < 80%	7	0	5	1	2	5
Aantal Hs >= 80% en <= 85%	0	0	0	0	0	0
Aantal Hs > 85%	0	0	0	0	0	0
Totaal aantal Hs	19	17	17	16	16	16

4.5.6 Economische loonnorm norm per hogeschool: evolutie 2013-2017

De hogescholen dienen er op toe te zien dat er van de verkregen bedrijfsopbrengsten na betaling van de personeelskosten nog voldoende middelen overblijven om aan werking en investeringen te besteden. Onderstaande tabel kan van belang zijn om zich te positioneren binnen de sector en voor het vastleggen van een interne maatstaf inzake maximale besteding aan loonkosten.

De tabel bevat de gegevens over de periode 2013-2017 per hogeschool. Opvallend is het grote verschil tussen de hoogste waarde (76,43%) en de laagste waarde (61,71%).

PERSONEELSRATIO'S - Lonen - Economische loonnorm per hogeschool						
Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar 2013	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	JR - Boekjaar 2017	BG - Boekjaar 2017
Artevelde	73,43 %	73,73 %	73,45 %	72,37 %	73,45 %	74,88 %
Erasmus	75,21 %	73,61 %	75,73 %	73,13 %	72,07 %	74,12 %
HoGent	77,97 %	74,70 %	76,03 %	74,01 %	74,11 %	75,80 %
LUCA	71,12 %	73,97 %	73,84 %	74,73 %	76,43 %	76,84 %
Howest	75,27 %	73,93 %	72,26 %	67,98 %	70,30 %	73,03 %
KdG	75,71 %	74,06 %	77,90 %	77,75 %	75,29 %	76,87 %
VIVES Noord	70,41 %	72,97 %	75,37 %	70,40 %	68,88 %	72,46 %
TMK	75,44 %	74,08 %	73,56 %	70,69 %	71,06 %	74,42 %
UCL	75,19 %	72,30 %	71,06 %	69,97 %	68,34 %	71,83 %
UCLi	75,59 %	71,18 %	72,50 %	70,15 %	68,88 %	72,22 %
TMMA	73,18 %	70,30 %	71,69 %	71,03 %	71,86 %	74,16 %
KAHO	72,15 %					
VIVES Zuid	68,96 %	66,86 %	69,71 %	67,55 %	67,19 %	68,30 %
TMA	71,16 %					
UCLc	69,30 %	73,57 %	75,44 %			
ODISEE	72,30 %	66,24 %	65,17 %	64,32 %	62,74 %	65,07 %
AP	73,90 %	72,14 %	73,41 %	72,66 %	73,43 %	75,28 %
PXL	55,08 %	70,35 %	74,25 %	72,00 %	72,87 %	76,33 %
HZS	66,19 %	62,61 %	62,01 %	60,32 %	61,71 %	62,42 %
Aggregatie Hs	73,56 %	71,84 %	72,88 %	71,24 %	71,10 %	73,29 %
Rekenkundig gemiddelde	71,98 %	71,57 %	72,55 %	70,57 %	70,54 %	72,75 %
Laagste waarde	55,08 %	62,61 %	62,01 %	60,32 %	61,71 %	62,42 %
Hoogste waarde	77,97 %	74,70 %	77,90 %	77,75 %	76,43 %	76,87 %

4.6 BENOEMINGSPERCENTAGE ASSISTENTEN, OP EN ATP (BEZETTING)

Voor de hogescholen bevat de CHO in principe twee contingeringsnormen: enerzijds een beperking op het aantal benoemde assistenten (art. V.141, §2) voor de hogescholen met academische opleidingen, anderzijds een beperking op het aantal benoemde leden van het OP voor alle hogescholen (art. IV.28, §1, 1°).

4.6.1 **Benoemingspercentage van het aantal assistenten per hogeschool op het niveau van de bezetting**

De CHO bepaalt in artikel V.141, §2 dat ten hoogste 25% van de assistenten kan worden benoemd. Deze norm is dwingend en wordt berekend op het niveau van de bezetting (aantal titularissen). Het is aangewezen om na te gaan of de hogescholen zich bij de uitvoering van de personeelsformatie gehouden hebben aan deze norm.

De onderstaande tabel geeft het berekende controlepercentage per hogeschool weer. Er wordt tevens vermeld op hoeveel hogescholen de norm niet van toepassing was en hoeveel hogescholen de opgelegde contingeringsnorm nog steeds overschreden door historische situaties of door toepassing van bepaalde overgangmaatregelen voor de benoeming van assistenten. Ook de hoogste en de laagste waarde wordt aangeduid. Slechts 1 van de 7 hogescholen met academische hogeschoolopleidingen (Schools of Arts of nautische wetenschappen) voldeed aan de 25%-norm.

Benoemingspercentage assistenten

Benoemingspercentage assistenten	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017
Artevelde	9,08 %	NVT	NVT	NVT	NVT
Erasmus	30,61 %	19,69 %	23,53 %	24,66 %	23,22 %
HoGent	27,50 %	41,99 %	41,12 %	37,16 %	34,63 %
LUCA	35,93 %	53,10 %	54,09 %	54,33 %	52,45 %
Howest	39,87 %	NVT	NVT	NVT	NVT
KdG	52,92 %	46,74 %	36,30 %	36,87 %	35,96 %
VIVES Noord	47,19 %	NVT	NVT	NVT	NVT
TMK	56,27 %	NVT	NVT	NVT	NVT
UCL	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
UCLi	60,12 %	62,39 %	NVT	NVT	NVT
TMMA (2013 = TMM)	26,26 %	NVT	NVT	NVT	NVT
KAHO	48,58 %				
VIVES Zuid	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
TMA	44,02 %				
UCLc	37,56 %	NVT	NVT		
ODISEE (2013 = HUB-EHSAL)	59,84 %	NVT	NVT	NVT	NVT
AP	36,30 %	45,14 %	42,63 %	39,80 %	38,84 %
PXL	28,97 %	25,79 %	26,95 %	28,83 %	30,16 %
HZS	22,16 %	24,19 %	15,61 %	24,52 %	27,25 %
Aggregatie Hs	36,00 %	42,36 %	40,46 %	40,03 %	39,15 %
Rekenkundig gemiddelde	39,01 %	39,88 %	34,32 %	35,17 %	34,64 %
Laagste waarde (*)	9,08 %	19,69 %	15,61 %	24,52 %	23,22 %
Hoogste waarde	60,12 %	62,39 %	54,09 %	54,33 %	52,45 %
aantal Hs norm "NVT"	2 Hs	9 Hs	10 Hs	9 Hs	9 Hs
aantal Hs norm "overschreden"	15 Hs	6 Hs	5 Hs	5 Hs	6 Hs
aantal HS norm "niet overschreden"	2 Hs	2 Hs	2 Hs	2 Hs	1 Hs

4.6.2 Procentueel aandeel benoemde OP'ers per hogeschool op het niveau van de bezetting

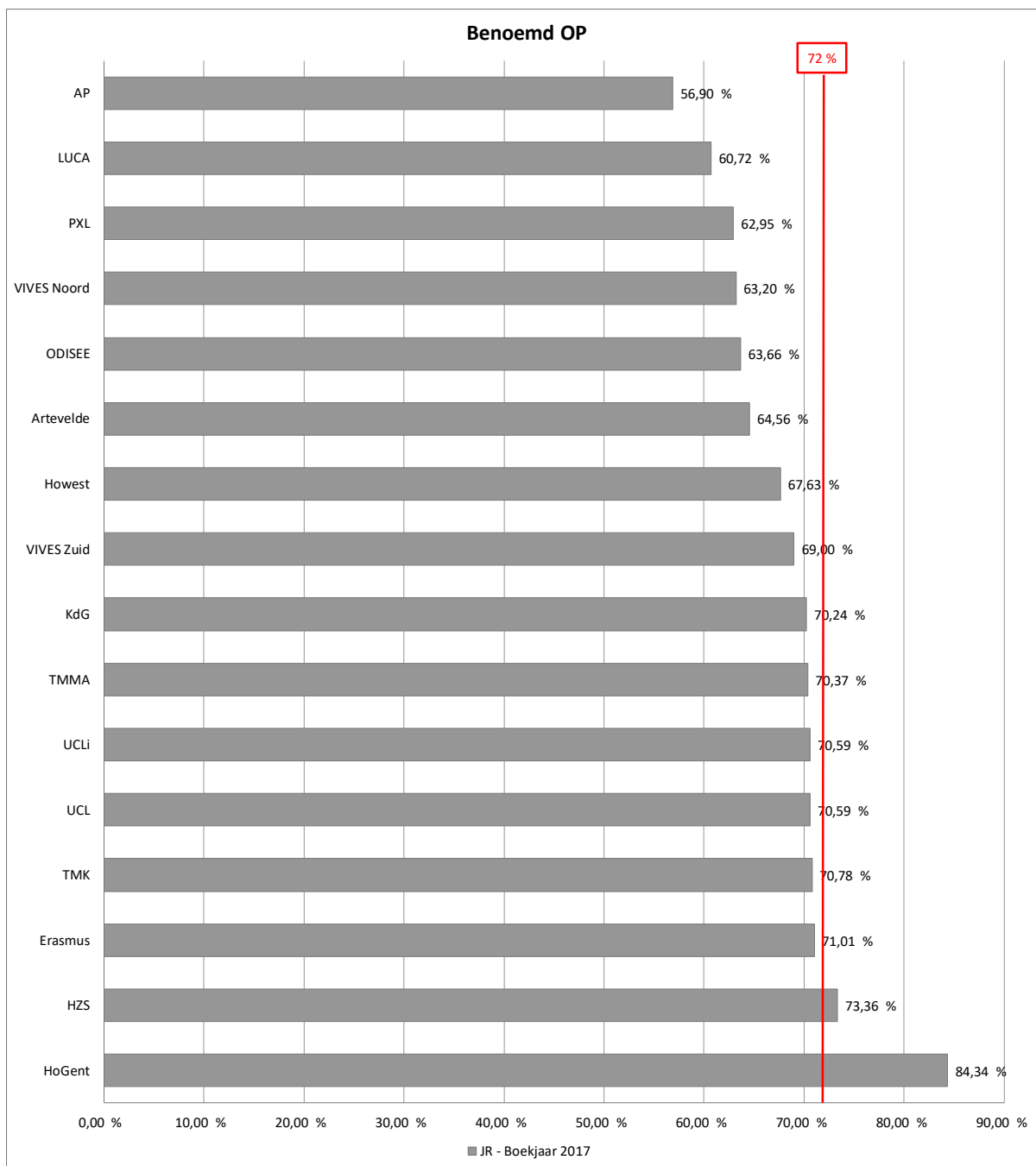
Tot en met het boekjaar 2013 gold er voor de hogescholen een contingenteringsnorm voor het maximale aantal benoemde personeelsleden (uitgedrukt in VTE) binnen het statutair OP. Deze norm werd vastgelegd op 72%²⁰. De toetsing ervan gebeurde op basis van de cijfers van de bezetting omdat deze al de ingenomen formatieplaatsen bevatten. Hierbij werd de bevordering of ambtswijziging van een reeds in de hogeschool benoemd personeelslid niet beschouwd als een nieuwe benoeming.

In uitvoering van het Onderwijsdecreet XXIII²¹ werd de toepassing van deze norm opgeschort voor een periode van vijf jaar (boekjaar 2014 tot en met boekjaar 2018). Op die manier krijgen de hogescholen wat ademruimte om het effect van de integratie-operatie op hun benoemde kader op te vangen en om ondertussen autonoom een evenwichtige personeelsformatie uit te werken.

Om de opschortingsperiode te kunnen evalueren, werd het benoemingspercentage voor het OP alsnog per hogeschool berekend. Onderstaande grafiek geeft hiervan een overzicht per hogeschool, gerangschikt van laag naar hoog.

²⁰ Artikel IV.28 van de CHO beperkt het aantal benoemde OP'ers tot 72%.

²¹ Via het artikel V.30, 3° van het Onderwijsdecreet XXIII van 19 juli 2013.

Benoemd OP (aantal hogescholen)	JR - Boekjaar 2013	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	JR - Boekjaar 2017
Aantal Hs > 80%	0	0	1	1	1
Aantal Hs > 72% en <= 80%	0	3	1	0	1
Aantal Hs >= 60% en <= 72%	17	14	15	14	13
Aantal Hs < 60%	2	0	0	1	1
Totaal aantal Hs	19	17	17	16	16

Twee hogescholen kwamen in 2017 uit op een benoemingspercentage boven de 72%.

De historische gegevens per hogeschool over de periode 2013-2017 en de bijhorende geaggregeerde waarden zagen er als volgt uit:

DECRETALE PROCENTNORMEN - Benoemd statutair OP

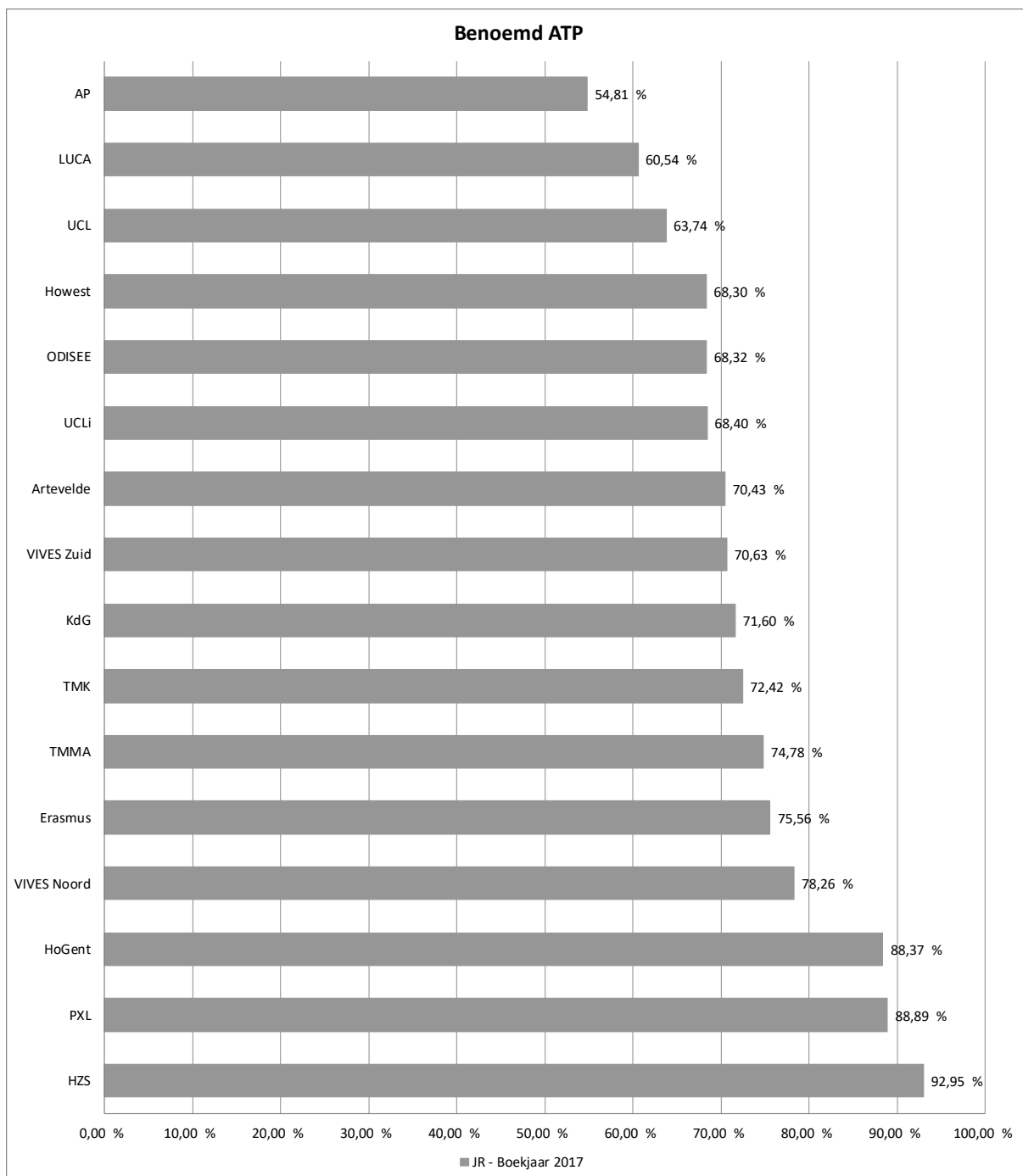
Benoemd OP	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2013	2014	2015	2016	2017
Artevelde	68,91 %	69,28 %	69,01 %	66,86 %	64,56 %
Erasmus	66,78 %	65,04 %	65,22 %	69,33 %	71,01 %
HoGent	63,44 %	67,86 %	80,77 %	83,08 %	84,34 %
LUCA	55,05 %	62,23 %	60,38 %	62,85 %	60,72 %
Howest	71,53 %	76,20 %	70,30 %	68,79 %	67,63 %
KdG	67,47 %	68,87 %	66,58 %	68,47 %	70,24 %
VIVES Noord	68,82 %	68,47 %	65,10 %	62,83 %	63,20 %
TMK	70,42 %	72,43 %	72,70 %	71,57 %	70,78 %
UCL	70,03 %	66,55 %	68,24 %	70,51 %	70,59 %
UCLi	69,78 %	68,90 %	70,36 %	69,25 %	70,59 %
TMMA	66,58 %	70,63 %	70,48 %	69,94 %	70,37 %
KAHO	66,11 %				
VIVES Zuid	60,81 %	60,24 %	60,63 %	69,56 %	69,00 %
TMA	56,04 %				
UCLc	69,15 %	72,86 %	66,79 %		
ODISEE	63,79 %	64,15 %	61,10 %	63,35 %	63,66 %
AP	64,48 %	64,10 %	60,93 %	58,83 %	56,90 %
PXL	67,27 %	64,94 %	66,08 %	68,04 %	62,95 %
HZS	65,74 %	64,54 %	65,42 %	69,87 %	73,36 %
Aggregatie Hs	65,85 %	67,22 %	67,66 %	68,87 %	68,36 %
Rekenkundig gemiddelde	65,91 %	67,49 %	67,06 %	68,32 %	68,12 %
Laagste waarde	55,05 %	60,24 %	60,38 %	58,83 %	56,90 %
Hoogste waarde	71,53 %	76,20 %	80,77 %	83,08 %	84,34 %

Het geaggregeerde benoemingspercentage voor het OP bedroeg 68,36%, wat een lichte daling betekende ten opzichte van 2016. Hoewel de hogescholen sinds 2014 theoretisch over meer benoemingsmarge beschikken voor het OP (met daaraan verbonden lagere patronale bijdragen en dus lagere personeelskosten), is het een geruststelling dat de meeste hogescholen deze (nog) niet volledig aanwenden. Te veel benoemden staat immers een flexibel personeelsbeleid in de weg. Het komt er dus voor een hogeschoolbestuur op aan om hiervoor de gulden middenweg uit te stippelen.

4.6.3 Procentueel aandeel benoemde ATP'ers per hogeschool op het niveau van de bezetting

Voor het ATP legt de CHO geen maximale benoemingsgrens op. Nochtans kozen veel hogescholen in samenspraak met het HOC er voor om ook voor het ATP een contingent vast te leggen zodat er een evenwicht is met het OP-kader en er nog een flexibel personeelsbeleid mogelijk blijft.

Hierna wordt het benoemingspercentage voor het ATP per hogeschool in 2017 van laag naar hoog weergegeven.

De historische gegevens over de periode 2013-2017 per hogeschool en de bijhorende geaggregeerde waarden waren de volgende:

Benoemd statutair ATP

Benoemd ATP	JR - Boekjaar 2013	JR - Boekjaar 2014	JR - Boekjaar 2015	JR - Boekjaar 2016	JR - Boekjaar 2017
Artevelde	73,57 %	74,39 %	73,98 %	74,75 %	70,43 %
Erasmus	69,11 %	60,62 %	58,57 %	71,71 %	75,56 %
HoGent	77,41 %	83,22 %	85,09 %	83,62 %	88,37 %
LUCA	65,23 %	66,73 %	66,13 %	67,02 %	60,54 %
Howest	75,32 %	67,57 %	68,29 %	70,72 %	68,30 %
KdG	62,99 %	70,26 %	71,88 %	72,25 %	71,60 %
VIVES Noord	75,03 %	62,86 %	66,12 %	76,26 %	78,26 %
TMK	74,89 %	70,41 %	71,13 %	70,42 %	72,42 %
UCL	71,53 %	68,66 %	66,53 %	62,47 %	63,74 %
UCLi	61,11 %	71,84 %	74,05 %	68,44 %	68,40 %
TMMA	83,01 %	79,41 %	79,22 %	77,77 %	74,78 %
KAHO	80,91 %				
VIVES Zuid	56,77 %	49,14 %	52,12 %	60,36 %	70,63 %
TMA	78,93 %				
UCLc	70,53 %	77,17 %	81,53 %		
ODISEE	75,80 %	75,71 %	69,66 %	65,07 %	68,32 %
AP	64,55 %	60,88 %	59,60 %	56,72 %	54,81 %
PXL	82,70 %	81,87 %	93,68 %	91,03 %	88,89 %
HZS	92,15 %	93,43 %	88,54 %	98,70 %	92,95 %
Aggregatie Hs	71,86 %	71,26 %	71,46 %	71,33 %	71,65 %
Rekenkundig gemiddelde	73,24 %	71,42 %	72,13 %	72,96 %	73,00 %
Laagste waarde	56,77 %	49,14 %	52,12 %	56,72 %	54,81 %
Hoogste waarde	92,15 %	93,43 %	93,68 %	98,70 %	92,95 %

Het geaggregeerde benoemingspercentage voor het ATP in 2017 bedroeg 71,65%. Ten opzichte van het vorig boekjaar 2016 steeg het licht met 0,32%-punt. Er rest ook voor het ATP over het algemeen nog voldoende marge met het oog op een flexibel personeelsbeheer. De laagste waarde lag op 54,81%, de hoogste waarde bedroeg 92,95%.

4.7 CONCLUSIES ANALYSE PERSONEELSBESTAND EN LOONKOSTEN

2017

- Door de sterke verhoging van de werkingsuitkeringen in 2017 (+3,65%) kregen de hogescholen wat ademruimte om voor de eerste maal aan de gestage aangroei van de studenten tegemoet te komen door bijkomend in te zetten op personeel. De geaggregeerde personeelstewerkstelling in de hogescholen steeg in 2017 voor het eerst sinds de overdracht van de academische hogeschoolopleidingen met bijhorende personeelsleden (oktober 2013) met 202,48 VTE's of 2,05%. Het aantal studenten onder diplomacontract steeg met 1,73%.
- Het onderwijzend personeel (OP) steeg globaal met 154,54 VTE's in 2017. Deze stijging was in hoge mate het gevolg van een sterk gestegen inzet van gastprofessoren (+74,12 VTE's), naast een beperktere stijging van het statutaire OP-kader (+40,53 VTE's). Het aantal contractuele onderzoekers steeg met bijna 45 VTE's.
- Het globaal ATP-kader steeg met 48,02 VTE's. Hierbinnen steeg het statutaire ATP sterk met 76,63 VTE's. Het contingent aan personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel en centraal betaalden daalde verder, evenals het aantal bedienden tewerkgesteld via een arbeidsovereenkomst (-3,55 VTE's) en het aantal arbeiders (-8,02 VTE's).
- Het statutaire kader op formatie steeg t.o.v. 2016 in absolute cijfers met 117,15 VTE's. De personeelsleden buiten de formatie namen toe met 85,33 VTE's. Het relatieve aandeel van het statutaire kader binnen de tewerkstelling daalde licht naar 80,89%.
- Binnen groep 1 van de statutaire OP-formatie nam zowel het aantal praktijklectoren als het aantal lectoren toe met respectievelijk 29,86 VTE's en 53,97 VTE's. In totaliteit groeide de tewerkstelling binnen groep 1 aan met 67,90 VTE's.
- De groep van het assiterend personeel (groep 2) daalde netto verder met 12,24 VTE's ten opzichte van 2016. De groep 3 van docenten, hoofddocenten, hoogleraren en gewoon hoogleraren nam globaal opnieuw verder af met 15,14 VTE's.
- Ook in 2017 werd er opnieuw terughoudend omgesprongen met bevorderingsambten binnen het statutair OP. Er manifesteerde zich een verdere daling in groep 1. Enkel bij de hoofddocenten was er een aangroei met 2,20 VTE's.
- Binnen het statutair ATP bleven ook in 2017 de ambten uit niveau B de grootste groep uitmaken. Binnen dit niveau werd ook de sterkste aangroei opgetekend (+47,13 VTE's). Enkel binnen niveau D daalde het aantal VTE's verder (-3,65 VTE's).
- Het globale aandeel van de gastprofessoren in de totale tewerkstelling van het OP bleef ondanks de sterke toename in VTE's beperkt tot 8,23%.
- De verhouding OP/ATP bedroeg in 2017 afgerond 70/30. In 2013 was dit nog afgerond 71/29.
- Over de laatste vijf boekjaren steeg het aantal studenten per VTE personeel met 5%. In absolute termen betekent dit een toename met 0,60 student per VTE.
- Er waren geaggregeerd 12,48 studenten per tewerkgestelde VTE personeel. Deze ratio bleef zo goed als status quo (-0,04 student) ten opzichte van het vorige boekjaar 2016.

- In 2017 waren er geaggregeerd 17,83 studenten per VTE tewerkgestelde OP'er. Deze ratio bleef zo goed als stabiel (-0,09) ten opzichte van 2016.
- In 2017 waren er geaggregeerd 41,60 studenten per VTE tewerkgestelde ATP'er. Ten opzichte van het vorige boekjaar 2016 was er nauwelijks een wijziging (+0,04).
- De loonkosten stegen in 2017 sterk met 4,53% als gevolg van bijkomende wervingen, biënnales en een indexering van de lonen met 2% vanaf 1 juli 2017. De stijging van de personeelskosten overschreed in 2017 het stijgingsritme van de effectieve werkingsmiddelen (+3,65%).
- Er was een goede aansluiting tussen realisatie en begroting op geaggregeerd niveau: slechts 1,18% van de begrote loonkost werd niet gerealiseerd.
- Slechts in één hogeschool bedroeg de afwijking tussen de begrote en gerealiseerde personeelsformatie, uitgedrukt in geld, meer dan 2,5%. Deze onderbenutting kon worden verklaard en werd door het betreffende HOC aanvaard.
- De geaggregeerde 80/20-ratio bedroeg 80,35% en daalde ten opzichte van 2016 (81,11%). Voor het gros van de hogescholen bevond deze ratio zich in 2017 tussen de 80% en de 85%. Geen enkele hogeschool overschreed de 85%-grens bij de realisatie. Eén hogeschool haalde in 2017 de ondergrens van 75% niet.
- Wanneer de defiscaliseringsmiddelen voor onderzoekers worden meegeteld in de berekening, werd de ondergrens door twee hogescholen niet gehaald.
- De geaggregeerde economische loonnorm voor 2017 bedroeg 71,10%. Alle zestien hogescholen slaagden er in 2017 in om met deze norm onder de 80% te blijven. Slechts twee hadden een norm die zich boven de 75% situeerde.
- De decretale benoemingsgrens (max. 25%) voor de assistenten werd door 5 van de 7 betrokken hogescholen niet gehaald omdat er nog steeds een historische erfenis moet worden weggewerkt, evenals het effect van allerlei overgangsmaatregelen.
- Het geaggregeerde benoemingspercentage voor het statutair OP bedroeg 68,36%. Dat van het statutair ATP situeerde zich op 71,65%.